

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT NAZİRLİYİ**

**M.F.AXUNDOV adına
AZƏRBAYCAN MİLLİ KİTABXANASI**

**ƏLAMƏTDAR VƏ TARİXİ
GÜNLƏR TƏQVİMİ**

2006-cı il

BAKI – 2005

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT NAZİRLİYİ**

**M.F.AXUNDOV adına
AZƏRBAYCAN MİLLİ KİTABXANASI**

**ƏLAMƏTDAR VƏ TARİXİ
GÜNLƏR TƏQVİMİ**

2006-cı il

METODİK MATERIALLAR TOPLUSU

BAKI – 2005

Baş redaktor: **K.M.Tahirov**

İxtisas redaktoru: **D.Bayramov, M.Vəliyeva**

Redaktor: **S.İsayeva, M.İbrahimova**

Nəşriyyat redaktorları: **T.Ağamirova, Ş.Əhmədova**

Kompüter dizaynı: **A.Babayeva, Z.Qulamova,**

«Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi»nin 2006-cı il buraxılışı Milli Kitabxananın Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq şöbəsinin və Diyarşünaslıq və Milli biblioqrafiya şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən hazırlanmışdır.

«Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi»: 2006-cı il Metodik materiallar toplusu; baş redaktor: K.Tahirov Bakı, 2004.- 155 səh.

BAŞ REDAKTORDAN

M.F.Axundov adına Kitabxanaya «Milli Kitabxana» statusu verilməsi ilə əlaqədar olaraq 2005-ci ilin mayından kitabxananın metodik və nəşriyyat fəaliyyətində xeyli irəliləyişlər olmuş və bir vaxtlar həmin kitabxananın çap etdirdiyi bir sıra vəsaitlərin nəşri bərpa olunmuşdur. Həmin vəsaitlərdən biri də «Əlamətdar və tarixi günlər təqvimidir». Bu vəsaitin 2005-ci ilə aid olan 1-ci buraxılışından fərqli olaraq, oxuculara və mütəxəssislərə təqdim olunan 2006-cı ilə aid olan 2-ci buraxılışında bir sıra yeniliklər edilmişdir.

İlk növbədə vəsaitin əvvəlində kitabxana işinin bu və ya digər təcrübi məsələlərinə dair nəzəri-metodik materiallar verilmiş, sonra isə bir sıra görkəmli ədəbiyyat, mədəniyyət və elm xadimlərinin yubileylərinin keçirilməsi ilə bağlı metodik tövsiyələr əks olunmuşdur. Vəsaitin 3-cü hissəsində isə sırf əlamətdar və tarixi günlərin keçirilməsi ilə əlaqədar kitabxanaçılara kömək məqsədilə, qısa bioqrafik və biblioqrafik icmal verilmişdir.

Yerlərdə kitabxana işinin ayrı-ayrı təcrübi məsələlərinə dair problemlərin həllində, kitabxanaların qarşısında duran vəzifələrin müəyyənləşdirilməsində, illik iş planlarının tərtibində və cari il ərzində həyata keçiriləcək kütləvi tədbirlərin vaxtlı-vaxtında və lazımi səviyyədə hazırlanıb keçirilməsində bu nəşrin kitabxanaçılara yaxından köməklik göstərəcəyinə ümid edirik.

Uzun illik fasilədən sonra işıq üzü görən bu vəsait ilk təcrübə olduğundan müəyyən səhvlərdən və qüsurlardan da xali deyildir. Bütün bunlara baxmayaraq, həmin vəsaitin tək-cə kitabxana işçiləri üçün deyil, eləcə də bütövlükdə mədəniyyət işçiləri - klub və mədəniyyət evlərinin, muzey və şəkil qalereyalarının işçiləri üçün də gərəkli olacağına ümid edirik.

Bir sıra görkəmli şəxsiyyətlərin yubileylərinin ölkə ərazisində yüksək səviyyədə keçiriləcəyini nəzərə alaraq

onlar barədə metodik töviyələrin ayrıca kitabça şəklində çap olunaraq il ərzində uerlərə göndərilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Vəsaitdə materiallar görkəmli şəxslərin yubileylərinin keçirilməsi baxımından tarixi-xronoloji ardıcılıqla qruplaşdırılmışdır. Materialların həcmi nəzərə alınaraq, ancaq bir sıra tarixi şəxsiyyətlərin yubileyləri əhatə olunmuş, digər əlamətdar günlər barədə materiallar vəsaitə daxil olunmamışdır. Lakin növbəti buraxılışlarda bütün əlamətdar və tarixi günlərin əhatə olunması planlaşdırılır.

Mütəxəssislərin diqqətinə çatdırırıq ki, M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın çap etdirdiyi bütün nəzər, metodik, biblioqrafik materiallar və normativ-hüquqi aktlar dərhal, yerlərə göndərilməmişdən əvvəl, bütövlükdə kitabxananın veb saytında yerləşdirilir və İnternet şəbəkəsinə çıxmaq imkanı olan hər bir kitabxanaçı və ya oxucu onlardan bəhrələyə bilər.

Kitabxananın veb saytının ünvanı: **www.anl.aznet.org**.

Kitabxanaçıların və bütövlükdə mədəniyyət işçilərinin diqqətinə təqdim olunan bu vəsait barədə rəy və təkliflərini, iradlarını bizə göndərən mütəxəssislərə əvvəlcədən minnətdarlığımızı bildiririk. Bunun üçün poçt və elektron ünvanlarımızı xatırladıırıq:

AZ-1000, Bakı şəh., Xaqani küçəsi 29,

Tel.: (994 12) 493-40-03; 498-71-62.

Fax: (994 12) 498-08-22.

E-mail: anl@aznet.org

KƏRİM TAHİROV

**«Əlamətdar və tarixi günlər
təqvimini»nin baş redaktoru,
M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının direktoru.**

2006-CI İL ÜÇÜN KİTABXANA İŞÇİLƏRİNİN İKİGÜNLÜK SEMİNAR MƏŞĞƏLƏLƏRİNİN TƏXMİNİ MÖVZULARI

Yanvar

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarının, sərəncamlarının izahı və təbliği sahəsində kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr. Məruzə və mühazirə keçirmək, kitab sərgisi təşkil etmək, metodiki məsləhətlər vermək.
2. Ekoloji biliklərin təbliğində kitabxanaların rolu. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət, metodiki məsləhətlər.
3. Müəllimlərə kitabxana xidmətinin təşkili. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət, metodiki tövsiyələr.
5. **12 yanvar.** Görkəmli amerikan yazıçısı Cek Londonun a.o. (1876) 130 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə, söhbət və s. tədbirlər təşkil etmək, metodiki tövsiyələr vermək.
6. **17 yanvar.** Azərbaycan şairəsi Mədinə Gülgünün a. o. (1926) 80 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə, metodiki məsləhətlər.
7. Azərbaycan Respublikasının azadlığı və müstəqilliyi uğrunda canlarından keçən 20 yanvar (1990) şəhidlərinin 16-cı ildönümü. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət, metodiki məsləhətlər.

Fevral

1. Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Dağlıq Qarabağın tarixinə dair ədəbiyyatın oxucular arasında təbliği. Məruzə, kitab sərgisi, biblioqrafik xülasə, metodiki tövsiyələr.
2. Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemlərinin (MKS) kitab fondlarının cari komplektləşdirilməsi və keçmiş illərə aid nəşrlərlə tamamlanması. Metodiki məsləhətlər.

3. MKS-lərin mərkəzi kitabxanalarının oxu zallarında xidmətin təşkili və uçotu. Metodiki tövsiyələr.

4. **10 fevral.** Nasir, dramaturq, publisist Cəlil Məmmədquluzadənin a. o. (1866) 140 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, kitabxana plakatı, oxucu konfransı, söhbət, ədəbi-bədii gecə, metodik məsləhətlər.

5. **15 fevral.** Tatar şairi Musa Cəlilin a. o. (1906) 100 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə, metodiki məsləhətlər.

6. **24 fevral.** Şair, nasir, dramaturq, ədəbiyyatşünas Abdulla Şaiqin a. o. (1881) 125 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, oxucu konfransı, ədəbi-bədii gecə, söhbət, metodiki məsləhətlər.

Mart

1. MKS-in kitabxana fondunun ümumi uçot kitabının birinci hissəsinin doldurulması. Əməli metodiki məsləhətlər.

2. Kitabxanalarda hərbi vətənpərvərlik biliklərinin təbliği. Metodiki tövsiyələr.

3. **8 Mart Beynəlxalq Qadınlar günü.** Məruzə, söhbət, kitab sərgisi, metodiki tövsiyələr.

4. **12 mart.** Azərbaycanın Xalq şairi, dramaturq, ictimai xadim, Əməkdar İncəsənət Xadimi Süleyman Rüstəmin a. o. (1906) 100 illiyi. Məruzə, söhbət, kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə, metodiki məsləhətlər.

5. **21 mart.** Azərbaycanın ilk Xalq şairi, Əməkdar İncəsənət Xadimi Səməd Vurğunun a.o. (1906) 100 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, stend, söhbət, oxucu konfransı, ədəbi-bədii gecə, metodiki tövsiyələr.

6. **20-21 mart. Novruz bayramı** münasibətilə kitabxanaların həyata keçirəcəkləri tədbirlər. Kitab sərgisi, məruzə, söhbət, metodiki tövsiyələr.

April

1. MKS-in mərkəzi və kənd kitabxana-filiallarının daxili tərtibatı. Təcrübi metodiki məsləhətlər.
2. Oxu zallərında yardımçı ədəbiyyat fondlarının yenidən yaradılması. Əməli metodiki məsləhətlər.
3. Kitabxanalarda Azərbaycanşünaslıq biblioqrafik kartotekasının yaradılması. Əməli metodiki tövsiyələr.
4. MKS-in struktur bölmələrinə yeni daxil olan ədəbiyyatın qeyd jurnalının doldurulması. Təcrübi metodiki məsləhətlər.
5. **16 aprel.** Görkəmli bəstəkar, Azərbaycanın Əməkdar İncəsənət Xadimi Qəmbər Hüseynlinin a.o. (1916) 90 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət, metodiki tövsiyələr.

May

1. MKS-lərin mərkəzi kitabxanalarında, onların rayon, şəhər və kənd kitabxana filiallarında ümumi uçot kitabının ikinci hissəsinin doldurulması və qorunması. Təcrübi məsləhətlər.
2. MKS-lərdə yazılı və statistik hesabatların tərtibi. Əməli metodiki köməklik göstərmək.
3. **9 may.** Faşizm üzərində qələbə günü. Xüsusi tədbirlər planı hazırlamaq, məruzə, kitab sərgisi, stend təşkil və tərtib etmək, metodiki məsləhətlər vermək.
4. **20 may.** Şair, tənqidçi, publisist Sabir Rüstəmخانlının a. o. (1946) 60 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, kitabxana plakati, ədəbi-bədii gecə, oxucu konfransı, metodiki məsləhətlər.
5. **28 may. Respublika günü.** Xüsusi tədbirlər planı hazırlamaq, geniş kitab sərgisi təşkil etmək, məruzə hazırlamaq, metodiki məsləhətlər vermək.
6. MKS-lərin soraq-biblioqrafiya aparatının məzmunu və vəzifələri, onun ayrı-ayrı hissələrinin öyrənilməsi. Təcrübi metodiki məsləhətlər.

7. Kiçik və orta sahibkarlıq işçilərinin tanınması və onlara kitabxana-informasiya xidməti məqsədilə biblioqrafik kartotekanın yaradılması. Kompleks xarakterli əməli məsləhətlər.

İyun

1. Kitabxana-biblioqrafiya təsnifatından istifadə metodikası. Təcrübi metodiki məsləhətlər.
2. Analitik biblioqrafik təsvir qaydalarının öyrənilməsi. Təcrübi metodiki məsləhətlər.
3. Biblioqrafik xülasələrin keçirilməsi metodikası. Təcrübi metodiki məsləhətlər.
4. Tələbatçılara informasiya xidmətinin təşkili. Metodiki məsləhətlər.
5. Oxucular arasında biblioqrafik biliklərin təbliği. Metodiki məsləhətlər.
6. **5 iyun.** Görkəmli Azərbaycan aktyoru, Əməkdar artist Hamlet Xanızadənin a.o. (1941) 65 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət, metodiki məsləhətlər.
7. **15 iyun. Milli Qurtuluş günü.** Kitab sərgisi, stend təşkil və tərtib etmək. Dərin məzmunlu məruzə hazırlamaq.
8. **20 iyun.** Görkəmli Azərbaycan bəstəkarı, Azərbaycanın Xalq artisti, Əməkdar İncəsənət Xadimi, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı Cahangir Cahangirovun a. o. (1921) 85 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət, metodiki məsləhətlər.
9. **26 iyun. Silahlı qüvvələr günü.** Kitab sərgisi, hərbi peşəkarlığı olan şəxsin məruzəsini təşkil etmək. Metodiki məsləhətlər.

İyul

1. Sistem daxili və rayonlararası kitab mübadiləsinin təşkili. Əməli metodiki məsləhətlər.

2. Şəxsi kitabxanalardan istifadə metodikası. Metodiki məsləhətlər.
3. Tələbatçıların informasiya təminatı. Metodiki tövsiyələr.
4. Oxucu konfransının mahiyyəti və keçirilməsi metodikası. Metodiki məsləhətlər.
5. **23 iyul.** Respublikanın xalq rəssamı, Dövlət mükafatı laureatı Maral Rəhmanzadənin a.o.(1916) 90 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, söhbət. Metodiki tövsiyələr.

Avqust

1. Kəndli-fermer təsərrüfatı işçilərinə kitabxana xidmətinin təşkili. Əməli metodiki tövsiyələr.
2. Kitabxanalarda hüquqi biliklərin təbliği. Metodiki məsləhətlər.
3. MKS-lərin kitabxana-filiallarından sistemin mərkəzi kitabxanalarına daxil olan sorğuların yerinə yetirilməsi. Metodiki tövsiyələr.
4. **12 avqust.** Nasir, tərcüməçi, Əməkdar mədəniyyət işçisi Ələviyyə Babayevanın a. o. (1921) 85 illiyi. Kitab sərgisi, kitabxana plakatı, məruzə, söhbət, oxucu konfransı. Metodiki tövsiyələr.
5. **12 avqust.** Azərbaycanın Xalq şairi, Dövlət mükafatı laureatı Qabil İmamverdinin a. o. (1926) 80 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə. Metodiki tövsiyələr.
6. **18 avqust.** Tənqidçi, ədəbiyyatşünas Kamil Vəliyevin a. o. (1946) 60 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, oxucu konfransı. Metodiki məsləhətlər.
7. **27 avqust.** Nasir, dramaturq, publisist Seyfəddin Dağlının a. o. (1921) 85 illiyi. Kitab sərgisi, söhbət, ədəbi-bədii gecə. Metodiki məsləhətlər.

Sentyabr

1. MKS-lərin mərkəzi kitabxanalarının ümumi uçot kitabının üçüncü hissəsinin doldurulması. Əməli metodiki tövsiyələr.
2. MKS-lərin işçilərinə soruq-bibliografya aparatının mahiyyəti və onun tərkib hissələri haqqında anlaşıqlı şəkildə məlumat verilməli. Metodiki tövsiyələr.
3. Kitabxana gündəliyinin üçüncü hissəsinin doldurulması. Metodiki məsləhətlər.
4. MKS-lərin baş əlifba kataloqlarının daha da təkmilləşdirilməsi və redaktə olunması. Metodiki tövsiyələr.
5. Kitabxanalarda iqtisadi biliklərin təbliği. Metodiki tövsiyələr.
6. Kitabxanalarda incəsənətə dair ədəbiyyatın təbliği. Metodiki tövsiyələr.
7. **9 sentyabr.** Tibb elmləri doktoru, Əməkdar Elm Xadimi, akademik Adilə Namazovanın a. o.(1926) 80 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, metodiki məsləhətlər.

Oktyabr

1. **18 oktyabr. Dövlət Müstəqilliyi günü.** Kitab sərgisi, məruzə, mühazirə. Metodiki tövsiyələr.
2. Kitablarnın kitabxana qaydası ilə işlənməsi. Təcrübi metodiki məsləhətlər.
3. Kitabxana fondlarının müasir elektron kataloqlarında əks olunması. Metodiki məsləhətlər.
4. Kitabxana plakatının təşkili və tərtibi metodikasını. Metodiki məsləhətlər.
5. **28 oktyabr.** Xalq yazıçısı, dramaturq, ictimai və Dövlət xadimi, akademik Mirzə İbrahimovun a. o. (1911) 95 illiyi. Məruzə, mühazirə, kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə, oxucu konfransı. Metodiki tövsiyələr.

Noyabr

1. Gənclərə kitabxana xidmətinin təşkili. Metodiki məsləhətlər.
2. Kənd kitabxana-filiallarında oxucu marağının öyrənilməsi metodikası. Metodiki məsləhətlər.
3. Kənd kitabxanalarının fondunun yoxlanılması. Metodiki tövsiyələr.
4. **11 noyabr.** Azərbaycanın Xalq şairi Balas Azəroğlunun a. o. (1921) 85 illiyi. Kitab sərgisi, ədəbi-bədii gecə, oxucu konfransı. Metodiki tövsiyələr.
5. **12 noyabr. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası günü.** Məruzə, mühazirə, kitab sərgisi. Metodiki tövsiyələr.
6. **17 noyabr. Milli Dirçəliş günü.** Məruzə, kitab sərgisi. Metodiki tövsiyələr.
7. **19 noyabr.** İlk təbiətşünas alim, fiziki kimyanın dərin bilicilərindən biri, şair, rəssam, tarixçi Mixail Vasilyeviç Lomonosovun a. o. (1711) 295 illiyi. Məruzə, mühazirə, söhbət. Metodiki tövsiyələr.
8. **28 noyabr.** Xalq yazıçısı, Dövlət mükafatı laureatı Əli Vəliyevin a. o. (1901) 105 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, kitabxana plakatı, ədəbi-bədii gecə, oxucu konfransı. Metodiki tövsiyələr.

Dekabr

1. Kitabxana fondlarından məzmunca köhnəlmiş, oxucular tərəfindən uzun müddət istifadə olunaraq fiziki cəhətdən yararsız hala düşmüş kitabların çıxarılması. Metodiki məsləhətlər.
2. Müsbət iş təcrübələri olan qabaqcıl kənd kitabxana-filiallarının üzə çıxarılması. Metodiki tövsiyələr.
3. Oxucu borclarının ödənilməsi metodikası. Metodiki məsləhətlər.
4. **19 dekabr.** Azərbaycanın Xalq rəssamı, Rəssamlıq Akademiyasının müxbir üzvü, Dövlət mükafatı laureatı,

professor Mikayıl Abdullayevin a. o. (1921) 85 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi. Metodiki tövsiyələr.

5. 21 dekabr. Görkəmli yazıçı, Əməkdar mədəniyyət işçisi Süleyman Vəliyevin a. o. (1916) 90 illiyi. Məruzə, kitab sərgisi, oxucu konfransı, ədəbi-bədii gecə. Metodiki tövsiyələr.

6. 24 dekabr. Görkəmli şərqşünas, tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Ziya Bünyadovun a. o. (1921) 85 illiyi. Kitab sərgisi, məruzə, oxucu konfransı. Metodiki tövsiyələr.

7. 31 dekabr. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik günü. Məruzə, mühazirə. Metodiki tövsiyələr.

*Müəllifi: Dəmir Bayramov
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin müdiri*

KİTABXANA FONDUNUN UÇOTU

Fondun uçotu məzmununa görə iqtisadi kateqoriya olub, kompleks əməliyyatları özündə cəmləşdirir. Buraya fondun həcmi əks etdirən məlumatlar, istifadə və ya hərəkətdə olan fondun tərkibi və həmçinin mühafizəsi daxildir.

Kitabxana fonduna daxil edilmiş və onun tərkibindən çıxarılan hər bir çap məhsulu mütləq uçota alınmalıdır. Uçotun təyinatı fonda daxil olan və çıxarılan hər bir çap nüsxəsini sənədləşdirməkdən (qeydə almaq) ibarətdir. Dünya kitabxana təcrübəsində ilk uçot forması məşhur alim və filosof Kallumaz tərəfindən İskəndəriyyə kitabxanasında tətbiq edilmişdir.

Uçot fondun inkişaf dinamikasını, onun tərkibini, strukturunu, komplektləşdirilmə mənbələrini, hər bir sənədin olduğu yeri əks etdirir. Beləliklə, uçot dövlət statistik sənədi olub, fondun mühafizəsini təmin edir, mövcud çap məhsullarını və onların hərəkətini nəzarətə gətirir.

Kitabxana fondunu təşkil edən çap məhsullarının ümumi uçot qaydaları kitabxanaların statusundan, onların fondun strukturundan asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin «Dövlət kitabxana fondlarında saxlanılan çap əsərlərinin və digər materiallarının uçotu, mühafizəsi və istifadəsi Qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında» 6 mart 2000-ci il tarixli, 29 sayılı Qərarı əsasında aparılmalıdır.

Qərarın II bölməsində «Dövlət kitabxana fondunun uçotu» qaydaları təsbit edilmişdir. Kitabxanaçılar uçot əməliyyatlarını apararkən həmin qaydaları əldə rəhbər tutmalıdırlar.

Fondun uçotuna – sənədlərin qəbulu, onların markalanması (şəmp vurmaq), ədəbiyyatın qeydə alınması, sənədləri yerləşdirmək və çıxartmaq, həmçinin mövcud fondun yoxlanılması prosesləri daxildir.

Uçotun sistemə aşağıdakılar aid edilir:

- Bütün kitabxana strukturunu və bölmələrini, fondunu əks etdirən daxili kitabxana uçotu;

- Dövlət statistik göstəricilərinin qeydini aparan «Kitabxana fondunun uçot kitabı»;
- Xüsusi növ dövlət sənədlərinin uçotu (nadir kitablar, kitabxana fondunda olan arxiv sənədləri);

Kitabxana fondunun obyektini onun növündən və materialından asılı olmayaraq sənədlər təşkil edir.

«Kitabxana fondlarının uçotu və elmi-texniki informasiya orqanlarının vahidləri» 7.20-80 sayılı standartın tələblərinə uyğun olaraq, fondun həcmi və hərəkəti əsas və əlavə vahidlərə görə ölçülür.

Bütün növ nəşrlərin (qəzetlərdən başqa) və çap olunmamış materialların uçot fondunun əsas vahidləri bunlardır:

- Ad – hər bir yeni və əlavə nəşrlər, sərlövhə və digər tərtibat elementlərinə görə seçilən müxtəlif sənədlərdir.
- Nüsxə – fonda daxil edilən və oradan çıxarılan hər bir ayrıca sənəd vahididir.

Uçot fondunun əlavə vahidlərinə aiddir:

- İllik komplekt – dövrü mətbuat nəşrlərinin il ərzində toplanmış nömrələri fondun bir uçot vahidi kimi qəbul edilir.
- Metropolka – fondun həcmi təyin edən beynəlxalq ölçü vahididir. Bir metr stellaj rəflərdə yerləşən nəşrlərə və digər sənədlərə tətbiq edilir.
- Tikilmiş və ya cildlənmiş dövrü nəşrlər fondun bir uçot vahidi kimi qəbul edilir.

Müəyyən növ sənədlər üçün xüsusi uçot vahidləri təyin edilir. Məsələn, dərc olunmamış sənədlər üçün əsas uçot vahidləri nüsxə və addır. Jurnallar üçün əsas uçot vahidləri nüsxə, cild, nömrə, buraxılış və nəşrin adıdır. Qəzetlər üçün illik komplekti və qəzetin adıdır. Audiovizual sənədlərə təyin edilən əsas ölçü vahidləri nüsxə və onun adıdır. Kompakt disklərin nüsxələrinə disk, videofilmlərə kasset; mikrofişlər adlarla uçota alınır. Elektron nəşrlərinin vahid uçotu disket,

kompakt-disk (SD)-lərin adları ilə uçota alınır. Kitabxanalarda iki növ uçot: ümumi və fərdi uçot forması tətbiq edilir.

Ümumi uçot kitabxana fondu, onun tərkibi və baş verən dəyişikliklər haqqında ümumi məlumat verir. Fərdi uçot isə hər bir kitab nüsxəsinin uçota alınmasıdır. Mərkəzi Kitabxananın Komplektləşdirmə və kitabışləmə şöbəsi MKS-in vahid fondu üçün uçotu «Kitabxana fondunun uçot kitabı»nda aparır; sistemin struktur bölmələrinin fondu üçün «Kitabxana fondunun uçot kitabı»nın birinci və ikinci hissələrində aparılır. Mərkəzi kitabxananın fondu üçün uçot yalnız «Kitabxana fondunun uçot kitabı»nın üçüncü hissəsində aparılır.

Ümumi uçot üçün forma «Ümumi uçot kitabı» sayılır və üç hissədən ibarətdir: 1-ci hissədə fonda daxil olma; 2-ci hissədə fondan çıxarma; 3-cü hissədə isə fondun uçotunun yekunu qeyd edilir.

Fərdi uçot forması «İnventar kitabı» sayılır.

Kitabxanaya daxil olan çap əsərləri əvvəlcə ümumi uçota sonra isə fərdi uçota alınmalıdır. Ümumiyyətlə, kitabxanaya daxil olan yeni nəşrlər və digər materiallar K və KŞ-də qoşma sənədlər üzrə (hesab, faktura, akt, çekin surəti və s.) qəbul edilməli, alınan nəşrlər qoşma sənədlərlə tutuşdurulmalı, müəlliflərin familiyası, kitabın sərlövhəsi, qiyməti, nüsxəsi yoxlanılmalıdır.

Müxtəlif mənbələrdən daxil olan kitab bağlamalarında qoşma sənədlə uyğunsuzluq, habelə qüsurly kitablar aşkar edildikdə mütləq akt tərtib edilməlidir. Aktın birinci nüsxəsi K və KŞ-də saxlanılır, ikinci nüsxəsi isə ədəbiyyatı göndərən müəssisə və təşkilata göndərilir. Bəxşiş kimi verilən kitablara və materiallara da akt tərtib edilməli və mütləq qiymətləndirilməlidir.

DAXİL OLAN ƏDƏBİYYATIN ÜMUMİ UÇOTA ALINMA QAYDALARI

MKS-ə daxil olan kitablar və digər materiallar qoşma sənədlər üzrə qəbul edildikdən sonra uçota alınmaq üçün «Kitabxana fondunun uçot kitabı»nın 1-ci hissəsi olan «Fonda daxil olma» hissəsində qeyd edilməlidir.

Hər bir uçot sənədi kimi uçot kitabının doldurulmasında kitabxanaçıdan səliqəli və dəqiqliyə riayət olunması tələb olunur. Kitabxanaçı uçot kitabının hər bir sütununu dolduran zaman mütləq müəyyən qaydaları əldə rəhbər tutmalıdır. Həmin qaydalar aşağıdakılardır:

«Kitabxana fondunun uçot kitabı»nın birinci hissəsində 1 nömrəli yazıdan əvvəl «Köçürmə» sətrində kitabxana fondunda olan uçot vahidlərinin sayı göstərilən giriş yazısı verilir. Bu rəqəm Mərkəzi Kitabxananın və kitabxana filiallarının inventar kitablarının hesablanması yolu ilə müəyyən olunur. Bu yazı aşağıdakı formada verilir: (01.01.2005-ci il ərzində vardır və «Kitabxana fondunun uçot kitabı»nın bütün qrafaları doldurulur.)

Qrafa 1. «Yazılma tarixi» yazılan gün doldurulur.

Qrafa 2. «Sıra ilə yazılma №-si» hər il bir qayda olaraq № 1-dən başlanır və sonrakı kitablara ardıcıl sıra nömrələr verilir.

Qrafa 3. «Haradan daxil olmuşdur» hissəsində daxil olan mənbələrin qısa qeydləri aparılır. Məsələn, kollektor mağaza: bağışlama, abunə, dəyişdirmək.

Qrafa 4. «Qoşma sənədin №-si və tarixi» sütununda hesab və ya hesab-faktura nömrəsi göstərilir. Əgər kitab akta görə qəbul edilərsə, onda «Akt №-si» yazılmalıdır. Sonrakı qrafalarda daxil olmuş ədəbiyyat məzmununa və növünə görə üçota götürülür. Bu qrafada nüsxələrin miqdarı, onların növ və məzmununa görə bölgüsü aparılır «Rus dilində» və «Milli dildə» qrafalarda ümumi daxil olan ədəbiyyat dil mənsubiyyətinə görə seçilir və onların miqdarı göstərilir. Hazırda oxucuların ingilis dilinə artan tələbatını nəzərə alaraq uçot kitabında «Xarici dillərdə» qrafanın tətbiq edilməsi

məqsədəuyğundur. Sətrin son qrafasında mühasibatın işçisi daxil olan kitab partiyası üçün sənədin qəbulu haqqında, struktur bölmələrin rəhbərləri isə növbəti nəşr və materialların qəbulu haqqında imza edir.

«Kitabxana fondunun uçot kitabı»nın 2-ci hissəsində kitabxananın vahid fondundan çıxarılan kitab və kitabçaların, habelə digər nəşr və materialların hamısı qeydə alınır.

Məzmunca əhəmiyyətini itirmiş və köhnəlmiş nəşrlərin və materialların fondlardan çıxarılması əməliyyatı ildə ən azı bir dəfə aparılır. «Məzmunca əhəmiyyətini itirmiş və köhnəlmiş nəşrlərin kitabxana fondlarından çıxarılması qaydası haqqında» Təlimata görə həmin qaydalar idarə tabeliyindən asılı olmayaraq, bütün kitabxanalar üçün zəruridir.

Uçot kitabının ikinci hissəsində aşağıdakılar göstərilir: tarix, sıra nömrəsi, aktın nömrəsi, çıxarılan nüsxələrin miqdarı, onların növ və məzmununa görə bölgüsü, dillərə görə sayı.

Hər ilin sonunda fondun hərəkət yekunu haqqında məlumatlar məcburi qaydada aparılır və uçot kitabının 3-cü hissəsində doldurulur. MKS-də bu qaydalar kvartal, 6 ay üzrə aparıla bilər. Beləliklə, ilin sonunda K və KŞ vahid fonduna və MKS-nin struktur bölmələrinin fondlarına daxil olan ədəbiyyatın və habelə bu fondlardan çıxarılan ədəbiyyatın yekunu vurulur, bütövlükdə MKS üzrə və eləcə də ayrı-ayrı struktur bölmələr üzrə ayrılıqda, gələn ilin əvvəlinə olan fondun miqdarı müəyyən edilir.

KİTAB VƏ KİTABÇALARIN FƏRDİ UÇOTU

Fərdi uçot fonda daxil edilən və çıxarılan hər bir kitab və kitabçaların, həmçinin audiovizual materialların qeydə alınmasıdır. Fonda daxil olan hər bir nüsxəyə ayrıca inventar nömrəsi verilir ki, həmin nömrə başqa nəşrə verilə bilməz. İnt inventar kitabı hər bir kitab haqqında ancaq əsas məlumatları

özündə əks etdirməklə yanaşı, kitabxananın başlıca uçot kitabı sayılır və pul sənədi mahiyyətini ifadə edir, çünki ora daxil edilən hər bir kitab kitabxananın balansında öz əksini tapır. İntentar kitabında hər bir kitaba qiymət təyin edilir və onların alınma vaxtı haqqında məlumatlar verilir. İntentar kitabı ümumi uçot kitabı ilə əlaqədardır və ona görə də (məsələn, maliyyə yoxlamaları zamanı) hansı qoşma sənədə görə daxil olduğunu, verilmiş partiyadan bütün kitabların inventar kitabda qeyd edildiyini yoxlamağa imkan verir. Bundan əlavə, inventar kitabına, əsasən bu və ya digər kitabın kitabxanada olub-olmadığını, əgər silinibsə, hansı akta görə və nə vaxt silindiğini, həmçinin hansı səbəbə görə fonddan çıxarıldığını öyrənmək olar. Kitabxana fondu inventar kitabına əsasən yoxlanılır. Beləliklə, inventar kitabı kitabxana fondunun mühafizəsinə nəzarəti təmin edir.

İntentar kitabı kitabxanada daimi saxlanıldığına görə onun doldurulması çox dəqiqlik tələb edir. Yazıları pozmaq, silmək, düzəlişlər etmək qəti yolverilməzdir. İntentar kitabında qeyd aparmazdan əvvəl, səhifələri nömrələmək və inventar nömrəsini qoymaq lazımdır. Hər bir səhifə 20 nüsxə çap məhsulu üçün nəzərdə tutulur. Səhvə yol verməmək üçün səhifədə əvvəlcə sonuncu inventar nömrəsini qoymaq məsləhətdir. Onlar müəyyən kombinasiyalı rəqəmlərlə qurtarmalıdır: 20... 40... 60...80...00 və sonra səhifə tam doldurulur.

Kitabxana fonduna daxil olan hər bir nəşrə növbəti inventar nömrəsi verilir və ya eyni zamanda uçot kartoçkasında (üz hissəsində ortada mətnin üstündə) nəşrin hər bir nüsxəsinin titül vərəqəsində və kitab formulyarında da ştempel vurulur. Həmin nəşrin yenidən və əlavə daxil olan bütün nüsxələri həmin kartoçkada və onun nömrəsi altında qeyd olunur.

Çoxcildli əsərlərin bir cildinin bütün nüsxələrinə bir inventar nömrəsi verilir. Bir qayda olaraq, fonddan çıxarılan nəşrlərin inventar nömrələri yeni daxil olan nəşrlərə verilir.

Kitabxana fonduna daxil olan kitab və kitabçaların fərdi uçotu K və KŞ tərəfindən uçot kataloqunun kartoçkalarında aparılır. Kitabın hər bir nəşri üçün ayrıca bir kartoçka doldurulur və ona növbəti inventar nömrəsi verilir. Həcmi 48 səhifədən artıq olmayan nəşrlərin uçot kataloqunun kartoçkalarında inventar nömrəsi qeyd edilmir.

Kitabxana-filiallara göndərilən nəşr və materialların fərdi uçotu K və KŞ-yə daxil olan ədəbiyyatın qeyd jurnalında «İnventar nömrələrin siyahısı»nda aparılır və inventar nömrələri ardıcılıqla qeyd edilir. İnventar kitabının «Yazılma tarixi» qrafasında gün və ay qeyd aparılan vaxtdan yazılır. Hər bir sətirdə onlar yenidən təkrar edilmir və yeni səhifəyə keçdikdə onun birinci sətirində yazılma tarixi qeyd edilir.

«Müəllif və sərlövhə» qrafasına iki sətir ayrılır və kitab haqqında məlumatlar titul vərəqəsindən götürülür. «Nəşr ili» qrafasında nəşr ilinin axıncı iki rəqəmi qeyd edilir..

«Qiymət» qrafasında kitabın qiyməti «man.» və «qəp.» hərfləri ilə doldurulmalıdır. Pulsuz daxil olan kitablar nəşr keyfiyyətinə və digər kriteriyalara əsasən qiymətləndirilməlidir.

MKS-lər üçün fərdi uçotun aşağıdakı spesifik xüsusiyyətləri vardır:

- Fonda daxil olma vaxtından asılı olmayaraq, bir nəşrin bütün nüsxələrinə vahid inventar nömrəsi verilir;
- Uçotu aparmaq üçün qrafalara bölünmüş kataloq kartoçkalarından istifadə edilir;
- Kartoçkanın üz hissəsində nəşrin adı və məlumatların təsviri verilir, nəşrin nüsxəsi qoşma sənəddə göstərilir; nəşrə verilən inventar nömrə yazılır;
- Kartoçkanın arxa tərəfində MKS-nin struktur bölmələrinə göndərilən nüsxələrin sayı yazılır;
- Kartoçkalar əsasında uçotun əlifba kataloqu tərtib edilir. Bu da MKS üzrə fondun uçotunu birləşdirməyə imkan verir.

Jurnallar qeyd kartoçkasının üz hissəsində uçota alınır və bu kartoçka eyni zamanda həm də jurnalların fərdi uçot forması hesab edilir. Jurnalların MKS-ə və filiallara daxil olan bütün nömrələri həmin jurnalların qeyd kartoçkalarının müəyyən olunmuş qrafalarında qeyd olunur və onlara stempel vurulur.

ÇIXARILAN NƏŞRLƏRİN UÇOTU

Ədəbiyyatın kitabxana fondundan çıxarılması səbəbləri aşağıdakılardır:

- Oxuculara müəyyən müddət ərzində xidmət edən kitabların bir hissəsi köhnəlir və onlar fondan çıxarılır;
- Oxucular tərəfindən itirilən və qaytarılmayan kitablar fondun balansından silinir və onların əvəzinə qəbul edilmiş ədəbiyyat yeni daxil olan ədəbiyyat kimi uçota alınır;
- Məzmunca köhnəlmiş hesab edilən kitablar sisteməlik olaraq kitabxana fondlarından təmizlənilir;
- Bəzən kitabxanalarda profilə uyğun olmayan və həmçinin dublet nəşrlər toplanılır. Artıq nəşrlər və profilə uyğun gəlməyən kitabların başqa kitabxanalara verildiyi zaman fondan çıxarılır.

Kitabların və digər nəşrlərin çıxarılması mütləq sənədləşdirilməli və müəyyən olunmuş təlimata əsasən, akt tərtib etməklə həyata keçirilməlidir. Qaydaya görə iki nüsxədə tərtib edilən hər bir akt kitabxananın direktoru və ya kitabxananın tabe olduğu müəssisənin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra hüquqi sənəd sayılır. Akt təsdiq olunduqdan sonra, «Ümumi uçot kitabı»nın II hissəsində həmin akt üzrə fondundan ədəbiyyat çıxarılan struktur bölmənin və kitabxana-filialın kitab fondunun uçot kitablarında müvafiq qeydlər aparılır. II hissənin doldurulması üçün qaydalar I hissədə olduğu kimidir. Dəyişiklik ancaq I və II qrafalara aiddir. Aktın ardıcıl

nömrəsi və təsdiq edilmə tarixi I qrafada yazılır. Sonra isə çıxarılmış ədəbiyyatın inventar kitabından silinməsi lazım gəlir. Həmçinin uçot kataloqunun arxa tərəfində aktın nömrəsi və akt üzrə bütövlükdə MKS üzrə çıxarılan nəşrlərin miqdarı haqqında müvafiq qeydlər edilir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, MKS-də fondun ümumi dəyərinin uçotu mühasibat tərəfindən aparılır.

FONDUN YOXLANILMASI

Fondun uçotuna nəzarət funksiyası yoxlama yolu ilə reallaşdırılır. Fondun yoxlanılması - kitabxana fondunda qeydə alınmış nəşrlərin uçot sənədlərinin və digərlərinin mövcudluğunu müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Yoxlama uçot sənədlərindəki qeydləri fonda görə tutuşdurmaqla həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının «Mühasibat uçotu haqqında» qanununa görə kitabxana fondunun məcburi yoxlanılması aşağıdakı hallarda məqbul sayılır:

- maddi-məsuliyyətli şəxs dəyişildikdə;
- oğurluq, vəzifədən sui- istifadə və sənədlərin xarab olma hallarının aşkar olunduğu hallarda;
- təbii fəlakət, yanğın və digər fəvqəladə hallarda;
- kitabxananın ləğv edildiyi və ya yenidən təşkil edildiyi hallarda.

Fondun yoxlanılması aşağıdakı müddətlərə görə aparılmalıdır:

- seyflərdə saxlanılan ən qiymətli fondlar – ildə bir dəfə;
- nadir fondlar – üç ildə bir dəfə;
- qiymətli fondlar – beş ildə bir dəfə;
- 100 min uçot vahidi olan kitabxana fondları – beş ildə bir dəfə;
- 200 minə qədər uçot vahidi olan fondlar – yeddi ildə bir dəfə;

- 200 mindən 1 milyona qədər uçot vahidi olan fondlar – 10 ildə bir dəfə;
- 1 milyondan yuxarı uçot vahidi olan fondlar – mərhələ-mərhələ seçim qaydasında yoxlanılır və on beş il müddətində bütün fondun yoxlanılması başa çatmalıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, fondun yoxlanılması kitabxana işində ən məsuliyyətli vəzifələrdən biridir. Çünki bu iş kitabxanaçılara uçotun aparılmasının vəziyyəti, inventar və ümumi uçot kitablarında qeydlərin doldurulmasının dəqiqliyi, kitabxanadan ədəbiyyatın çıxarılması qaydalarına nə dərəcədə düzgün riayət edilməsi haqqında aydın təsəvvür yaradır. Bundan əlavə, fondun yoxlanılması ədəbiyyatın rəflərdə düzülüş qaydalarına nəzarət mexanizmini gücləndirir və kitabların işləmə texnologiyasında buraxılmış səhvlərin düzəldilməsinə stimül yaradır.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- ❖ Kitabxana işinə dair normativ aktlar: Qanun və qanun qüvvəli normativ hüquqi sənədlər toplusu /M.F.Axundov adına Azərbaycan Respublika Dövlət kitabxanası; Tərt.ed. K.Tahirov.- B.: 2004.- 52 s.
- ❖ Kitabxana fondlarının məzmunca köhnəlmiş ədəbiyyatdan təmizlənməsi və mühafizəsi: Normativ sənədlər toplusu /M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanası; Tərt. ed. K.Tahirov.- B.: 2002.- 32 s.
- ❖ Mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemlərində işin təşkili: Təlimatlar və uçot formaları. Düzəldilmiş və təkmilləşdirilmiş 2-ci nəşri /M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanası; Tərc. edənlər: B.Səfiyev və K.Tahirov.- B.: 1985.- 175 s.
- ❖ Библиотечные фонды: Учебник /Под. ред. Ю.И.Столярова и Е.П.Арофевой.- М.: Книга, 1979.- 293с.

- ❖ Григорьев Ю.В. Теоретические основы формирования библиотечных фондов.- М.: Книга, 1981.- 88 с.
- ❖ Денисьев В.Н. Комплектования библиотечного фонда: Пособие для массовых библиотек.- М.: Книга, 1969.- 161с.
- ❖ Воронько К.П. Организация библиотечных фондов и каталогов.- М.: Книга, 1981.- 376 с.
- ❖ Волохин О.М. Информационные ресурсы московских библиотек: Создание, развитие и использование //Научные и технические библиотеки.- 2001.- № 3.- С.22-25.
- ❖ Справочник библиотекаря /Науч.ред. А.Н.Ванеев. //В.А.Минкина.- СП., Профессия, 2002.- 448 с.

***Müəllifi: Məmmədov Məmməd
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin bölmə müdiri***

SAHİBKARLARA KİTABXANA XİDMƏTİ

Sahibkarlıq fəaliyyəti – vətəndaşların mənfəət əldə etməyə yönəldilmiş fəaliyyətini əks etdirir. Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq sahibkarlıq fəaliyyətinin subyektləri aşağıdakılar ola bilər:

- Qanunla müəyyən edilmiş hüquqi fəaliyyəti məhdudlaşdırılmayan respublika vətəndaşları;
- Azərbaycan Respublikası qanunçuluğu ilə müəyyən edilmiş səlahiyyətləri daxilində xarici dövlətlərin vətəndaşları və vətəndaşlığı olmayan şəxslər;
- Vətəndaşların birliyi - kollektiv sahibkarlıq;

Sahibkarlıq statusu müəssisə qanunçuluq aktları ilə müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından keçdikdən sonra verilir. Qeydiyyatsız sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq qadağandır.

Müddətli əmək əvəli etmədən həyata keçirilən sahibkarlıq fəaliyyəti fərdi əmək fəaliyyəti kimi qeydiyyatdan keçirilir. Müddətli əmək əvəli etməklə həyata keçirilən sahibkarlıq fəaliyyəti müəssisə kimi qeydiyyatdan keçirilir. Bazar iqtisadiyyatlı ölkələrin sahibkarlıq strukturunun əsas halları orta və xırda sahibkarlıqdır. Sahibkarlığın orta və xırda qruplara bölünməsi zamanı kapitalın həcmi, işçilərin sayı və s. amillər nəzərə alınır.

Orta və xırda sahibkarlıq yüksək sahibkarlıq ustalığı, «əlverişli olmayan şəhərlər» çıxmaq üçün daimi hazırlıq, istehsal ixtisaslaşmasının çevik dəyişkənliyi, yüksək əmək mədəniyyəti və s. tələb edir.

Qərbi ölkələrində orta və xırda sahibkarlığa dövlət tərəfindən yardım onlara iri firmalarla rəqabətdə öz üstünlüklərini üzə çıxarmağa kömək edən əlverişli şəraitin yaradılmasında, həmçinin vergi-maliyyə güzəştlərinin verilməsində öz əksini tapır.

Avropa İqtisadi Birliyində fəaliyyət göstərən 13,4 mln. (2000-cı ildə) şirkətlərin 91 %-i işçilərinin 10 nəfərdən olan kiçik müəssisələrdir. Onlarda AİB-in əmək ehtiyatlarını təşkil edən, 92 mln. adamın 27 %-i işləyir.

Yapon ekspertlərinin fikrincə, Yaponiya iqtisadiyyatının son onilliklərdəki yüksəlişi xırda şirkətlərin sayının artması ilə bağlıdır.

Kiçik müəssisələrin mövqeyinin möhkəmlənməsinin əsas səbəbi onların çevikliyi, yeni texnologiyanı cəld tətbiq etmək qabiliyyətidir. Məsələn, son onilliklərdə Yaponiyanın «Nissan», «Toyota», «Toşiba» kimi iri korporasiyaları getdikcə ixtisaslaşdırılmış detalların xırda təchizatlarına üz tuturlar, çünki özləri bu detalların kütləvi istehsalını vahid istehsal təşkili çərçivəsində təmin edə bilmirlər.

Bundan başqa, kiçik biznesin xarakterik cəhətlərindən biri onun yeniliyə can atması, riskə meyilli olmasıdır. Təqdirəlayiqdir ki, müflisləşmə iflas kimi deyil, gələcəkdə müvəffəqiyyətlər qazanmağın dərsi kimi qəbul edilir. Məsələn, Amerikada hər kəs bilir ki, Henri Ford iki dəfə müflisləşmişdir. Xırda biznes məşğulluğu sabitləşdirən əsas faktorlardan biridir. Məsələn, son on beş ildə ABŞ-da 30 milyon yeni iş yeri yaradılmışdır ki, bunların da 80 faizi xırda və orta firmaların payına düşür.

Son illər respublika prezidenti İlham Əliyevin göstərişi əsasında sahibkarlıq fəaliyyətinə görə əhalinin 20 faizi işlə təmin olunmuşdur.

Xalq təsərrüfatının bütün sahələrində istehsalın intensivləşdirilməsinin iqtisadiyyatın idarə olunmasının forma və üsullarını daim təkmilləşdirilməsini tələb edir.

Sahibkarlığın həyata keçirilməsində keyfiyyətə yeni mərhələ başlanmışdır. Bununla əlaqədar olaraq respublikamızın hər yerində sahibkarlıqla məşğul olan müəssisələr yaradılmış və onlar hərtərəfli fəaliyyət göstərirlər. Sahibkarlığın əsas məqsədi istehsalın intensivləşdirilməsi, ictimai inkişafı mənzil-məişət və mədəni

şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı problemləri həll etməkdən ibarətdir.

Respublika rəhbərliyinin müvafiq sahədə irəli sürdüyü vəzifələrin müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsində, respublikada məhsul istehsalının sürətlə yüksəldilməsində yeni tipli idarəetmə sistemi olan sahibkarlıq mühüm rol oynayır.

Respublikamızın bütün kitabxanaları sahibkarlıq sahəsindəki materialları fəal təbliğ edir. Kitabxanaların əsas diqqəti əhaliyə göstərilən kitabxana və məlumat xidmətinin vəziyyətini yaxşılaşdırmağa yönəldilmişdir. Hazırda yalnız Mədəniyyət Nazirliyi sistemində 4000-ə yaxın kitabxana xidmət göstərir. Hər bir yaşayış məntəqəsi və istehsal sahəsi kitabxana xidməti ilə təmin olunmuşdur. Kitabxanalar öz fəaliyyəti ilə oxucuların dünyagörüşünün, mənəviyyatının, fəal həyat mövqeyinin formalaşmasına kömək edir, maariflənməsinə gündəlik qayğı göstərir.

Operativ kitabxana və informasiya xidməti baxımından sahibkarlığın rəhbərlərinə, mühəndis-texnik işçilərinə, eləcə də əməkçilərə göstərilən kitabxana xidməti xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Məlumdur ki, kitabxanalar hər yerdə ideoloji dayaq məntəqəsi hesab olunur. Bu nöqtəyi nəzərdən kitabxanalar sahibkarlığın qarşısında duran vəzifələri özlərinin ümdə vəzifələri hesab etməli, sahibkarlıqla məşğul olan şəxslərə kitabxana və informasiya xidmətini tələb olunan səviyyəyə qaldırmalıdırlar. Sahibkarlıqla məşğul olan adamlara kitabxana və informasiya xidmətinin ümumi sistemində Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemləri (MKS) aparıcı kitabxana hesab olunduğundan bu sahədə onların üzərinə daha mühüm vəzifələr düşür. MKS-in əsas vəzifələrindən biri ərazisində yerləşən digər sistem kitabxanaların fəaliyyətini əlaqələndirməkdən, sahibkarlığa göstərilən kitabxana xidmətini vahid məqsədə yönəltməkdən ibarətdir.

Sahibkarlığa dair ədəbiyyatın təbliği ilə əlaqədar rayonda mərkəzi kitabxananın rəhbərliyi altında vahid xidmət planı hazırlamalıdır. Vahid plan hazırlanarkən rəhbər materiallarında qarşıya qoyulmuş vəzifələr nəzərə alınmalıdır. Qarşıda duran vəzifələrlə əlaqədar olaraq sahibkarlara, mühəndis-texnik işçilərinə kitabxana informasiya xidmətinin planını tərtib edərkən bir sıra mühüm istiqamətlərdə iş aparılmasını nəzərdə tutmaq lazımdır.

Bu mühüm istiqamətlər aşağıdakılardır:

- sahibkarlıqla məşğul olan işçilərin peşə tələbatının üzə çıxarılması və dəqiqləşdirilməsi;
- üzə çıxarılmış məlumat tələbatının olunması və onun təhlili;
- peşə tələbatını ödəməyə kömək məqsədilə kitabxana və soraq məlumat fondunun düzgün operativ komplektləşdirilməsi;
- sahibkarlıqla çalışanlar üçün yeni ədəbiyyatın məlumat bülleteninin hazırlanması;
- sahibkarlığa tabe olan və daimi kitabxanası olmayan müəssisələrdə MKS-in kitab verilməsi məntəqəsinin yaradılması;
- sahibkarlara və mütəxəssislərə fərdi məlumat xidmətinin təşkili;
- mərkəzi kitabxanalarda, filiallarda, həmkarlar ittifaqları kitabxanalarında, eyni zamanda müəssisə və briqadalarda vahid «Məlumat günü», «Mütəxəssis günü» keçirmək;
- ayrı-ayrı sahibkarlıq peşələrinə dair ədəbiyyatın təbliği və s.

Hal-hazırda sahibkarlığın həyata keçirilməsinə kömək məqsədilə elmi-kütləvi və istehsalat-texniki ədəbiyyatın buraxılmasına xüsusi diqqət yetirilir. Məhz buna görə də bu qəbildən olan ədəbiyyatın əldə olunması üçün nəşriyyatlara və kitabxana kollektoruna müraciət etmək lazımdır.

Çox təəssüflər olsun ki, hələ də respublikada «Sahibkarların kitabxanası» seriyası altında ədəbiyyat çap olunmur. Belə seriya sahibkarlara və mütəxəssislərin peşə tələbatının ödənilməsində mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu və ya digər material, məlumat nəşrləri və s. komplektləşdirilərkən peşəkar mütəxəssislərlə məsləhətləşmək daha çox səmərə verir. Mütəxəssislərin iştirakı ilə komplektləşdirilən ədəbiyyat sahibkarlara xidmət məqsədilə yaradılan soraq-məlumat fondunun zənginləşdirilməsində həlledici əhəmiyyətə malikdir.

MKS-in mərkəzi kitabxanasının, eləcə də hər bir kitabxana-filiallarının sahibkarlığın həyata keçirilməsi istiqamətinə yönəldilmiş əsas nəticələrindən ən başlıcası sahibkarlıqla məşğul olan bütün mütəxəssislərin, mühəndis-texnik işçilərinin daimi oxucu kimi kitabxanalara cəlb edilməsindən ibarətdir.

Kitabxanalardan istifadə etməyən mütəxəssisin üzə çıxarılması iş prosesində qarşıda duran mühüm məsələlərdən biri hesab olunur. Bunun üçün MKS-in mərkəzi kitabxanası sahibkarlıqla məşğul olan mütəxəssislərin kitabxana və informasiya xidməti ilə təmin olunub-olunmamasının müəyyənləşdirilməsidir. Ərazidə yerləşən bu və ya digər kitabxananın xidmətindən kənar qalmış mütəxəssislərlə müntəzəm olaraq fərdi söhbət aparmalı və onların kitabxanaya cəlb edilməsinə nail olunmalıdır.

Mərkəzi və digər kitabxanalarda sahibkarlıqla çalışan mütəxəssis və oxucuların qeyd kartotekası təşkil olunmalı və oxucu formulyarında, onların kitabxana və informasiya xidmətinin hansı firmasından (ədəbiyyatı mərkəzi kitabxanadan və yaxud kitabxana-filialdan alır ; yalnız oxu zalında mütləq edir; fərdi və ya kollektiv formada informasiya alır və s.) istifadə etmələri barədə xüsusi qeydlər aparılmalıdır.

Kitabxananın abonement şöbəsində oxucuları sahəvi və peşə əlamətlərinə görə qruplara ayırmaq məsləhətdir. Bu

sahibkarlıqla məşğul olanların məlumata olan tələbatları əsasında onlara daha səmərəli xidmət göstərməyə imkan verir.

Sahibkarlıqla məşğul olan mütəxəssislərə operativ qaydada məlumat verməkdə mərkəzi kitabxananın hazırladığı yeni ədəbiyyat siyahıları və məlumat bülletenləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məlumat bülletenlərinin maksimum səmərə verməsi üçün MKS-ə daxil olan yeni ədəbiyyatla yanaşı, sahibkarlıqla məşğul olan idarə və müəssisələrin kitabxanalarına və ya məlumat fondlarına, həmçinin digər kitabxanalara daxil olan yeni nəşrlər də bülletenlərdə əks etdirilməlidir. Məlumat bülletenlərinin sahibkarlara vaxtında çatdırılması onların peşə mütaliəsinə müsbət təsir göstərir.

İstehsalın intensivləşdirildiyi indiki şəraitdə ədəbiyyatın təbliği işində kütləvi informasiyanın rolu daha da yüksəkdir. Bu baxımdan sahibkarlığın qarşısında duran vəzifələrlə bağlı ayrı-ayrı sənədlərin, məlumat mənbələrin, peşə ədəbiyyatının kütləvi təbliği mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bu məqsədlə MKS-in mərkəzi kitabxanasında və kitabxana-filiallarda, həmçinin digər kitabxanalarda vahid plan əsasında müntəzəm olaraq «Məlumat günü», «Mütəxəssis günü» keçirilməlidir.

Bu tədbirlər zamanı yeni məlumat və soraq nəşrləri, eləcə də ən zəruri ədəbiyyat müvəqqəti olaraq həmin kitabxanada toplanmalıdır. «Məlumat günü»nün keçiriləcəyi haqqında yerli radio və mətbuat vasitəsilə sahibkarlara, ayrı-ayrı müəssisələrə, mütəxəssislərə və rəhbər işçilərə qabaqcadan məlumat verilməlidir.

Məlumdur ki, mütəxəssis oxucuları yalnız yeni ədəbiyyat deyil, əvvəlki illərdə nəşr olunmuş ixtisas ədəbiyyatı da maraqlandırır. Əvvəllər çapdan buraxılmış ixtisas ədəbiyyatı haqqında ətraflı məlumat vermək üçün «Mütəxəssis günü» təşkil etmək məqsədəuyğundur.

Sahibkarlara kitabxana və informasiya xidmətini yaxşılaşdırmaq kitabxanaçıların qarşısında duran vacib məsələlərdən biridir. Xidmət prosesində kitabxanaçı

unutmamalıdır ki, idarə rəhbərləri ilk növbədə böyük bir əmək kollektivinin tərbiyəçisidir. Bu baxımdan zəhmətkeşlərin mənəvi tərbiyəsinə, ictimai-psixoloji və idarəetmənin başqa problemlərinə dair yeni ədəbiyyatı onların nəzərinə çatdırmaq olduqca zəruridir. Rəhbər işçilərinə verilən bu məlumatlar operativ xarakter daşmalıdır. Kitabxanalarda idarəetmənin hər hansı probleminə həsr olunmuş xüsusi «Günlər» təşkil etmək olar. Həmin tədbirdə «İdarəetmənin psixoloji problemləri», «İctimai idarəetmə məsələləri», «Əmək kollektivlərinin idarə olunmasının ictimai-psixoloji problemləri», «Müasir sahibkar necə olmalıdır» və s. mövzularda məruzələr və tövsiyə olunacaq peşə ədəbiyyatının icmalını təşkil etmək olar. Bu zaman yalnız MKS-in fondunda olan müvafiq ədəbiyyatla kifayətlənmək düzgün deyil. KAA yolu ilə respublikanın böyük kitabxanalarından mövzu ilə bağlı əlavə ədəbiyyat əldə etmək lazımdır.

Ümumiyyətlə sahibkarlara kitabxana və informasiya xidmətinin təkmilləşdirilməsi prosesində, yerlərdə yaranmış qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsi və təbliği də mühüm əhəmiyyətə malikdir. Qabaqcıl təcrübənin təbliği ilə rayonda metodiki mərkəz hesab olunan MKS-in mərkəzi kitabxanası daha ciddi məşğul olmalıdır. Bu məqsədlə rayonda ən yaxşı kitabxana-filialın bazası əsasında kitabxana işçilərinin qabaqcıl təcrübə məktəbini yaratmaq məqsəduyğundur.

Sahibkarlara kitabxana və informasiya xidmətini əlaqələndirmək və sistemli şəkllə salmaq məqsədilə həmkarlar ittifaqlarının, həmçinin ayrı-ayrı idarə və müəssisələrin seminarlarında müntəzəm iştirak etməlidirlər.

Sahibkarlıq sahəsində qarşıya qoyduğu vəzifələrin həyata keçirilməsi müvafiq oxucu qruplarına göstərilən kitabxana və məlumat xidmətini daha da təkmilləşdirməyi tələb edir. Bu baxımdan kitabxanalarla elmi-texniki informasiya (ETİ) orqanlarının əlaqəsini möhkəmləndirmək indiki şəraitdə müsbət rol oynayır.

Kitabxanalarda elmi-texniki informasiya orqanlarının və sahibkarlıqla məşğul olan müəssisələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin əsas məqsədi elmin nailiyyətlərini və qabaqcıl təcrübəni təbliğ etməkdən və yaymaqdan, sahibkarların ideyası, əmək, mənəvi və estetik tərbiyəsinə təsir göstərməkdən, intensivləşməni sürətləndirməkdən, işin keyfiyyətini yüksəltməkdən və s. ibarətdir.

Hal-hazırda respublikamızda sahibkarlar arasında elmi-texniki informasiya orqanlarının yaradılması zəruri şərtlərdən biridir. ETİ orqanlarının təşkili prosesində kitabxanaların iştirakı mühüm rol oynayır.

Sahibkarlıq müəssisələrində ETİ orqanlarının yaradılması ilk növbədə elmi-texniki tərəqqinin sürətləndirilməsi şəraitində elmi biliklərin inteqrasiyası və differensiyası ilə daha sıx əlaqədardır. Çünki, elmi-texniki yeniliklərin axtarışı, təhlili, seçilməsi və nəhayət, onun istehsalata tətbiqi elmi-texniki informasiya orqanlarının mütəxəssis işçiləri tərəfindən həyata keçirilməlidir. ETİ orqanlarının mütəxəssisləri ayrı-ayrı təsərrüfatların və mütəxəssislərinin qabaqcıl təcrübəsini geniş yaymaq məqsədilə onu hərtərəfli öyrənir və təhlil etməlidirlər.

ETİ orqanlarının əsas işi ədəbiyyatı öyrənmək əsasında qurulmalıdır. Ədəbiyyat fondunun maksimum istifadəsini təşkil etmək və fondda təkrar nəşrlərin toplanmasının qarşısını almaq məqsədilə ETİ orqanları öz işlərini mərkəzi kitabxana ilə əlaqəli qurmalıdır.

Son illər MKS-lərdə mütəxəssislərlə ixtisas ədəbiyyatı haqqında kütləvi, qrup və fərdi metod və formalarla məlumat verilməsi işi əhəmiyyətli dərəcədə genişlənmişdir. Yalnız kitabxanalarda deyil, müəssisə və təşkilatlarda da məlumat günlərinin keçirilməsi artıq ənənəyə çevrilmişdir. Deməli, universal fonda malik olan rayon kütləvi kitabxanaları sahibkarların məlumata olan tələbatını tam ödəməyə çalışırlar. Digər tərəfdən isə müəssisə və təşkilatların fondlarından çox zəif istifadə olunur. MKS-lər və ETİ orqanları arasındakı

əlaqəni möhkəmləndirmək, ədəbiyyatı geniş təbliğ məqsədilə sahibkarlıq arasında vahid Soraq-məlumat fondu (SMF) yaradılmalıdır. Vahid Soraq-məlumat fondunun təşkilində əsas məqsəd sahibkarların məlumat tələbatını vaxtlı-vaxtında ödəməkdən ibarətdir.

Vahid SMF təşkili üçün ilk növbədə mütəxəssislərin məlumat tələbatını öyrənmək lazımdır. Kütləvi kitabxanalar həmişə bu məsələyə diqqət verməlidir. Kitabxanalar sahibkarlığın inkişaf istiqamətləri ilə tanış olmalı, rəhbər sənədləri təhlil etməli, istehsalın inkişaf meyllərini öyrənməli və rayon üzrə mütəxəssislərin tərkibini uzə çıxarmalıdır. Mərkəzi kitabxana sahibkarlıq müəssisələrinin planını öyrənərək kitabxana-biblioqrafiya xidmətinin hansı istiqamətdə quracağını müəyyənləşdirməlidir. Mütəxəssislərin təlimat tələbatının uzə çıxarılması ödənilmiş və ödənilməmiş oxucu sorğularının öyrənilməsinə, məlumat xidmətinin yüksək vəziyyətdə təşkilinə imkan yaradır. Ona görə də kitabxanalarda ödənilməmiş sorğuların uçotunun aparılması çox vacibdir.

Üzə çıxarılmış məlumat tələbatı əsasında mövzu siyahısı tərtib olunur ki, bu da sahibkarların vahid Soraq-məlumat fondunun komplektləşdirilməsini əlaqələndirici mövzu-tipoloji planının tərtibində mühüm rol oynayır. Vahid SMF komplektləşdirmənin əlaqələndirici mövzu-tipoloji planı əsasında formalaşdırılır.

Vahid Soraq-məlumat fondunun soraq-biblioqrafiya aparatı MKS-in mərkəzi kitabxanasında təşkil olunmalıdır. SMF-in soraq-biblioqrafiya aparatına ümumi sistemli kataloq, sahibkarlara lazım olan dövrü nəşrlərin toplu əlifba kataloqu, informasiya nəşrlərinin toplu əlifba kartotekası daxildir.

Əlaqələndirilmiş vahid fondunun soraq-biblioqrafiya aparatının təşkilinin əsas məqsədi mütəxəssislərə göstərilən məlumat və kitabxana biblioqrafiya xidmətini optimallaşdırmaqdan ibarətdir.

Vahid SMF-nin təşkili sahibkarlara vahid xidmət planının həyata keçirilməsinə imkan yaradır. Vahid xidmət planının həyata keçirilməsi isə ilk növbədə sahibkarlığa daxil olan bütün təşkilatların və müəssisələrin kitabxana və məlumat xidməti ilə əhatə olunmasını, ictimai-siyasi, istehsal-texniki, iqtisadi və məlumat ədəbiyyatının təbliğinin forma və metodlarının təkmilləşdirilməsinə, qabaqcıl təcrübənin geniş yayılmasına, mütəxəssislərin tələbatının maksimum təmin etmək üçün Soraq-məlumat fondundan və KAA-dan fəal istifadə etməyə və s. stimül yaradır. Vahid xidmət planı üzrə işlərə MKS-in mərkəzi kitabxanası rəhbərlik edir. MKS-in və elmi-texniki informasiya orqanlarının əlaqəli işi sahibkarlığın vahid SMF-nin təşkili, bunun əsasında mütəxəssislərə kitabxana-informasiya xidmətinin optimallaşdırılması günün tələbidir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- ❖ Sahibkarlığa dövlət himayəsi haqqında (Fərman).- B.: Biznesmenin bülleteni.- 2002.- 7 s.
- ❖ Sahibkarlığa kömək milli fondu haqqında.- B.: Biznesmenin bülleteni. NE.- 2002.- 12 s.
- ❖ Sahibkarlığın əsasları.- B.: Nurlan.- 2002.- 412 s.
- ❖ Sahibkarlığın əsasları. (Dərs vəsaiti).- B.: 2002.- 510 s.
- ❖ «Sahibkarlığın və bazar iqtisadiyyatının inkişafına yardım» fondunun qanunla əlaqələri.- B.: Yeni nəsil.- 2001.- 72 s.
- ❖ Sahibkarlıq fəaliyyətinin iqtisadi-hüquqi mexanizmi.- B.: Çıraqlı, 2004.- 279 s.

* * *

- ❖ Sahibkarlıq İttifaqı «Sənaye şəhərciyi – Biznes poliçonu» layihəsi hazırddır //Yeni Azərbaycan.- 2003.- 15 fevr.- S.10.
- ❖ Hacıyev E. Türk iş adamları Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafına yardım edirlər //Azərbaycan.- 2005.- 15 mart.- S.4.

- ❖ Hüseynov C. Dövlət başçısının sahibkarlığa qayğısı nailiyyətlərimizi daha da artırır //Azərbaycan.- 2005.- 10 mart.- S.5.
- ❖ Cəbiyev R. Azərbaycanda sahibkarlığın formalaşması və inkişafı //Xalq qəzeti.- 2003.- 9 dek.- S.3.
- ❖ Yaqubzadə M. Azərbaycanda özəl bölmə həlledici inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub (Sahibkarlıq sahəsi) //Xalq qəzeti.- 2004.- 27 fevr.- S.6.
- ❖ İsmayılzadə M. Qayğıya əməli işlə cavab verməliyik. (İqtisadi sahibkarlıqla) //Respublika.- 2004.- 12 dek.- S.4.
- ❖ Muradov A. Mütəxəssislər sahibkarlığı dəstəkləyirlər //Respublika.- 2004.- 17 mart.- S.6.
- ❖ Sahibkarlığın inkişafı Departamenti jurnalistlərə hesabat verir //Azərbaycan.- 2005.- 28 may.- S.4.
- ❖ Sadıqlı F. Sahibkar səadətinin səadəti //Azərbaycan.- 2005.- 19 fevr.- S.3.
- ❖ Cabbarov S. Ölkədə sahibkarlığın vəziyyəti və biznes mühiti diqqət mərkəzində //Azərbaycan.- 2004.- 17 fevr.- S.4.
- ❖ Kərimov Q. Azərbaycanda azad sahibkarlığın inkişafına böyük imkanlar var //Azərbaycan.- 2005.- 22 fevr.- S.2.
- ❖ Elmanoğlu S. Sahibkarlığın inkişafında yeni mərhələ //Azərbaycan.- 2005.- 11 mart.- S.3.
- ❖ Quliyev R. Azərbaycanda sahibkarlığın formalaşması aktual araşdırma müstəvisində //Respublika.- 2003.- 14 iyun.- S.6.
- ❖ Qədimov N. Bu gün hər bir sahibkar dövləti və Prezidenti özünə arxa bilir //Azərbaycan.- 2005.- 25 mart.- S.5.
- ❖ Cəbhə bölgəsində sahibkarlığın inkişafı daha vacibdir //Azərbaycan.- 2005.- 22 may.- S.3.
- ❖ Azərbaycan, Türkiyə və Rusiya sahibkarları birgə fəaliyyət göstərəcək //Azərbaycan.- 2005.- 22 iyul.- S.2.
- ❖ Məmmədov F. Ölkədə sahibkarlığın inkişafı üçün əlverişli mühit formalaşmışdır //Respublika.- 2005.- 11 fevr.- S.4.

- ❖ Bölgələrdə sahibkarlığın inkişafı əhalinin məşğulluq probleminin həllinə kömək edir //Azərbaycan.- 2005.- 18 avq.- S.3.
- ❖ Sahibkarın güzəştli kreditləşməsində yeni layihə həyata keçirilir //Azərbaycan.- 2005.- 11 sent.- S.10.

*Müəllifi: Bəybala Ələsgərov
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
Şöbəsinin baş kitabxanaçısı*

KİTABXANALARDA KÜTLƏVİ TƏDBİRLƏRİN KEÇİRİLMƏSİ METODİKASI

Kitabxanalarda kütləvi tədbirlərin keçirilməsi geniş oxucu kütləsini əhatə edir. Kütləvi tədbirlərin əsas forması əyani (kitab sərgiləri və kitabxana plakatları) və şifahi (ucadan oxular, bibliografik icmallar, tematik gecələr, kitab müzakirəsi) təbliğatdır.

Respublikamızın Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemlərinin (MKS) mərkəzi kitabxanaları və onun filialları yubiley ilində oxuculara çatdırılacaq əyani və şifahi təbliğatdan geniş istifadə etməlidir. Bundan əlavə hər hansı bir kitabxananın imkanı çatmırsa plakatlardan və yaxud öz gücünə çəkilmiş rəsm və karikaturalardan istifadə edə bilər. Bütün şifahi təbliğat formalarından müvafiq qaydada istifadə olunmalıdır.

Kitabxanalarda keçirilən kütləvi tədbirlərin mütəşəkkil planlı, sistemli, romantik və emosional təşkili və keçirilməsi cansızlığı, formalizmi aradan qaldırır və onların təsir gücünü artırır. Sözsüz ki, bu tədbirlərin əsas məqsədi bədii irsin ana xəttini oxuculara çatdırmaqdan ibarətdir. Belə tədbirlər sayəsində oxucular respublikamızda baş verən hadisələri və respublikamızın görkəmli ictimai, elm-mədəniyyət xadimləri haqqında düzgün məlumat almış olurlar.

Elə buna görə də kitabxanalarda mədəni-kütləvi tədbirlərin geniş oxucu kütləsi üçün gərəkliliyi və səmərəliliyi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Təbii ki, mədəni-maarif müəssisələrində və kitabxanalarda bu formada atılan hər yeni addım milli mədəniyyətimizin tərəqqisini genişləndirdiyi kimi müasir oxucunu da qədim və zəngin mədəniyyətimizə, söz sənətimizə hörmət ruhunda tərbiyə etməkdən ibarətdir.

Kitabxanalarda keçirilən ən iri həcmli tədbirlərdən biri tematik gecədir. Tematik gecənin üstün cəhətlərindən biri odur ki, bu və ya başqa yazıçı-şair, elm və ictimai xadimlərin

yaradıcılığı və yaxud onların ayrı-ayrı əsərləri ilə kütləvi oxucunu tanış etmək imkanı yaradır.

Tematik gecədə müzakirə olunacaq əsərlərin nə dərəcədə əhəmiyyətli və təsirli olması, günümüzün tələbləri ilə necə səslənməsi əsas meyar kimi götürülür. Tematik gecəni keçirmək üçün kitabxanaçı (tədbirin keçirilməsinə məsul şəxs) kitabxana filialları ilə birlikdə proqram tərtib etməlidir. Həmin proqramda keçiriləcək tədbirin adı, giriş sözü və çıxış edəcək başqa şəxslərin adı qeyd olunmalıdır.

Tematik gecəyə hazırlıq dövründə kitabxanaçı yüzbilyar haqqında olan ədəbiyyatı seçməli və həmçinin dövrü mətbuatda dərc olunan materiallardan da istifadə etməlidir. Tədbirin keçirilməsində orta məktəbin ədəbiyyat müəllimlərinin, ixtisaslı mütəxəssislərin, klub və muzey işçilərinin, məktəbin sinif şagirdlərinin imkanlarından maksimum istifadə etmək vacibdir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, belə tədbirlərin təşkilində məktəb şagirdlərinin iştirakına şərait yaratmaq çox vacibdir. Bütün bu cür tədbirlər kitabxanalarda oxucuların və kitab verilişinin çoxalmasına xidmət edir. Uşaq və gənclər kitabxanaları tərəfindən şagirdlərin tədbirlərə cəlb edilməsində əsas amil onların asudə vaxtının düzgün təşkil edilməsinə, mütaliənin düzgün istiqamətləndirilməsinə, oxucu marağının öyrənilməsinə və həmçinin görkəmli şəxsin irsindən faydalanmasına kömək edəcəkdir.

Yuxarıda bəhs etdiyimiz tematik gecəni aşağıdakı misal üzrə göstərməyə çalışacağıq.

Məhəmməd Hüseyin Şəhriyarın ana dilində yazdığı əsərlərinin bədii irsindən faydalanmaq üçün oxucu konfranslarını müxtəlif adlar altında keçirmək olar:

- M.Şəhriyarın lirikası.
- M.Şəhriyar yaradıcılığında Azərbaycan motivləri.
- M.Şəhriyar şeirlərində türkcülük və türk dili problemləri və s.

Format etibarını ilə ədəbi-bədii gecələr tematik gecələrə çox yaxın tədbirlərdəndir. Bu cür gecələrin keçirilməsinin də özünəməxsus xarakterik cəhətləri vardır. Tədbirin keçirilməsinə 1-1,5 ay vaxt tələb olunur.

Ədəbi-bədii gecələrin köməyi vasitəsilə oxuculara kütləvi tədbirlər haqqında geniş məlumat verilir. Bu tədbirləri müxtəlif adlar altında keçirmək olar. Bunu aşağıdakı misal üzrə göstərməyə çalışacağıq.

Dediklərimizi Səməd Vurğun yaradıcılığının timsalında göstərək. Məs.: «S.Vurğunun söz dünyası», «S.Vurğun poeziyası», «S.Vurğun dramaturgiyasında vətənpərvərlik mövzusu», «S.Vurğun poeziyasında şifahi xalq ədəbiyyatımızın yeri» və s. Adından görüldüyü kimi, tədbir iki hissədən ibarət olur: ədəbi və bədii. Birinci hissədə müzakirə olunan əsər və ya mövzu haqqında məruzə və çıxışlar olur. İkinci hissədə isə tədbiri keçirən kitabxananın imkanlarından asılı olaraq bədii proqram təşkil edilir. Ədəbi və bədii hissənin proqramı ayrı-ayrılıqda tutulur və hər iki hissə eyni mövzuya həsr edilir. İkinci hissədə onun yazdığı şerhlərdən parçalar, pyesləri əsasında düzəldilmiş kiçik səhnələr və lirikasına bəstələnmiş mahnılar formasında ssenari tərtib edilməlidir. Tədbirin mövzusunə uyğun materiallar keyfiyyətlə seçilməli, bədii hissənin ssenarisi ilə uyğunlaşmalıdır. Belə tədbirlər oxucu kütləsini özünə daha çox cəlb edir, onların bədii-estetik zövqünün formalaşmasına real şərait yaradır, həmçinin də oxucuların müəyyən qismi bilavasitə tədbirin iştirakçısına çevrilir. Tədbirin dinamikliyini və ahəngdarlığını artırmaq üçün klub teatr dərnəklərinin əməkdaşlarını, orta məktəb müəllimləri və yuxarı sinif şagirdlərini işə cəlb edilməlidir. Çünki kitabxanalar bu tədbiri ayrılıqda öz qüvvəsi ilə təşkil etmək və keçirmək imkanına malik deyildir.

Bu tədbiri keçirmək üçün kitabxanaçı ilk növbədə əlaqədar təşkilatlar, mədəniyyət evləri, orta məktəblərin dil-ədəbiyyat müəllimləri və S.Vurğunu şəxsən tanıyan adamlar

ilə (şair və yazıçılar, incəsənət xadimləri və s.) əlaqə saxlamalıdır. Tədbirdə imkan daxilində rayonun bədii özəfəliyyəət kollektivləri iştirak etməli, S.Vurğunun sözlərinə yazılmış mahnılar və lent yazıları səsləndirilməlidir. Gecəni rayonun mədəniyyəət evində, məktəblərdə və ya kitabxananın özündə keçirmək olar.

İstər oxucu konfransları və istərsə də ədəbi-bədii gecələrin təşkili bir qayda olaraq fotostendlər və kitabxana plakatları ilə tamamlanır. Məs.: S.Vurğunun dramaturgiyasına həsr olunmuş fotostendi «S.Vurğun-100» başlığı altında düzəltmək olar. Fotostendi nəzərdən keçirən hər bir oxucu S.Vurğun yaradıcılığının ölməz inciləri olan müxtəlif dram əsərlərinin tamaşalarından fotolarla tanış olmaq imkanını qazanır. Stenddə nümayiş edilən hər bir foto şəkil oxucunu ədibin zəngin yaradıcılığı ilə tanış edir. Foto sərgidə görkəmli rejissorların, aktyorların və başqa görkəmli xadimlərin ədib haqqında dediyi qiymətli fikirlərdən sitatlar da öz əksini təpmalıdır. Bir sözlə, sənətkarın yaradıcılıq irsinin müəyyən məqamlarının bədii tərtibatı: fotosərgilər və plakatlar vasitəsilə geniş oxucu kütlələrinə göstərilməsi kitabxanalarda keçirilən tədbirlərin bədii estetik gücünü artırır. Çünki, keçirilən hər bir tədbirin səviyyəsi haqqında təəssüratı onlar yaradır.

Bundan başqa kitabxanalarda kitab müzakirələrinin, disbutların və ucadan oxuların keçirilməsinin əhəmiyyəti olduqca böyükdür. Keçirilən kütləvi tədbirlər içərisində kitab müzakirələri xüsusi yer tutur. Çünki kitablar oxucuların dünyagörüşünün və etik-estetik baxışlarının təbiiyē edilməsində mühüm rol oynayır.

Kitab müzakirələrini ədibin müxtəlif əsərlərinə görə keçirmək olar. Nümunə üçün S.Vurğunun tarixi dram əsəri olan «Vaqif» pyesini götürək. Kitabxanaçı əsərin müzakirəsinə ciddi hazırlıq görməli və əsərlə bağlı müxtəlif suallar tərtib etməlidir. Həmin suallar müzakirə zamanı

«Vaqif» pyesinin mahiyyətinin aydınlaşdırılmasına xidmət etməlidir. Məs.:

- «Vaqif» əsərinin tarixi mahiyyəti nədən ibarətdir?
- Şair əsərdə Vaqifi necə təsvir etmişdir?
- Əsərdə vətənpərvərlik süjeti necə qurulmuşdur?
- Vaqif rolunun ilk ifaçısı kim olmuşdur?

Kitabxanaçı əsərə uyğun sualların sayını artırma bilər. Müzakirə zamanı maraqlı və oxucuları düşündürən məsələlər meydana çıxma bilər. Həmin məsələlərin oxuculara çatdırılmasında kitabxanaçının ədəbiyyat müəllimlərinin gücündən istifadə etməsi daha məqsədəuyğundur.

Kitabxanalarda keçirilən biblioqrafik icmallar kütləvi tədbirin spesifik bir formasıdır. İcmallar əsasən müəllifin kitabları və ayrı-ayrı əsərləri haqqında oxuculara məlumat vermək üçün təşkil edilir.

Göründüyü kimi, yubileyə hazırlıq dövründə yubilyarın şəxsiyyətinə, onun həyatının qaranlıq qalan məqamlarının açılmasına, ədəbi irsinin düzgün təhlilinə aid olan ədəbiyyata maraq daha da artır. Belə məlumatlar əsasən qəzet və jurnallarda dərc olunduğundan geniş oxucu kütləsi onları ardıcıl əldə edib oxuya bilmirlər. Odur ki, belə çap məhsullarının biblioqrafik icmalını keçirmək üçün yubilyarın adı altında (məs.: «S.Vurğun») xüsusi kartoteka tərtib olunmalıdır.

Kitab təbliğinin ən sanballı təbliğat formalarından biri də kitab sərgiləridir. Sərgilərin ümumi məqsədi bir olsa da, mövzusa görə müxtəlif olur. Kitabxanaçılara məsləhət görərdik ki, kitab sərgilərində birinci növbədə mövzuya müvafiq olaraq rəhbər ədəbiyyatı yerləşdirsinlər və yeri gəldikcə, illüstrasiya materiallarından, şəkillərdən və sitatlardan da istifadə etsinlər. Sərgilər vasitəsilə çap əsərləri oxuculara əyani olaraq çatdırılır.

Yubilyarın kitabxanalarda sərgilərinin tərtibi metodikasına diqqətlə yanaşmaq tələb olunur. Sərgilərin

tərtibatına başdansovdu yanaşmaq, sərgi materiallarını necə gəldi düzmək olmaz.

Sərgi xüsusi zövqlə tərtib olunmalı, məzmununa, bədi-estetik dəyərlərinə ciddi fikir verilməli, çap məhsulları, şəkillər və sitatlar xüsusi sistemlə düzülməlidir. Belə sərgilər daha cəlbedici olur və seçilmiş materiallar mövzunun bütün tələblərini əhatə edir. Lakin, kitabxanaçılar sərgiləri tərtib edərkən kitabxananın öz daxili imkanlarını da nəzərə almalıdırlar. Beləliklə, sərgilər oxucuları kitabxanalarda təşkil edilən tədbirlərə çağırır və onlarda xüsusi maraq oyadır. Aşağıda S.Vurğun yaradıcılığına həsr olunmuş bir kitab sərgisinin nümunəsini veririk.

1		
2	3	4
5	6	7
8	9	10
11	12	13
14		

1. Başlıq: «Səməd Vurğun – 100»
2. S.Vurğunun şəkli.
3. S.Vurğunun 100 illik yubileyi və haqqında olan dövlət qərar və sərəncamları.
4. S.Vurğunun öz yaradıcılığından bir sitat:
*«Eşq olsun bu şəhid qəhrəmanlara !
Mən alqış deyirəm bu gün onlara!»*
5. S.Vurğun haqqında deyilmiş fikirlərdən bir sitat.
- 6-7. S.Vurğunun akademik nəşri.

- 8-9.** S.Vurğunun ayrı-ayrı əsərləri.
- Vurğun S. El bilir ki, sən mənimsən.- B.: Gənclik, 1985.- 12 s.
  - Vurğun S. Komsomol poeması.- B.: Gənclik, 1986, 135 s.
  - Vurğun S. Mən tələsmirəm.- B.: Gənclik, 1988.- 63 s.
- 10-11.** S.Vurğun haqqında ədəbiyyat.
- Abdullayev C. Səməd Vurğun poetikası.- B.: Gənclik, 1976.- 160 s.
  - Nəzərli Ş. Səməd Vurğun ömrü.- B.: Azərnəşr, 1982.- 106 s.
- 12-13.** S.Vurğun haqqında dövrü mətbuatda dərc olunmuş materiallardan bəzi nümunələr.
- Bayramov A. Xalq həyatının təsviri// Mədəni-maarif.- 2000.- № 1.- S. 31- 34
  - Vəkilova R. Səməd Vurğun haqqında xatirələrim// Azərbaycan.- 2001.- S. 6.

14. Bu kitabları oxuyun!

15-20-ci xanadakı cibliklərə əlavə ədəbiyyat, əsərlərinə çəkilmiş filmlərdən fotolar, dram tamaşalarından çəkilmiş şəkillər, şerlərinə yazılmış mahnıların valları, klipləri və s. yerləşdirmək olar. Bunu da xatırlatmağı özümüzə borc bilirik ki, sərginin hazırlanması tərtibçi-kitabxanaçının öz təxəyyülü ilə daha da zənginləşdirilə bilər. Çünki,indi yeni texnologiyalar vardır. (Kompüter və başqa texniki vasitələr nəzərdə tutulur).

Bütün bünlara yekun vuraraq, belə bir nəticəyə gəlirik ki, kitabxanalar hər hansı bir yubilyarın yubileyini geniş miqyasda keçirməsini təmin etmək üçün, əlaqədar təşkilatın köməyindən əhəmiyyətli dərəcədə istifadə etməli, nəzərdə tutulmuş tədbirin reallaşdırılmasında öz bilik və bacarığını əsirgəməməlidir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- ❖ Abidov M. Kitabxanalarda kütləvi tədbirlərin keçirilmə metodikası /M.F.Axundov ad. Azərbaycan Respublika Dövlət Kitabxanası.- B.: 1988. - 17 c.

* * *

- ❖ Səfiyev B. Kitabxanalarda əyani təbliğat //Kitabxana işçisinə kömək.- 1972.- № 2.- S.27-31.

* * *

- ❖ Подготовка и проведение устных библиографических обзоров. Метод памятка.- Тбилиси,1963.- 11 с.

Müəllifi: Qaralıyev Yaşar
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin bölmə müdiri

NƏSRƏDDİN TUSİ – 805

Azərbaycan xalqının görkəmli alimi Nəsrəddin Tusi, Yaxın və Orta Şərqi xalqlarının ictimai-fəlsəfi fikir tarixində mühüm yer tutan mütəfəkkirlərdən biridir. Onun astronomiya, riyaziyyat, fəlsəfə, məntiq, etika və estetikaya dair yazdığı əsərləri dünya elminin inkişafı tarixində xüsusi rol oynamışdır. Nəsrəddin Tusinin görkəmli alim və filosof olması Orta əsrlərin məşhur tarixçiləri tərəfindən xüsusi qeyd olunmuşdur. Şihabəddin Abdulla İbn Fərlullah Şirazinin «Tarixi-vəssaf» əsərində Tusi haqqında deyilir: «Abaqa xanın dövründə elm və fəzilət sahəsində dörd mütəfəkkir dünya şöhrəti qazanmışdır. Onlardan biri də böyük mövlanə Nəsrəddin Məhəmməd Tusidir. O, hikmət, riyaziyyat və əxlaq sahəsində yunanlı Restalisi (Aristoteli), Betlumisi (Ptolomeyi), Əflatunu (Platonu) ötüb keçmişdir»

Azərbaycan xalqının görkəmli mütəfəkkiri Məhəmməd Nəsrəddin Tusi (1201-1274) XII əsrdə yaşayıb yaratmışdır.

Nəsrəddin Tusi – XIII əsr elmimizin ən möhtəşəm dühalarından biridir. Onun elmi yaradıcılığı elm tariximizin ən parlaq səhifəsidir.

O, 1201-ci il fevral ayının 17-də (597, hicri) Tus şəhərində tərbiyəçi ailəsində anadan olmuşdur.

Mütəfəkkirin əsl adı Məhəmməd, atasının adı Məhəmməd, babasının adı Həsəndir. Dövrünün ağıllı, bilikli, görkəmli alimi olduğuna görə xalq ona Nəsrəddin adını vermişdir. Tusi ləqəbini isə Tus şəhərində anadan olduğuna görə qəbul etmişdir. Mənşə etibarilə onun əslisi Həmədan şəhərindəndir.

Nəsrəddin Tusi ilk təhsilini atası Məhəmməd İbn Həsəndən almışdır. O, gənclik illərində biliyini artırmaq məqsədilə Yaxın və Orta Şərqi bir sıra böyük şəhərlərinə səfər etmişdir.

Şərqi bir çox şəhərlərini gəzib dolaşan Tusi Nişapur şəhərində dövrün bir sıra görkəmli alimlərlə, o cümlədən

Fəridəddin Damadla və Qütbəddin Misri ilə tanış olub onlardan dərs almışdır.

Nəsrəddin Tusi yaşadığı dövrdə işğalçı hökmdarların ədalətsizliyinə məruz qalaraq dəfələrlə doğma şəhər və kəndlərindən uzaqlaşmış və tərki-vətən olurdu.

Gördüyümüz kimi, Tusi uzun müddət Kuhistanda Ələmut qalasında yaşamışdır. Nəsrəddin «Əxlaqi Nasiri» əsərinin son müqəddiməsində və «Şərhül İşarət» əsərinin sonunda Ələmut qalasında gördüyü əziyyətlər haqqında yazırdı: «Mən bunların çoxunu ən ağır bir şəraitdə yazmışam... Daha doğrusu, mən bunları elə bir dövrdə yazıb tərtib etmişəm ki, bunların hər bir hissəsi mənə böyük əzab-əziyyət və məşəqqətlər bahasına başa gəlmişdir.»

F.Rəşidəddin yazır ki, Hülaki xanın əmrilə Tusi Marağa şəhərində rəsədxana üçün gözəl və hündür bir yer seçdi. Çox keçmədi ki, Marağada gözəl və əzəmətli bir rəsədxana tikilib qurtardı. Hülakü xan bu akademiya alim və bilikli adamların cəlb edilməsini Tusiyə tapşırırdı.

Nəsrəddin Tusi, eyni zamanda Marağa rəsədxanasında ən böyük bir kitabxana da yaratmışdır. Tusi Yaxın və Orta Şərqi ölkələrinin bir çox yerlərinə, o cümlədən Bağdada, Dəməşqə, Mosula, Xorasana və s. səfər etmiş və qiymətli kitablar toplayıb Marağaya gətirmişdir.

Məhəmməd İbn-Şakir yazırdı: «Marağada xacənin topladığı kitabların sayı 400 mindən artıq idi».

Bir sıra tarixi sənədlərdən məlum olur ki, Nəsrəddin Tusi Marağa rəsədxanasında təlim-tərbiyə işi ilə də məşğul olmuşdur. Onun «Evlidin həndəsi üsulları kitabı» («Kitabe osule Erlides dər həndəsi») və s. uzun müddət tədris vəsaiti kimi istifadə edilmişdir.

Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, Nəsrəddin Tusi elm tarixində böyük dühalardan, ən parlaq ulduzlardan biridir. XII əsr elmlərinin bütün sahələrini - astronomiyayı, riyaziyyatı, fizikanı, triqonometriyanı, həndəsəni, tarixi, fəlsəfəni, hüquqşünaslığı, məntiqi, geologiyayı və ən nəhayət ilahiyyat

elmini özündə cəmləşdirən nadir ensiklopediyaçı alimdir. O, bu elmlərin yalnız bilicisi deyil, onların yaradıcısı və tədqiqatçısı olmuş, bu sahələrə dair fundamental elmi əsərlər yaratmışdır. Bu əsərlərin hər biri elm tariximizin parlaq səhifələridir. Alimin «Evklidin təhriri», «Hərəkətdə olan yer kürrəsi», «Almacestin təhlili», «Gecə və gündüz», «Teleskop haqqında», «İki göy cismi», «Günəşin çıxması və qürubu», «Kainat cismlərinin züruhu», «Kürə və silindi», «Konuslar», «Dairənin kvadratlanması», «Şüanın istiqaməti və əks olunması», «Yalançı səhər», «Ulduzların sürətləri», «Məntiqdə əsas ül-iqtibas», «Kəlam elmi», «Əxlaqi nasiri», «Başlanğıc və son», «Varlıq və onların növləri», «İmamlıq haqqında», «Fəal əql haqqında», «Etiqad haqqında», «Ölümün zəruriliyi», «Nəsihətnamə», «Xilafətnamə», «Planetlərin hərəkət traektoriyası», «Təqvim və ulduzların seyri», «Astronomiya elmindən 30 fəsil», «Rəməl (şer vəzni) haqqında», «Mubahisə yolu ilə zəruriyyətin isbatı», «Bağdadın alınması», «Qanunnamə», «Maliyyə, büdcə və vergi haqqında», «Mubarizin məğlubiyyəti» və s. başqa cəmi 101 əsəri artıq 750 ildir ki, dünyanın ən böyük alimləri tərəfindən öyrənilir, təhlil və tədqiq olunur.

Beləliklə, bu tarixi faktlara yekun vuraraq göstərmək lazımdır ki, dinin və millətin köməkçisi, ölkənin elmlə padşahı yeganə idi ki, zəmanə hələ onun kimisini anadan doğmamışdır. Nəsrəddin Tusi 1274-cü (672, hicri) ildə Bağdad şəhərində vəfat etmiş və şəhərin Kazimiyyə mahalında dəfn edilmişdir.

***NƏSRƏDDİN TUSİNİN HƏYAT
VƏ FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS TARİXLƏRİ***

- 1201** Nəsrəddin Tusi fevral ayının 17-də Tus şəhərində tərbiyəçi ailəsində anadan olmuşdur.
- 1235** Qəhistanda olduğu zaman «Əxlaqi-Nasiri» əsərini yazmışdır.
- 1242** «Şərhül işarət» adlı əsərini yazmışdır.
- 1256** Noyabr ayında Ələmut qalası alındıqdan sonra Hülaki xan N.Tusini özünə şəxsi məsləhətçi təyin etmişdir.
- 1259** Nəsrəddin Tusinin təşəbbüsü və rəhbərliyi altında Marağa rəsədxanası yaradılmışdır.
- 1265** Böyük alim «Lövhənin və qum dənələrinin köməyilə hesab məcmuəsi» yazmışdır.
- 1274** Nəsrəddin Tusi Bağdad şəhərinə səfər etmiş və həmin ilin iyun ayında orada vəfat etmişdir.

***NƏSRƏDDİN TUSİ ELMİ-ƏDƏBİ İRSİNİN
KİTABXANALARDA TƏBLİĞİ***

Azərbaycan xalqının görkəmli alimi Nəsrəddin Tusinin 2006-cı il fevral ayının 17-də anadan olmasının 805 illik yubileyi tamam olur. N.Tusinin dünya elminin inkişafında misilsiz xidmətlərinə hörmət və ehtiram olaraq onun yubileyi bir çox ölkələrdə keçiriləcək. Tusinin elmi-ədəbi irsi həm onun öz vətəninə, həm də başqa ölkələrdə çap edilmişdir. Onun irsini oxuculara çatdırmaq və təbliğ etmək üçün kitabxanaların üzərinə böyük vəzifə düşür.

Yubiley ilində bütün mədəni-maarif müəssisələri ilə yanaşı, elm ocaqları və kitabxanalar da fəal iştirak etməli, böyük alimin həyat və fəaliyyətinə həsr olunmuş ədəbiyyatın oxucu kütləsi arasında geniş təbliğ olunmasına çalışmışdır. Müxtəlif forma və metodlardan istifadə etməklə MKS-də və onun filiallarında tədbirlər planı işlənib hazırlanmalı və alimin yubileyi yüksək səviyyədə keçirilməlidir.

Yubiley ilində kitabxanalar N.Tusinin yaradıcılığına, elmi əsərlərinə həsr edilmiş bədii gecələrin, oxucu konfranslarının, kitab sərgilərinin, söhbətlərin təşkili ilə qarşıya qoyduqları vəzifələri yerinə yetirməyə çalışmalıdırlar.

Hazırda kitabxanalarımız tərəfindən N.Tusi irsində bir sıra elə mənbələr, məqalə və kitablar vardır ki, indiki dövrdə tədqiqata cəlb olunsa, onlar müəyyən tarixi hadisələrin əsl mahiyyətinin açılmasına çox kömək edər. Bu baxımdan N.Tusi elmi irsinin kitabxanalarda təbliği çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Kitabxanalarda keçirilən tədbirlərdən biri oxucu konfranslarıdır. Oxucu konfranslarının üstün cəhətlərindən biri odur ki, bu və ya başqa bir yazıçının, alimin yaradıcılığı və yaxud ayrı-ayrı əsərləri ilə yüzlərlə oxucunu hərtərəfli tanış etməyə imkan yaradır. N.Tusi elmi-ədəbi irsinin təbliği üçün keçirilən oxucu konfransında müzakirə olunan əsərlərin nə dərəcədə əhəmiyyətli və təsirli olması, bu günün tələbləri ilə necə səslənməsi əsas götürülür.

Oxucu konfranslarını müxtəlif adlar altında keçirmək olar. Məs., «Dahi alim və filosof Nəsrəddin Tusi», «Dünya elminin inkişafı tarixində N.Tusinin rolu», «Böyük mövlanə N.Tusi», «Nəsrəddin Tusinin həyatı və fəlsəfi görüşləri», «Tusinin ictimai-siyasi və etik görüşləri» və s.

N.Tusinin zəngin elmi irsini təbliğ etmək üçün məruzə və mühazirələr təsirli təbliğat forması hesab edilir. Respublikamızın ən ucqar kəndlərində belə kifayət qədər ziyalı qüvvəsi, kitabxanalar, klublar, kitabxana fəalları vardır. Məruzələr və mühazirələr vasitəsi ilə kitabxanaya çoxlu oxucu cəlb etmək mümkündür. Bütün bu cəhətlərinə görə

məruzə və mühazirələr kitabxanaların kütləvi tədbirləri sırasında təsirli və əhəmiyyətli təbliğat forması sayılır.

Kitabxanalarda keçirilən kütləvi tədbirlərin ən canlı və maraqlı formalarından biri sual-cavab gecələridir. Mövzundan asılı olmayaraq sual-cavab gecələri canlı söhbət və müsahibə şəklində keçirilir, dinləyiciləri maraqlandıran sualların aydınlaşdırılmasına xidmət edir.

Kitabxanalarda keçirilən kütləvi tədbirlərdən biri də bibliografik icmallardır. Belə icmallar kitablar haqqında oxuculara məlumat vermək üçün təşkil edilir. Bu nöqtəyindən nəzərdən bibliografik icmalların da keçirilməsi vacibdir.

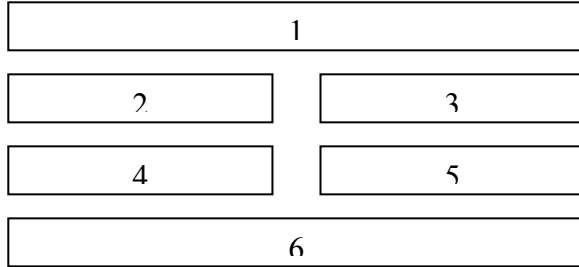
Bibliografik icmal keçirmək üçün Azərbaycan alimlərinin, yazıçıların, publisistlərinin əsərlərini nəzərdən keçirmək. N.Tusi haqqında yazılmış kitabları seçmək, bu əsərlər haqqında olan qəzet və jurnal məqalələrini araşdırmaq lazımdır. N.Tusiyə dair yazılmış müasir əsərlər əsasən очерк, məqalələr və xatirələrdən ibarətdir. Belə əsərlər əksər halda da qəzet və jurnal səhifələrində dərc olunduğundan, oxucular bu əsərləri ardıcıl əldə edib oxuya bilmirlər. Odur ki, belə əsərlərin bibliografik icmalını keçirmək üçün icmalçıdan hazırlıq tələb olunur.

Kitab təbliğinin ən canlı formalarından biri də sərgilərdir. Bütün kitabxanalarda bu mövzuya dair kitab sərgiləri təşkil edilməlidir. Sərgilərin təşkilində ümumi məqsəd bir olsa da, mövzuna görə sərgilər müxtəlif olmalıdır.

Sərgi vasitəsilə ədəbiyyat oxuculara əyani olaraq təqdim edilir. Sərgilər təkcə kitab və kitabçalardan deyil, həm də qəzet və jurnallardan da tərtib edilir. Məsələn, N.Tusi elmi irsinə həsr edilmiş kitab sərgilərində mövzuya uyğun olaraq qəzet və jurnal məqalələri də nümayiş etdirilməlidir. Belə olduqda sərgi daha çox cəlbedici olar.

Sərgilərin tərtibatına soyuq yanaşmadan, onları layiqincə hazırlayıb oxuculara təqdim etmək lazımdır. Sərgi zövqlə

tərtib edilməli, kitablar xüsusi bir sistemlə düzülməlidir. Aşağıda bir sərgi nümunəsi verilir:

1. **Başlıq:** «Nəsrəddin Tusi - 805»
2. N.Tusinın şəkli.
3. Elm və mədəniyyət xadimlərinin N.Tusi haqqında fikirləri.
4. N.Tusinın əsərləri.
5. N.Tusi haqqında yazılmış ədəbiyyat

Burada verilən nümunədir. Kitabxananın imkanlarından və ədəbiyyatın zənginliyindən asılı olaraq sərgiləri böyük və daha geniş tərtib etmək olar.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Tusi Xacə Nəsirəddin. Əxlaqi Nasiri.- B.: Elm, 1989. - 256 s.
- ❖ Tusi Nəsrəddin. Mənqusnameyi-Elxani (Cəvahirnamə).- B.: Elm, 1984.- 32 s.
- ❖ Tusi Xacə Nəsrəddin. Abadül-mütəəllimin. /Red. Məmməd Adilov; Ərəb dilindən tərcümə ed. və ön sözün müəllifi Kamandar Şərifli.- B.: Turlan, 2002.- 19 s.

- ❖ Tusi Xacə Nəsrəddin. Övsafül-əşraf. Şərafət sahibələrin vəsfi) /Fars dilindən tərcümə ed. Rauf Şeyxzamanlı; Red. Nəsim Göyüşov, Müqəddəs Payızov.- B.: Nurlan, 2002.- 33 s.
- ❖ Tusi Xacə Nəsrəddin. Si fəsl (Otuz fəsil) Fars dilindən tərc. ed. Kamal Abdullayev. Red. Məmməd Adilov.- B.: Nurlan, 2002.- 29 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Xacə Nəsrəddin Tusi: Biblioqrafiya. Anadan olmasının 800 illiyi münasibətilə (AMEA M.Füzuli ad. Əlyazmalar İn-tu; Tərt ed.: Aydın Xəlilov, Azadə Musayeva; Elmi red. A.Ramazanov.- B.: XXI-Yeni nəşrlər Evi, 2004.- 167 s.
- ❖ Nəsrəddin Tusinin siyasi–hüquqi görüşləri.-B.: Azərənşr, 1995.- 146 s.
- ❖ İbn-əl-Əsir. Əl-Kamil Fi-t tarix.- B., 1959.- S. 42-43
- ❖ Məmmədbəyli Həbibulla. Məhəmməd Nəsrəddin Tusi. 2-ci nəşri. Red. S.Məmmədov.- B.: Gənclik, 1968.- 228 s.
- ❖ Məmmədbəyli Həbibulla. Məhəmməd Nəsrəddin Tusi /Red. Ş.Quliyeva.- B.: Gənclik, 1980.- 175 s.
- ❖ Eyvazov Fərman. Nəsrəddin Tusi (Fəlsəfi və ictimai görüşləri).- B.: N. Y., 1980.- 53 s.
- ❖ Eyvazov Fərman. Dahi alim və filosof: (Məhəmməd Nəsrəddin Tusinin anadan olmasının 780 illiyinə) /Red. Z.M.Bünyadov.- B.: Gənclik, 1981.- 111 s.
- ❖ Sadıqov Fərahim, Məhərrəmovə Həbibə. Nəsrəddin Tusinin tərbiyəvi fikirləri.- B., 1998.- 69 s.
- ❖ Quliyev Aqşin. Nəsrəddin Tusi dövlət, siyasət və qanun haqqında: (M.N.Tusinin 800 illik yubileyi münasibətilə).- B., 2001.- 268 s.
- ❖ Rzayev Ağababa. Nəsrəddin Tusi; (Həyatı, elmi dünyagörüşü).- ikinci nəşri.- B., 2001. 352 s.
- ❖ Xəyal Sona. Mənim gördüyüm Tusi.- B., 2001.- 60 s.

* * *

- ❖ Tusi, Məhəmməd Nəsirəddin. Görkəmli Azərbaycan alimi Məhəmməd Nəsirəddinin anadan olmasının 150 illiyinə həsr edilmiş sessiyada oxunmuş məruzələrin tezisləri. 19-22 noyabr .- 1951.- B., 1951.
- ❖ Eyvazova R.Nəsrəddin Tusinin hikmətli sözləri: «Nəsirəddin Tusi - 800» //Dirçəliş – XXI əsr.- 2001.- № 39.- may.- S. 95-100
- ❖ Yölcüyeva Arzu. Dahi mütəfəkkirin tərbiyə prosesində baxışları bu gün də aktualdır: (Nəsirəddin Tusi 800) //Azərbaycan.- 2001.- 4 apr.- S. 2.
- ❖ Abbaslı R. Dünya Azərbaycan mütəfəkkirinin yubileyinə hazırlaşır: (YUNESKO xətti ilə Azərbaycanın N.Tusinin 800 illik yubileyini qeyd etməsi haqqında) //Azərbaycan.- 2001.- 6 fevr.- S.6.
- ❖ Əliyeva Ə. Ensiklopedik zəka sahibi: (Nəsirəddin Tusinin elmi irsi haqqında) //Yeni Azərbaycan.- 2002.-12 yanv.- S.11
- ❖ İbrahimov Sənan. Nəsirəddin Tusinin öyrənilməsində mühüm addım: (Məsiağa Məhəmmədli və Vidadi Mustafayev tərəfindən tərc.ed. Müqərris Rəzəvinin «Nəsirəddin Tusinin həyatı və əsərləri haqqında» //Elm.- 2002.- 27 avq.- S. 9.

***Müəllifi: Zeynalova Samirə
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
Şöbəsinin baş kitabxanaçısı***

MİKAYIL ABDULLAYEV – 85

*Məndə bir can var, səndə bir can,
Mənim qələmim var, sənin fırçan.
Mənimki sözdür, səninki rəng.
Mən yazım qardaşım, sən çək.
Mənim əlim olmasa da yazaram,
Gözüm olmasa da...
Sənin dilin olmasa da çəkərsən,
Sözün olmasa da...
Ancaq hər ikimiz yarada bilmərik ürəksiz,
Mənimki sözdür, səninki rəng,
Var olsun ürək!*

**Rəsul Rza,
Xalq şairi**

Bu misraları Xalq şairi Rəsul Rza 50 il əvvəl görkəmli fırça ustası Mikayıl Abdullayevin şərəfinə yazıb. Biri digərinə sənəti, işi, uğuru haqqında danışardı.

Rəsul müəllim V.Səmədova adına sərgi salonunda, S.Bəhlulzadə adına şəkil qalereyasında nümayiş etdirilən əksər sərgilərə baxmağa gələrdi. Tanıdığı rəssamları, heykəltaraşları, xüsusən yaradıcılığından mənəvi zövq aldığı ustad sənətkar, dostu Mikayıl Abdullayevi iftixar hissi ilə təbrik edərdi.

Gözəl sənətlər içərisində hər bir sənətin öz yeri, hər bir sənət növünün isə böyüklü-küçüklü öz yaradıcıları var. Azərbaycanın rəngkarlıq tarixinin müasir dövründə onun ən parlaq yaradıcı simalarından biri Mikayıl Abdullayevdir.

Mikayıl Hüseyn oğlu Abdullayev 1927-ci il dekabr ayının 12-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.1939-cu ildə Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Rəssamlıq məktəbini, 1949-cu ildə V.İ.Surikov adına Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutunu bitirmişdir.

Mikayıl Abdullayev Ə.Əzimzadə, İ.E.Qrubar, V.V.Favorskaya, S.V.Qerasimov və b. görkəmli rəssamlardan dərs almış, hələ 18-20 yaşlarından böyük sənətkarların diqqətini cəlb etmişdi. İlk fərdi sərgisi 36 yaşında Moskvada keçirildi. Şöhrət də onu bu zaman haqladı. O, SSRİ Rəssamlıq Akademiyasının müxbir üzvü, SSRİ Rəssamlar İttifaqının katibi seçildi.

Mikayıl Abdullayev əli fırça tutandan son nəfəsinə qədər yalnız istedadına, gecəli-gündüzlü qatlaşdığı zəhmətinə güvənmişdi. Gərgin axtarışları, cəfaları isə hədəf getməmişdi. Müxtəlif fəxri adlara, təltiflərə layiq görülmüşdü. SSRİ Xalq rəssamı, SSRİ Dövlət və C.Nehru adına Beynəlxalq mükafatlar laureatı, professor, ən əsası zərif qəlbli, kövrək ürəkli insan kimi tanınmışdı.

Mikayıl Abdullayev iki min, üç min illiklərin qaya rəsmləri olan Qobustan təsvirlərindən, Şərqin bir çox sənətkarlarını rıqqətə gətirən qədim dövrün böyük rəssamı Manidən, Şah İsmayıl Xətəinin dili ilə desək, nəqqaşlara nümunə, qızıl ustalarına örnək Behzaddan, Təbriz miniatür məktəbinin klassik nümayəndələrinin yaradıcılığından ruhlanaraq yüksək sənətkarlıq mövqələrinə qalxmışdır. O, sənətin əsrarlı zirvələrinə həm də dünyanın bir çox tarixi dövrlərində fırça çalan rəngkarlarının Leonardo-da Vinçi, Rafael, Rembrant, Repin, Matis və onlarla digər sənətkarların yaradıcılıqlarından öyrənə-öyrənə, kamilləşə-kamilləşə yüksələ bilmişdir.

Rəssamlarımız arasında Mikayıl Abdullayev kimi ikinci bir fırça ustası tapılmaz ki, o öz yaradıcılığı ilə klassik və müasir Azərbaycan ədəbiyyatına möhkəm bağlı olsun. Dahi Nizamidən başlamış bu gün yazıb-yaradan şair və nasirlərimizə qədər o, bir çox sənətkarların ya portretlərini yaratmış, ya da onların əsərlərinə – poema, hekayə və romanlarına illüstrasiyalar çəkmişdir. Bunların arasında Nizaminin, Nəsiminin, Fizulinin, Vaqifin, M.F.Axundovun Aşıq Ələsgərin, M.Ə.Sabirin, C.Cabbarlının, S.Vurğunun,

Rəsul Rzanın və başqalarının əsərləri vardır. Mikayıl Abdullayevin kitab qrafikasında Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələriböyük yer tutur. Şifahi xalq ədəbiyyatından «Kitabi-Dədə Qorqud», «Molla Nəsrəddinin lətifələri», yazılı ədəbiyyatımızdan «Leyli və Məcnun», «Danabaş kəndinin məktəbi», «Poçt qutusu», «Gələcək gün», «Şamo», «Şəbi-hicran» əsərlərinə çəkdiyi illüstrasiyalar Azərbaycan kitab qrafikası sənətinin bitkin nümunələrindəndir.

Mikayıl Abdullayev müasir Azərbaycan boyakarlığının nəhəng sütunlarından biri olaraq Azərbaycan təbiətinin, xalqımızın mənəvi və mədəni həyatının təbliğində mühüm işlər görmüşdür. Onun portret boyakarlığı, qrafikası, kitab rəssamlığı da ibrətamiz bir tarixdir. Əsərləri ölkəmizin sənət muzeylərini bəzədiyi kimi, xarici ölkələrin sərgi salonlarında da nümayiş etdirilir.

Sudan kənara çıxarılan balığı suya atarkən necə çeviklik göstərir? Mikayıl da yaradıcılıq aləmində özünü elə azad, sərbəst və çevik hiss edirdi.

Mikayıl Abdullayevi həmkarlarından fərqləndirən bir cəhəti heç unutmamaq olmur. Onun zəngin biliyi, bənzərsiz müşahidələri vardı. Deyərdi ki, hər gün azı 4 saat mütaliə edirəm, 2 saat yazıram, 8 saat molbert önündə dayanıram. Bakının küçələrini gəzər, dənizkənarı parka çıxardı, evinə, emalatxanasına gedəndə nəqliyyatdan istifadə etməzdi.

Dünya şöhrətli fırça ustası Tahir Salahov demişdi ki, əgər Mikayıl Abdullayev «Axşam», «Mingəçevir işıqları», «Körpəsinin ardınca», «Tarlada», monumental əsərlərindən başqa heç nə yaratmasaydı belə, yenə onun adı xalqımızın tarixinə qızıl hərflərlə yazılırdı. Onun adları çəkilən əsərlərində vətən sevgisi, soydaşlarına dost, qardaş, övlad məhəbbəti elə canlı, aydın və şəffafdır ki, sanki təsvir etdiyi mənzərələr cümlənir, insanlar bədii obraz yox, real varlıq kimi gülümsəyirlər.

Görkəmli fırça ustası «Axşam» tablosunu 57 il əvvəl, əzəli yurd yerimiz Şuşanın qəmədən, qüssədən, işğaldan uzaq

olduğu vaxtlarda yaratmışdı. İndi həmin əsərə baxanların xatirələri yenidən yaddaşlarda oyanır. El-obamızın füsunkar, dilbər guşəsi, doğma Qarabağın tacı, hazırda düşmənin qənim kəsildiyi Şuşa göz önündə canlanır. O, dağlar, dərələr, saf hava, bənzərsiz təbiət yada düşür.

«Axşam» tablosu Mikayılın tələbəklik illərində, Moskvada ali rəssamlıq təhsili qazandığı dövrdə fırçaya alınmışdır. O zaman 25 yaşı tamam olmuş gənc rəssam yay tətlini Şuşada keçirmiş, müşahidə etdiyi həyat səhnəsini canlandırmışdır. Əsərdə Qarabağın təbiəti, boyaları, axşam gəzintisinə çıxmış qadınların, cavan qız-gəlinlərin surətləri nə qədər cazibədardır! İndi də bu gözəl əsrarlı lövhəyə baxanda Qarabağ uğrundakı mübarizəmizin həm də ana torpağımızın gözəlliyi uğrunda gedən mübarizə olduğunu bir daha hiss edir, görür, dərk edirsən.

Mikayıl Abdullayev hansı müxtəlif mövzularda olursa olsun, daima xalqımızın mənəvi zənginliyini, onun oğul və qızlarının ürək çırpıntılarını, nikbinliyini və gələcəyə inamını dolğun şəkildə əks etdirməyə çalışan qüdrətli istedadı malik fırça ustasıdır.

Böyük Vətən müharibəsi illərində çəkdiyi tarixi kompozisiya və portretlərində sovet vətənpərvərliyini tərənnüm etmişdir. Müharibədən sonrakı illərdə Mikayıl Abdullayevin yaradıcılığı daha da püxtələşmişdir. Müasirlərimizin mənəvi gözəlliyini, doğma təbiəti təsvir edən «Axşam» (1947), «Mingəçevir işıqları» (1948), «Səadət quranlar» (1951) tabloları ölkəmizdə və xaricdə də müvəffəqiyyət qazanmışdır. «Körpəsinin ardınca», «Manqabaşçısı Rəxşəndə» (1955) və s. tablolarında müasir kənd adamları təsvir olunmuşdur. «Sevinc» (1956) tablosu ana məhəbbətini əks etdirir.

Mikayıl Abdullayevin yaradıcılığında xarici ölkə mövzuları da geniş yer tutur. 1956-71-ci illərdə Hindistan, Əfqanıstan, Macarıstan, Polşa, İtaliya və b. ölkələrə səfərlər

zamanı çəkdiyi rəsmlər silsiləsində («Benqal qızları», «Racəstan qadınları», «Qoca əfqan», «C.Mansu» və s) milli və fərdi xarakteristika, plastika, kolorit zənginliyi əsas yer tutur. Əsasən, tematik tablolar ustası kimi tanınan Mikayıl Abdullayev portretlər qalereyası yaratmışdır.«M.Qorki 1928-ci ildə Bakıda» (1950), «Ü.Hacıbəyov»(1944), «Səməd Vurğun» (1944, 1959, 1975), M.F.Axundov» (1962), «M.P.Vaqif»(1968), «İmadəddin Nəsimi»(1973), «Pianoçu F.Bədəlbəyli» (1975) və s. portretlərində rəssam təsvir etdiyi şəxsiyyətlərin daxili aləminə, psixologiyasına nüfuz etmiş, onların xarakterini ustalıqla açmışdır.O, M.İbrahimovun «Gələcək gün»(1951), S.Rəhimovun «Şamo» (1954) romanlarına, «Kitabi-Dədə Qorqud dastanına», Fizulinin «Leyli və Məcnun» poemasına illüstrasiyalar çəkmişdir.

Mikayıl Abdullayevin əsərləri Paris, London, Berlin, Praqa, Budapeşt, Belqrad, Sofiya, Varşava, Dehli, Qahirə. Brüssel və s. şəhərlərdə nümayiş etdirilmişdir. 1966-1967-ci illərdə Berlin və Leypsiqdə rəssamın fərdi sərgisi keçirilmişdir.

Mərhum kinorejissor Həsən Seyidbəyli deyirdi ki. «Nəsimi» bədii filminə Nəsimi rolunu oynayacaq aktyoru seçməyimdə Mikayıl müəllimin eyni adlı məşhur tablosu imdadıma çatdı. Yeri gəlmişkən, fırça ustasının fantaziya və təfəkkürünün vəhdətindən yaranmış həmin portret milli təsviri sənətimizin qızıl fonduna daxil olmuş boyakarlıq nümunələrindən biridir. Ümumiyyətlə, fırça ustasının yaradıcılığında portret janrı xüsusi yer tuturdu. Azərbaycanın böyük bəstəkarı Üzeyir bəy Hacıbəyovun naturadan portretini çəkməsindən qürur hissi ilə danışardı: «1943-cü ildə dünya şöhrətli bəstəkarın yağlı boya ilə obrazını yaratmışdım. Əsər Üzeyir bəyin çox xoşuna gəlmişdi. Onu muzeyə verməyib evində saxladı. Məni görüşünə çağırıb pul təklif etdi. Götürmədim. Çünki Moskvada Ali Rəssamlıq məktəbində təhsil alanda, bir çox tələbələr kimi, mənə də həddən artıq qayğı, yardım göstərmişdi.»

1970-80-cı illərdə onun «Kommunist», «Ədəbiyyat və incəsənət», «İzvestiya», «Literaturnaya qazeta» qəzetlərində, «Azərbaycan», «Qobustan» jurnallarında yüzlərlə publisist, sənət haqqında sanballı məqalələri dərc olunmuşdur. Yazdıqları geniş oxucu kütləsi tərəfindən rəğbətlə qarşılanardı.

M.Abdullayevin yaradıcılığında Bakı metrosunun «Nizami» stansiyasının interyerinin tərtibatı xüsusi yer tutur. Oradakı rəsmlər mozaika sənətinin ən gözəl nümunələri kimi zövq oxşayır. Bəzən metronun bu stansiyasını yeraltı muzey adlandırmaq da olur. Bu mozaik əsərlər silsiləsini görkəmli rəssamın yaradıcılığında mühüm mərhələ kimi qiymətləndirənlər haqlıdırlar. Mikayıl Abdullayevin zəngin bədii tərtibatı sayəsində indi «Nizami» stansiyası şəhərimizin görməli yerlərindən olmuşdur. Bakıya gələn hörmətli qonaqları aparıb bu stansiyanın foyesindəki mozaik lövhələri həvəs və qürurla onlara göstəririk.

«Nizami» stansiyasının foyesindəki şəkil silsiləsi on doqquz mozaik pannodan ibarətdir. Onlardan biri dahi şairin portretidir, qalanları «Xəmsə»yə daxil olan poemaların süjetləri əsasında yaradılmışdır. Bu lövhələr elə bacarıq və zövqlə yerləşdirilmişdir ki, eskalatorla stansiyaya enənlərin diqqətini uzaqdan cəlb edir və rahat baxılır. Eskalatorun üzbaşında foyenin yuxarıbaşındakı «tores» adlanan divarında Nizami Gəncəvinin gözəl portreti yaradılıb. Ayaq üstündə təsvir edilən dahi şair sol əlində tutduğu «Xəmsə»sini köksünə basıb xəyala dalmışdır. O, addımlayaraq harasa, irəli baxıb düşünür.

Son vaxtlara kimi sənət həvəskarları Mikayıl Abdullayevi rəngkarlıq əsərləri, qrafika və səhnə tərtibatı ustası kimi tanıyırdılar. «Nizami» stansiyasındakı mozaik lövhələr onun yaradıcılığının yeni bir sahəsini – monumental şəxəsini parlaqlıqla nümayiş etdirir. Bu yeni silsilə göstərir ki, Mikayıl Abdullayev həm də orijinal dəst-xətlə malik monumental sənət ustasıdır.

Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı neçə əsrdən bəri Şərqi ölkələrində çox geniş yayılmışdır. Dahi şair özündən sonra gələn söz ustalarının yaradıcılığına güclü təsir göstərmiş və bir çox ölkələrin görkəmli rəssamları onun poemalarının süjetləri əsasında ölməz miniatürlər yaratmışlar.

Mikayıl Abdullayev rəssamlarımız arasında Azərbaycan və Şərqi miniatür sənətinin sirlərinə yaxşı bələd olan fırça ustalarındandır. O, yeri gələndə əsrlərin sınağından çıxmış bu qədim rəssamlıq sənətinin elementlərindən öz əsərlərində bacarıqla istifadə edir. Rəssam metronun «Nizami» stansiyasındakı silsiləsində miniatür elementlərindən məharətlə faydalanmışdır. O, burada miniatür sənəti ilə monumental sənətin gözəl vəhdətini yaratmağa nail olmuşdur.

«Nizami» stansiyasında dahi şairin ilk iri həcmli didaktik-fəlsəfi əsəri – «Sirlər xəzinəsi» mövzusunda üç lövhə vardır. «Sultan Səncər və qarı», «Kərpickəsən kişinin dastanı» və «Bayquşların söhbəti». Müxtəlif dövrlərdə rəssamlar həmin mövzularda xeyli kamil əsərlər yaratmışlar. Bu əsərlərin içində Azərbaycan rəssamları, böyük miniatür ustası Soltan Məhəmməd «Sultan Səncər və qarı», Mir Müsəvvirin «Ənuşirəvan və bayquşlar» miniatürləri daha çox yayılmışdır. Bunu demək olar ki, Mikayıl Abdullayevin həmin süjetlər əsasında yaratdığı mozaik lövhələr indiyədək «Sirlər xəzinəsi» poemasına həsr edilmiş əsərlər arasında layiqli yer tutmuşdur.

Silsilədə «Xosrov və Şirin» romantik poemasının üç ən maraqlı səhnəsi seçilib mozaik təsvirdə verilmişdir. Lövhələr arasında «Fərhad Bisutunda», «Fərhad və Şirin», «Xosrov və Şirin» kompozisiyaları ilə rastlaşırıq. Bu lövhələrdə rəssam indiyə kimi həmin poema mövzusunda şəkil çəkən fırça ustalarından fərqli olaraq füsunkar gözəl Şirinin və ülvü eşq fədaisi, qəhrəman Fərhadın kəskin ifadəli obrazlarını qabarıq göstərməklə onların yeni təsvirini vermişdir.

Dünya ədəbiyyatında ən məşhur sevgi dastanı olan «Leyli və Məcnun» qədim zamanlardan rəssamların diqqətini

cəlb etmiş, bu mövzuda çoxlu əsərlər yaradılmışdır. Mikayıl Abdullayev özü Füzulinin poemasına iki dəfə illüstrasiyalar çəkməklə bərabər Üzeyir Hacıbəyovun «Leyli və Məcnun» operası tamaşasına bədii tərtibat vermişdir.

Əcdadımız şair Nizami Gəncəvi sənəti ilə, müasirimiz rəssam Mikayıl Abdullayev sənətinin birliyindən yaranan bu əla mozaik lövhələr doğma Bakıya və xalqımıza çox gözəl hədiyyədir. Bu uzun ömürlü əsərlər az vaxtda şəhərimizin sakinlərinin və qonaqların böyük rəğbətini qazanmışdır.

Professor Aslan Aslanov deyir ki, Mikayıl Abdullayevin «Nizami» stansiyasında yaratdığı əsərlər maraqlı təsviri sənət nümunələridir, yaradıcı gənclər üçün ən böyük örnəkdir.

Mən, Mikayıl Abdullayevin mozaik silsiləsinə baxmaq üçün bir neçə dəfə metronun «Nizami» stansiyasına getmişəm və hər dəfə də bu lövhələrin qabağına xeyli adamın yığılıb tamaşa etdiyinin şahidi olmuşam. Tamaşaçıları maraqlanıb bir-birindən əsərlərin müəllifini soruşurlar və təəssüf ki, çox vaxt bilən olmur. Şəkillərin yanında və görkəmli bir yerdə müəllifin adı yazılıb vurulsaydı yaxşı olardı. Arzu edilir ki, «Nizami» stansiyasının lövhələri mövzusunda yaxşı, keyfiyyətli rəngli adbom və bukletlər buraxılsın. Biz bu yolla rəssamın əsərlərinin yayılması ilə bərabər dahi rəssamın ədəbi irsini əyani sənət vasitəsilə başqa xalqlara da çatdıra bilərik.

Mikayıl Abdullayev 1992-ci ildə 90-cı il qurbanlarına həsr etdiyi «Nakamların dəfni» əsərini yaratmışdır. Rəssamın özü Yanvar faciəsinin şahidi olmuşdur. Sənətkar bu cinayəti XX əsrin böyük cinayətlərindən biri adlandırır.

Mikayıl Abdullayev dünya şöhrəti qazanmış sənətkardır. O, Qərblə Şərqi mədəniyyəti məcrasında dayanmasına baxmayaraq, əslən şərqli və birinci növbədə azərbaycanlıdır və o, Azərbaycan xalqına mənsub olması ilə yanaşı dünyaya mənsubdur.

Bu dünyaya müxtəlif talei çox sənətkarlar gəlmiş, dünyadan çox sənətkarlar getmişdir. Yalnız bu sənətkarların

sırasında sənətkarlığı sənətkarlar, əsərləri əsərlər içərisində seçilənləri yüksək qiymətlər almağa, xalq hafizəsində yaşamağa layiq olmuşdur.

Mikayıl Abdullayev 80 il həyat, 55 il yaradıcılıq yolu keçmişdir. İndi biz Mikayıl müəllimin böyük ehtiramla obrazını yaratdığı dahi Nəsiminin sözləri ilə onun özü haqqında inamla məhz belə deyə bilərik:

«Nəqş bilindi nəqş içində ləl oldu Bədəxş içində !»

FAKTLAR VƏ RƏQƏMLƏR

- 1921** Bakı şəhərində anadan olmuşdur.
- 1939** Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Rəssamlıq məktəbini bitirmişdir.
- 1944** «Ü.Hacıbəyov» portretini yaratmışdır.
- 1944, 1959, 1975** «Səməd Vurğun» portretini yaratmışdır.
- 1947** «Axşam» tablosunu yaratmışdır.
- 1948** «Mingəçevir işıqları» tablosunu yaratmışdır.
- 1949** V.İ.Surikov adına Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutunu bitirmişdir.
- 1950** «M.Qorki 1928-ci ildə Bakıda» portretini yaratmışdır.
- 1951** «Sədət quranlar» tablosunu yaratmışdır.

- 1955** «Körpəsinin ardınca», «Manqabaşçısı Rəxşəndə» tablolarını yaratmışdır.
- 1956** Ana məhəbbətini əks etdirən «Sevinc» tablosunu yaratmışdır.
- 1956-71** «Benqal qızları», «Rəcəstan qadınları», «Qoca Əfqan», «C.Mansu» tablolarını Hindistan, Əfqanıstan, Macarıstan, Polşa, İtaliya və b. ölkələrə səfərlər zamanı çəkmişdir.
- 1962** «M.F.Axundov» portretini yaratmışdır.
- 1966-67** Rəssamın Berlin və Leypsiqdə fərdi sərgisi keçirilmişdir.
- 1968** «M.P.Vaqif» portretini yaratmışdır.
- 1973** «İmadəddin Nəsimi»nin portretini yaratmışdır.
- 1975** «Pianoçu F.Bədəlbəyli»nin portretini yaratmışdır.
- 2002** Mikayıl Abdullayev Bakıda vəfat etmişdir.

GÖRKƏMLİ ŞƏXSLƏRİN MİKAYIL ABDULLAYEV HAQQINDA FİKİRLƏRİ

Mikayıl Abdullayevə xas olan başlıca cəhətlərdən biri – bir yazıçı kimi mənə daha yaxın olanı onun Azərbaycan ədəbiyyatı ilə sıx bağlılığıdır.

***Anar,
Xalq yazıçısı***

Əgər Mikayıl Abdullayev «Axşam», «Mingəçevir işıqları», «Körpəsinin ardınca», «Tarlada» monumental əsərlərindən başqa heç nə yaratmasaydı belə, yenə onun adı xalqımızın tarixinə qızıl hərflərlə yazılırdı.

***Tahir Salahov,
Xalq rəssamı***

Mikayıl Abdullayev tariximizi dərindən bilən klassik ədəbiyyat xəzinəsi və xəzinədarlarına yaxından bələd olan, filosof və mütəfəkkir fırça ustasıdır. Onun Nizami, Nəsimi, Füzuli və digər klassiklərimizin portretləri, tarixi mövzulara həsr olunmuş əsərləri birdən-birə yaranmamış, bu əsərlər dərin elmi, fəlsəfi tədqiqatların məhsuludur.

***Aslan Aslanov
Professor***

Mikayıl Abdullayev rəssamlarımız arasında Azərbaycan və Şərqi miniatür sənətinin sirlərinə yaxşı bələd olan fırça ustalarındandır.

***Hüseyn Abbaszadə,
Xalq yazıçısı***

Mikayıl müəllim özünün yerini, sözünün çəkisini bilən, təvəzökar bir insan idi. O, öz sözünü sənətiylə, kamil və yetkin fırçasıyla deyirdi.

***Nazif Qəhrəmanlı,
Filologiya elmləri doktoru***

MİKAYIL ABDULLAYEV ƏDƏBİ İRSİNİN KİTABXANALARDA TƏBLİĞİ

Kitabxanalarda Mikayıl Abdullayevin zəngin irsinin təbliği üçün geniş tədbirlər planı həyata keçirilməlidir. Kitabxanalarda çoxsaylı oxucu kütləsinin sorğularını ödəmək məqsədilə kitabxanaçılar Mikayıl Abdullayevin həyat və yaradıcılığına dair ədəbiyyatdan geniş istifadə etməlidirlər.

Kitabxanaçılar nəzərə almalıdırlar ki Mikayıl Abdullayevin həyatı, yaradıcılığı, onun əsərləri bu günümüz və gələcəyimiz üçün mənəviyyat mənbəyidir.

Kitabxanaçılar əyani və şifahi təbliğatın – kitab sərgiləri, məruzə, mühazirə, söhbət, biblioqrafik icmal, oxucu konfransları və s. kimi forma və üsullarından geniş şəkildə istifadə etməlidirlər. Çünki bu tədbirlərin keçirilməsi Mikayıl Abdullayevin yaradıcılığı haqqında oxucuların daha geniş məlumat almalarına imkan yaradır. Belə tədbirləri keçirərkən Mikayıl Abdullayevin hər bir rəsm əsəri haqqında oxuculara geniş məlumat verilməlidir. Kitabxanaçılara tövsiyə edirik ki, Mikayıl Abdullayev irsinin geniş oxucu kütləsinə çatdırılmasında əyani təbliğat vasitələrindən biri olan kitab sərgilərinə daha çox yer versinlər. Bir sərginin təxmini siyahısını veririk.

1	
2	3
4	5
6	

1. **Başlıq:** «Mikayıl Abdullayev – 85»
2. M.Abdullayevin şəkli.
3. **Sitat:** «Əgər Mikayıl Abdullayev «Axşam», «Mingəçevir işıqları», «Körpəsinin ardınca», «Tarlada», monumental əsərlərindən başqa heç nə yaratmasaydı belə, yenə onun adı xalqımızın tarixinə qızıl hərflərlə yazılırdı.»

**Tahir Salahov,
Xalq rəssamı**

4. *Məndə bir can var, səndə bir can,
Mənim qələmim var, sənin fırçan.
Mənimki sözdür, səninki rəng,
Mən yazım, qardaşım, sən çək.
Mənim əlim olmasa da yazaram,
Gözüm olmasa da...
Ancaq hər ikimiz yarada bilmərik ürəksiz,
Mənimki sözdür, səninki rəng,
Var olsun ürək!*

Rəsul Rza.

5. Mikayıl Abdullayevin rəsm əsərləri.
6. Bu ədəbiyyatları oxuyun!

Kitabxanaçılar M.Abdullayevin zəngin irsinin oxuculara çatdırılması üçün sərgilərdən cəniş istifadə olunmalıdır. Ümumiyyətlə tədbirlər keçirildikdə sərgi təşkil etmək hökmən vacibdir. Kitabxanaçılar «Rənglər nəğməkarı», «Mikayıl dünyası», «Sevimli sənətkar», «Əsil sənət ölməzdir», «Rənglərdən hörülmüş çələng» və s. başlıqlar altında da kitab sərgiləri təşkil edə bilərlər.

Kitabxanalarda sual-cavab gecələri keçirmək üçün bir aydan artıq vaxt ayırmaq lazımdır. Oxucularla sual-cavabı aşağıdakı ardıcılıqla təşkil etmək faydalı olar.

- M.Abdullayev nə vaxt və harada anadan olmuşdur?

- M.Abdullayev rəssamlığın hansı janrlarında əsərlər yaratmışdır?
- M.Abdullayev hansı illərdə və hansı məktəblərdə rəssamlıq təhsili almışdır?
- M.Abdullayevin hansı rəsm əsərlərinin adını deyə bilərsiniz?
- M.Abdullayev hansı rəssamlardan dərs almışdır?
- M.Abdullayev hansı dahi sənətkarların tablolarını yaratmışdır?
- M.Abdullayev hansı xarici ölkələrdə səfərdə olmuşdur?
- M.Abdullayev haqqında hansı kitabları oxumusan?
- Hansı metro stansiyasındakı mozaik lövhələri M.Abdullayev yaratmışdır?
- M.Abdullayev nə vaxt vəfat etmişdir?

Kitabxana işçiləri söhbətlər və məruzələr vasitəsilə oxuculara məlumat verməlidirlər ki, XX əsrdə mədəniyyətimiz bütün sahələrdə inkişaf etmiş dünya mədəniyyətinə böyük simalar bəxş etmişdir. Onların arasında rəssamlıq sahəsində M.Abdullayevin xüsusi yeri vardır. O, nəinki Azərbaycan, eləcə də bütün dünya mədəniyyəti üçün, dünya rəssamlıq sənəti üçün görkəmli bir simadır və böyük mədəni irs qoymuşdur.

Tədbirlərin keçirilməsinə kömək məqsədilə vəsaitin axırına tövsiyə ədəbiyyat siyahısı əlavə edirik.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Abbaszadə H. Yer in altında Nizami dünyası.- B., 1981.- 25 may.- S.6.
- ❖ Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası 10 cilddə. Cild I. - B.: Azər nəşr, 1976.- S.18.

* * *

- ❖ Aslanov A. Mikayıl qüdrəti //Ədəb. və incəsənət.- 1992.- 31 yanv.- S.5.
- ❖ Anar. Mikayıl Abdullayevin firçası və qələmi //Qobustan.- 1982.- № 1.- S.36-37.
- ❖ Qəhrəmanlı N. Böyük rəssamla son görüş //Xalq qəzeti.- 2003.- 2 iyul.- S.4.

*Müəllifi: Qulamova Zəfira
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin I dərəcəli redaktoru*

NIZAMI GƏNCƏVİ - 865

Azərbaycan şer yaradıcılığının ən böyük ustadlarından olan dahi şair, böyük alim və mütəffəkir İlyas Yusif oğlu Nizami Gəncəvi 1141-ci ildə Gəncə şəhərində sənətkar ailəsində anadan olmuşdur.

O, Gəncədə mədrəsə təhsili almış, şəxsi mütaliə sahəsində Orta əsr elmlərini mükəmməl öyrənmiş, Yaxın Şərq xalqlarının şifahi və yazılı ədəbiyyatına yaxından bələd olmuşdur. Öz ana dilindən başqa ərəb və fars dillərini də çox mükəmməl öyrənmişdir.

Şerə, şairliyə çox erkən həvəs göstərmişdir. Qeyri-adi istedad sahibi olmuş, həm də əmək sevərliyi ilə diqqəti cəlb etmişdir.

Nizaminin lirik şerlərindən - qəzəl, qəsidə, rübai, tərkibənd, tərcibənd, qitə, və s.-dən ibarət mükəmməl əsərlər toplusu- Divanı olmuş, lakin dövrümüzə qədər bu irsin çox az bir qismi çatmışdır. Əlimizdə olan lirik parçalar şairin bütün həyatı boyu böyük epik əsərlərilə yanaşı lirik şer nümunələri də yazdığı göstərilir.

Ömrünün bahar çiçəyi - sevimli zövcəsi Afaq onun lirik əsərləri müqabilində hörmət əlaməti olaraq Dərbənd hökmdarı tərəfindən göndərilmiş bir hədiyyə idi.

Şairin Afaqdan Məhəmməd adlı oğlu qalmışdı. Məhəmmədin şerə, sənətə bağlı bir gənc olduğu Nizaminin öz sözlərindən hiss edilir.

Nizami Gəncəvi dünya ədəbiyyatı tarixinə məsnəvi formasında yazdığı beş poemadan ibarət “Xəmsə” müəllifi kimi daxil olmuşdur.

1177-ci ildə bitirdiyi “Sirlər xəzinəsi” adlı ilk poeması şairə böyük şöhrət qazandırmışdır. III Toğrulun sifarişi ilə qələmə aldığı “Xosrov və Şirin” poemasını 1180-cı ildə bitirmiş və Məhəmməd Cahan Pəhləvana göndərmişdir. Cahan Pəhləvanın ölümündən sonra taxta çıxan Qızıl Arslan şairlə

görüşərək, ona Həmdünyan adlı bir kənd bağışlamışdır. 1188-ci ildə Şirvan hökmdarı I Axistan şairə “Leyli və Məcnun” mövzusunda onun adına bir əsər yazmağı sifariş etmişdi. Şair az müddətdə “Leyli və Məcnun” poemasını yaradır. 1196-cı ildə Ələddin körpə Arslanın adına “Yeddi gözəl” əsəri ilə nəhayət bütün ədəbi-estetik, ictimai-fəlsəfi görüşlərini yekunlaşdırdığı “İsgəndərnamə” poemasını qələmə almışdır.

Azərbaycan xalqının doğma oğlu böyük Nizami vətəni, xalqını ehtirasla sevmiş, xalqının səadəti və azadlığı uğrunda namusla çalışmış və dünya mədəniyyəti xəzinəsinə daxil olmuş qiymətli, ölməz, misilsiz bədii əsərlər yaratmışdır.

Böyük şair 1209-cü ildə vəfat etmişdir. Şairin qəbri Gəncə şəhərinin yaxınlığındadır.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Nizami.İsgəndərnamə: İqbalnamə.- B.: Lider, 2004.- 254 s.
- ❖ Nizami.İsgəndərnamə: Şərəfnamə.- B.: Lider, 2004.- 429 s.
- ❖ Nizami. Yeddi gözəl.-B.: Lider, 2004.- 335 s.
- ❖ Nizami. Leyli və Məcnun.- B.: Lider, 2004.- 286 s.
- ❖ Nizami. Lirika.- B.: Lider.- 2004.-159 s.
- ❖ Nizami. Poemalar.- B.: Maaria, 2002.
I kitab.- 2002.- 239 s.
II kitab.- 2002.- 210 s.
- ❖ Nizami. Sirlər xəzinəsi.- B.: Lider, 2004. – 262 s.
- ❖ Nizami. Xosrov və Şirin.- B.:Lider; 2004.- 391 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Babayeva T. Nizami Gəncəvinin ədəbi irsində şəxsiyyət problemi.- B., 2000.- 200 s.
- ❖ Kərimli T. Nizami və tarix.- B.: Elm, 2002.- 241s.

- ❖ Əlibəyzadə E. Nizami və tariximiz.- B., 2004.- 186 s.
- ❖ Rzasoy S. Nizami poeziyası: Mif-tarix konteksti.- B.: Ağrıdağ, 2003.- 212 s.
- ❖ Arzumanlı V. Nizami Gəncəvinin dünya şöhrəti -B.: Qartal, 1997.
- ❖ Əhmədov Ə. Nizami-Elmşünaslıq.-B., 2001.- 254 s.

*Müəllifi: Vəliyeva Mədinə
Diyarşünaslıq və Milli*

*bibliografiya
müdiri*

şöbəsinin

AŞIQ ƏLƏSGƏR - 185

Aşiq Ələsgər 1921-ci ildə Göyçə mahalının Ağkilsə kəndində anadan olub. Azərbaycan aşığı, aşiq poeziyasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri Aşiq Alının şagirdi olmuş, aşiq sənəti ənənələrini dərindən öyrənmişdir. Yaradıcılığında məhəbbət lirikası əsas yer tutur. Şerlərində azad və səmimi məhəbbət, nəcib insani keyfiyyətlər tərənnüm olunur. Bir sıra şerlərində xalqın ağır həyatını təsvir etmiş, zülm və zorakılığı, tüfeyliliyi kəskin tənqid etmişdir. Aşiq Ələsgərin şerləri yüksək bədii sənətkarlıq nümunəsidir. Orijinal və təbii təşbeh, bənzətmə, istixarə və s. bədii təsvir vasitələri işlətməmiş, aşiq poeziyasının bütün növlərinə şer qoşmuş, yeni formalı aşiq havaları yaratmışdır.

Aşiq Ələsgər aşiq şerinin inkişafına qüvvətli təsir göstərmiş, bütün Zaqafqaziyada, Dağıstanda, bir sıra türkdilli xalqlar arasında şöhrət qazanmışdır. Ədəbi irsi Sovet hakimiyyəti illərində toplanıb dəfələrlə nəşr edilmiş, həyat və yaradıcılığı tədqiq olunmuşdur.

Anadan olmasının 150 illik yubileyi Ümumittifaq miqyasında keçirilmişdir. Respublika Xalq Yaradıcılığı Evinə Aşiq Ələsgərin adı verilmiş, doğulduğu kənddə qəbirüstü büstü qoyulmuşdur.

Azərbaycanın görkəmli sənətkarı Aşiq Ələsgər 1923-cü il mart ayının 7-də vəfat edib.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Aşiq Ələsgər. Şerlər, dastan-rəvayətlər, xatirələr–B.: Çinar-Çap, 2003.- 492 s.
- ❖ Aşiq Ələsgər. Gözüm bir alagöz xanıma düşdü: Say-seçmə şerlər.-B.: Yazıçı, 1993.-135 s.

- ❖ Aşıq Ələsgər. Hikmət dünyası.- B.: Ağrıdağ, 1987.- 40 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Əlibəyzadə E. Aşıq Ələsgər.- B.: Elm, 1971.- 28 s.

***Müəllifi: Cahangirova Məhəbbət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı***

CABBAR QARYAĞDIOĞLU – 145

A zərbaycanın məşhur xanəndəsi Cabbar Qaryağdioğlu 1861-ci il martın 31-də Şuşa şəhərində boyaqçı ailəsində anadan olmuşdur.

Cabbar Qaryağdioğlu XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan xanəndəlik sənətinin ən görkəmli nümayəndələrindən biridir. Musiqi sənətinə uşaqlıqdan həvəs göstərmiş, ilk musiqi təhsilini də Şuşada xarrat Qulunun məktəbində almışdır.

Ustad sənətkar muğam, dəstgah, təsnif və xalq mahnılarını yüksək səviyyədə oxumuş, bütün Qarabağda şöhrət qazanmışdır. Eyni zamanda Bakı, Gəncə, Şamaxı şəhərlərində məşhur xanəndə kimi el şənliklərinə dəvət olunmuşdur.

Cabbar Qaryağdioğlunun səsi Moskva və Varşavada qramofon valına yazılmışdır. O, Varşavadan qayıdarkən Moskvada “Şərq konsertləri” vermişdir. Xanəndə “Kürd Şahnaz”, “Bayatı-Qacar”, “Mahur”, “Heyratı” və “Mənsuriyyə” muğamlarını xüsusi ustalıqla ifa etmişdir. Cabbar Qaryağdioğlunun repertuarında türkmən, fars, özbək, gürcü və s. xalqların mahnıları da xüsusi yer tuturdu.

Cabbar Qaryağdioğlu Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının yaradıcılarından hesab olunur. O, burada klassik xalq musiqisindən dərs demiş, gənc istedadların yetişdirilməsində mühüm xidmətləri olmuşdur.

Ustad sənətkar öz şer və qəzəllərinə 30-dan artıq mahnı bəstələmişdir. O, eyni zamanda musiqi tədqiqatçısı idi. C.Qaryağdioğlu XIX əsrin xanəndələrindən, muğam, təsnif və mahnılarından bəhs edən əsərlər də yazmışdır.

S.Yesenin onu “Şərq musiqisinin peyğəmbəri” adlandırmışdır.

Xanəndə 1935-ci ildə “Azərbaycan Xalq artisti” adını almış, dövlət tərəfindən “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

1944-cü il aprelin 20-də vəfat etmiş, Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Şuşinski F. Azərbaycan xalq musiqiçiləri.- B., 1985.
- ❖ Şuşinski F. Cabbar Qaryağdı oğlu: Monoqrafiya.- B.: Işıq, 1987 -128s.
* * *
- ❖ Шушински Ф. Народные музыканты и певцы Азербайджана.- М., 1979.
* * *
- ❖ Bəkir oğlu Sayyədin. C.Qaryağdıoğlu toyda //Ədəbiyyat və incəsənət.-1990.-14 sent.- S.5.
- ❖ Əbdülqasimov F. Qüdrətli sənətkar //Qarabağ .- 1991- 21 iyun.
- ❖ Məhəmədoğlu F. Unudulmaz sənətkar //Azərbaycan gəncləri.- 1987.- 12 fevr.
- ❖ Musiqi korifeyləri // Müxalifət .- 2002.- 11 may.- S.16.
- ❖ Rzayeva V. Uğursuz mərsiyəxan, dünya şöhrətli xanəndə //Yeni Azərbaycan .- 1999.- 26 mart.
- ❖ Çərkəzqızı S. “O tək xanəndə deyildi” /Sənətkarın qızı Şəhla xanım ilə müsahibə/ //Millət. –1997.-3 apr.
- ❖ Şuşinski F. Xalq sənətkarı: C. Qaryağdıoğlu–125 //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 6 fevr.- S.7.
- ❖ Şuşinski F. Görkəmli xanəndə //Bakı .- 1987.-11 fevr.

Müəllifi: Bəşirova Hicran

***Diyarşünaslıq və Milli biblioqrafiya
şöbəsinin I dərəcəli redaktoru***

Böyük dramaturq Cəlil Məmmədquluzadə 1866-cı il fevral ayının 22-də Naxçıvan şəhərində kiçik dükandar ailəsində anadan olmuşdur.

Böyük ədib, özünün təbirincə desək, «gözünü birinci dəfə açan kimi dünyanı qaranlıq» görmüşdür. Bu qaranlıq aləmdə ilk dəfə eşitdiyi «Allahu-Əkbər» sədası mühitin ümumi mənzərəsini dolğun təsəvvür etməyə imkan verir. Cəlil Məmmədquluzadə uşaqlıq illərindəki mühitin xarakterini yaddaşında möhkəm iz buraxan, hər gün azan səsini eşitdiyi Molla Kərimlər, «oğurluq və adam öldürməyi qəbih əməllər qəbiləsinə yazan» Molla Əlilər, «alınlarında möhür yer eyləyən», əlləri gecə-gündüz dua-sənada olan qohum-qonşularla əlaqədar əhvalat və adətlər vasitəsilə təsəvvür etməli olmuşdur.

C.Məmmədquluzadə 1882-ci ildə Naxçıvandan çox-çox uzaqlarda fəaliyyət göstərən Zaqafqaziya (Qori) Müəllimlər Seminariyasına daxil olmuş, 1887-ci il iyun ayının əvvəllərində seminariyanı bitirərək, ibtidai məktəbdə müəllimlik etmək hüququ qazanmışdır.

C.Məmmədquluzadə bəlkə də Azərbaycanda birinci dəfə olaraq 1896-cı ildə Nehrəm məktəbində Tarix muzeyi yaratmış, bu muzeydə Azərbaycan tarixinin müxtəlif dövrlərinə dair materialların toplanmasına nail olmuşdur.

Gərgin pədoqoji axtarışlarla məşğul olması «yoldaşları arasında danışığa düşən» əsərlər müəllifi kimi tanınması, coşğun vətəndaşlıq ehtirası Cəlil Məmmədquluzadəyə ümumxalq ehtiramı qazandırmışdır. O, Naxçıvanda fəaliyyət göstərən ziyalıların diqqət mərkəzində dayanmış, burada həyata keçirilən ədəbi-mədəni tədbirlərin əsas təşkilatçısı olmuşdur.

Azərbaycan bədii fikrinin inkişafı tarixində tənqidi realitet ədəbiyyatının banisi kimi misilsiz şöhrət qazanmış, C.Məmmədquluzadənin daha da məşhurlaşmasında forma və

məzmunun dialektik vəhdətindən yoğrulmuş yüksək sənət nümunələri olan dram və nəsr əsərləri ilə bir sırada 20 aprel 1906-cı ildən onun redaktorluğu ilə nəşrə başlayan məşhur «Molla Nəsrəddin» jurnalının müstəsna rolu inkaredilməz həqiqətdir. Bu məlum həqiqəti özü də aşkar hiss edən ədibimiz yazmışdır ki, «Molla Nəsrəddin» jurnalının 1-ci nömrəsi nəşr olunan gündən mənim adım az bir vaxtın müddətində nəinki tək bir Qafqaz müsəlmanlarının, bəlkə Yaxın Şərqdə cəmi ... tayfaların içində şöhrət tapdı.

Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin ilk onilliyi C.Məmmədquluzadənin bədii yaradıcılığının da məhsuldar dövrünü təşkil edir. O, həmin mərhələdə özünün dramaturji axtarışlarını davam etdirmiş, «Danabaş kəndinin məktəbi», «Lal», «Dəli yığıncağı», «Yığıncaq» adlı pyeslərini bu illərdə yazıb tamamlamışdır. 1920-ci ildən sonra yaranan «Zırrama», «Sirkə», «Saqqallı uşaq», «Şer bulbulləri», «Baqqal Məşədi Rəhim», «Taxıl həkimi», «Proletar şairi» və s. kimi hekayələr milli bədii nəsrimizin qızıl fonduna daxil olmuşdur.

Bütün dramaturqlar kimi Cəlil Məmmədquluzadənin də ən böyük arzularından biri də öz əsərlərini səhnədə görmək olmuşdur. Ədib bu istəyinə ilk dəfə hələ inqilabdan əvvəl, 1916-cı ildə «Ölülər»in Bakıda göstərilən tamaşası ilə çata bilməmişdir. «Ölülər»in şöhrəti əsərin tamaşaya qoyulmasından sonra daha da artmış, öz yaradıcısına böyük hörmət qazandırmışdır.

1930-31-ci illərdə Cəlil Məmmədquluzadə Xalq Komissarları Şurasının putyovkası ilə Kislovodskda müalicə olunmuşdur.

Böyük ədib 1932-ci il yanvarın 4-də vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Məmmədquluzadə Cəlil. Seçilmiş əsərləri /Tərt et. F.Hüseynov.- B.: Maarif, 1987.- 193 s.
- ❖ Məmmədquluzadə Cəlil. Buz hekayə /Kiçikyaşlı məktəblilər üçün.- B.: Gənclik, 1988.- 13 s.
- ❖ Məmmədquluzadə Cəlil. Qız tərbiyəsi /«Pişik yolu keçdi» kitabı.- B.: Gənclik, 1968.- S. 3-4.
- ❖ Məmmədquluzadə Cəlil. Dəli yığıncağı /Zamanov A. Əməl dostları.- B.: Yazıçı, 1979.- S. 364-369.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Məmmədquluzadə C. Azərbaycan yazıçılarının həyatından dəqiqələr kitabında.- B.: Azərnəşr, 1979.- S.126-147.
- ❖ Əliyev Yəhya. Böyük yazıçı: (Məmmədquluzadə Cəlil haq.) /Red. S. Mustafayev.- B.: Gənclik, 1979.- 180 s.
- ❖ Cəlil Məmmədquluzadə. Həyat və yaradıcılığı. (Məqalələr məcmuəsi) /Red. K.Məmmədov.- B.: Elm, 1974.- 316 s.
- ❖ Cəlil Məmmədquluzadə /Mətnin müəl. və tərt. İsa Həbibov.- B.: İşıq, 1987.- 189 s.

***Müəllifi: Zeynalova Samirə
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin baş kitabxanaçısı***

SULTANMƏCİD QƏNİZADƏ – 140

Sultanməcid Hacı Murtuzəli oğlu Qənizadə 1866-cı ilin aprelində Azərbaycanın qədim şəhər, sənət beşiyi Şamaxı şəhərində ziyalı tacir ailəsində anadan olmuşdur. Onun əsl adı Şamaxının qədim, köklü-binəli sakinlərindən sayılan Sultan Dədəgünəş nəslinə mənsubdur. Bu nəslin Şirvan torpağında səkkiz yüz illik bir tarixi vardır.

Sultanməcidin atası Hacı molla Murtuzəli həmişəhərlikləri arasında hörməti olan adlı sanlı adamlardan idi. Murtuzəli ərəb və fars dillərində mükəmməl mədrəsə təhsili almışdı. O, şərq ədəbiyyatına, fəlsəfəsinə, islam tarixinə yaxşı bələd idi.

Sultan Məcid də qardaşları və bacıları kimi qələm tutmağı, yazı yazmağı atasından öyrənmişdi. Digər uşaqlardan fərqli olaraq o, atasının nəzərini daha çox cəlb etmişdi. Onda oxumağa, yazmağa, öyrənməyə xüsusi bir həvəs və qabiliyyət var idi. O, hafizəsinin itiliyi və çevikliyi ilə başqalarından seçilirdi. Buna görə də Hacı Murtuzəli onun oxumasına xüsusi qayğı göstərirdi. Sultan Məcidə evdə savad öyrətdikdən sonra, qoduğu qayda üzrə onu da məhəllə məktəbinə vermişdi.

XIX əsrin 70-ci illərində Azərbaycanın hər yerində olduğu kimi, Şamaxıda da məktəb işləri acınacaqlı vəziyyətdə idi.

1875-ci ildə Şamaxıda «Məclis» adlı məktəbin açılmasına razılıq verilir. «Məclis» məktəbinin əsas müəllimi S.Ə.Şirvani idi. Şagirdlər onun dərslərini həvəslə dinləyir və öyrənirdilər.

Sultan Məcid «Məclis» məktəbində oxuduğu illər ərzində ərəb, fars və rus dillərini öyrəndi. Seyid Əzim Şirvaninin hədsiz zəhməti sayəsində klassik Şərq şerinin qanunlarına bələd oldu.

1882-ci il iyunun 10-da S.M.Qənizadə Şamaxı şəhər məktəbini «əla» qiymətlə bitirmək haqqında attestat aldı.

S.M.Qənizadə hələ Şamaxı şəhər məktəbində oxuyarkən «ömrünü qələm və dərsə keçirməyi» qərara almışdı. O, ali

təhsilli müəllim olmaq, zəngin elmi və pedaqoji bilik toplamaq arzusu ilə yaşayırdı.

Sultanməcid Qənizadə 1883-cü ildə Tiflisdə Aleksandrovski Müəllimlər İnstitutuna daxil olmuşdur. O, 1887-ci il sentyabrın 2-də Həbibbəy Mahmudbəyovla birlikdə Bakıya gəlir. Lakin şəhər ilk görüşdən gəncləri məyus edir. Burada azərbaycanlılara məxsus nə muasir tipli məktəb, nə mətbuat orqanı, nə də mədəni-maarif ocaqları vardı. Tələbə paltarında Bakıya gələn S.M.Qənizadənin və H.Mahmudbəyovun nəinki məktəb açmağa, hətta gündəlik çörək almağa da pulları yox idi. Buna baxmayaraq, onlar məktəbdən ötrü bina kirayə etməli, mebel və tədris ləvazimatı hazırlamalı idilər. Ağır günlərdə onlara kömək əli uzadan xeyirxah adamlar tapıldı.

Beləliklə, 1887-ci il oktyabrın 20-də Bakıda azərbaycanlılara məxsus ilk müasir tipli məktəb yarandı, bununla da Azərbaycan xalq maarifi tarixində yeni dövr başlandı.

«Rus-müsəlman» məktəbi üçillik ibtidai təhsil ocağı idi. Lakin o bir çox orijinal xüsusiyyətləri ilə mövcud ibtidai məktəblərin hamısından fərqlənirdi. Burada yerli şərait, əhalinin həyat və məişət tələbləri həssaslıqla nəzərə alınır, dərş prosesində bunlara diqqətlə əməl olunurdu.

«Rus-müsəlman» məktəbi dörd il ömür sürdü və yüzdən artıq hazırlıqlı, savadlı şagird buraxdı.

S.M.Qənizadə ilə H.Mahmudbəyovun yaratdığı ilk «Rus-müsəlman» məktəbinin Azərbaycanda müasir təhsil hərəkətinin inkişafı və əhalinin savadlanması sayəsində qısa müddətdə çox böyük işlər görülmüşdür.

1898-ci ilin sentyabrında Bakıda azərbaycanlılara məxsus ilk natamam orta təhsil məktəbi fəaliyyətə başladı. S.M.Qənizadə yeni məktəbə müdir təyin edildi. Məktəbdə təhsil müddəti altı il idi. Burada rus və Azərbaycan dilləri ilə yanaşı, tarix, coğrafiya, riyaziyyat, həndəsə və s. fənlər tədris olunurdu.

Çar Rusiyasında ikinci dərəcəli məktəblər ali tipli təhsil ocağı hesab olunurdu. Mövcud qaydalara görə bu məktəblərin müdiri və pedaqoji heyəti dövlət məmuru sayılır, dövlət məmurunun bütün imtiyazlarından istifadə edirdi. Lakin imperiyada bu tipli məktəblər xristian dininə mənsub olanlardan ötrü nəzərdə tutulduğuna görə S.M.Qənizadə müdirlik vəzifəsinə təsdiq olunmadı. O, burada 1905-ci ilin avqustunda Qori Müəllimlər Seminariyasının tatar şöbəsinə inspektor təyin olunana qədər qeyri-rəsmi müdir işlədi.

İlk «Rus-müsəlman» məktəbinin qarşılaşdığı ciddi çətinliklərin bir qismi dərslük və oxu kitabları ilə əlaqədar idi.

S.M.Qənizadə gündəlik məşğələlərdən ötrü tərtib etdiyi mətnləri şagirdlərə yazdırıb öyrədir, mətnlərin pedaqoji ləyaqətini yoxlayır və bu yolla bir növ gələcək dərslüklərin eskizlərini yaradırdı.

1889-cu ildə «İstilahı-Azərbaycan» dərsliyinin əlyazması hazır oldu. «İstilahı-Azərbaycan» dərsliyi 1890-cı ildə Bakıda K.Kasabovun mətbəəsində 2400 nüsxə çap olundu.

«İstilahı-Azərbaycan» dərsliyinin qarşısında duran başlıca məqsəd ana dilini uşaqlara praktik şəkildə öyrətməkdən ibarət idi.

1890-cı ildə «İstilahı-Azərbaycan» dərsliyinin III hissəsi, 1894-cü ildə IY hissəsi nəşr olunur.

Məktəb yaşı ötmüş kütləni maarifləndirmək işində teatrı yeganə vasitə hesab edən S.M.Qənizadə Bakıya gəldikdən sonra H.Mahmudbəyovla bərabər M.M.Axundov və N.Vəliyev vasitəsilə pərakəndə halda olan səhnə həvəskarlarını bir yerə toplayıb 1887-ci ildə zəif və kiçik də olsa bir teatr truppası təşkil etmişdi.

Teatrda rejissorluq kimi ağır bir işi öhdəsinə götürən S.M.Qənizadə vaxtının çoxunu «aktyorlarla» işləməyə sərf edirdi.

Milli Azərbaycan teatrının inkişafında S.M.Qənizadənin bir rejissor kimi xidməti böyük olmuşdur.

S.M.Qənizadənin rejissorluq fəaliyyəti Azərbaycan səhnəsinin gələcək inkişafını təmin etmək üçün professional aktyor kadrları hazırlamaq baxımından xüsusilə faydalı olmuşdur. H.Mahmudbəyov, N.Nərimanov, S.S.Axundov, N.Vəliyev, İ.Məlikov və başqaları tam on il onun quruluş verdiyi tamaşalarda səhnəyə çıxmışlar.

Bakı teatr truppası on il, 1898-ci ildə H.Zərdabinin təşəbbüsü ilə «Rus-müsəlman» teatr dəstəsi təşkil edilənə qədər yaşadı. Bu müddət ərzində o teatrı kütləviləşdirib xalqın məişətinə daxil etdi, istedadlı aktyor heyəti yetişdirdi.

S.M.Qənizadə 1905-ci ildə Qori seminariyası müsəlman şöbəsinin müfəttişi, 1908-ci ildə Bakı quberniyası Dağıstan vilayət xalq məktəblərinin 2-ci rayonu üzrə müfəttişi, 1917-ci ildə vilayət xalq məktəblərinin direktoru təyin olmuşdur.

Azərbaycanda ana dilində məktəblər açılması, dərsliklər yazılması, milli mətbuat və teatrın inkişafında Sultanməcid Qənizadənin xidmətləri böyükdür.

«Həyat», «İrşad», «Dəbistan», «Rəhbər», sonralar «Maarif və mədəniyyət», «Ədəbiyyat qəzeti» kimi qəzet və jurnallarda publisistik və pedaqoji məqalələr dərc etdirmişdir. S.M.Qənizadənin ictimai pedaqoji və ədəbi fəaliyyəti ziddiyyətli idi. O dini görüşlərindən tam yaxa qurtara bilməmiş, 1918-19-cu illərdə mürtəce «İttihad» partiyasının üzvü olmuşdur.

S.M.Qənizadə M.Ə.Sabir, N.Nərimanov, H.Ərəblinski haqqında xatirələrini yazmışdır. Rus ədəbiyyatından L.N.Tolstoyun «Əvvəlinci şərəbçi», B.A.Duaçenkonun «Qurbana qurban» pyesləri, A.F.Poqoskinin «Allah divanı» hekayələri və s. tərcümələri var.

S.M.Qənizadə 1942-ci ildə 76 yaşında vəfat etmişdir.

**SULTANMƏCID QƏNİZADƏNİN
HƏYAT VƏ FƏALİYYƏTİNİN QISA TARİXLƏRİ**

- 1866** Sultanməcid Hacı Murtuzəli oğlu Qənizadə Şamaxıda ziyalı tacir ailəsində anadan olmuşdur.
- 1875** «Məclis» adlı məktəb açılır və Sultan Məcid bu məktəbə verilir.
- 1882** Şamaxı şəhər məktəbini əla qiymətlərlə bitirir.
- 1887** S.M.Qənizadə Həbibbəy Mahmudbəyovla birlikdə Bakıya gəlir və burada ilk müasir tipli məktəb yaradır.
- 1898** O, Bakıda azərbaycanlılara məxsus ilk natamam orta təhsil məktəbi açır.
- 1905** Qori seminariyasının müsəlman şöbəsinə müfəttiş təyin olunur.
- 1908** Bakı quberniyası və Dağıstan xalq məktəblərinə müfəttiş təyin olunur.
- 1918-19** «İttihad» partiyasının üzvü olmuşdur.
- 1942** S.M.Qənizadə 76 yaşında vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ S.M.Qənizadə. Seçilmiş əsərləri.- B.: Azərneşr, 1965.- 228 s.

- ❖ S.M.Qənizadə. Gəlinlər həmayili.- B.: Yazıçı, 1986.
- 272 s.
- ❖ S.M.Qənizadə. Nağıllar.- B.: Gənclik, 1986.- 18 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Əfəndiyev Hidayət. M.F.Axundov realist satirik nəsrinin davamçıları.- B.: Azər nəşr, 1974.- 172 s.
- ❖ Məmmədov X. Sultanməcid Qənizadə.- B.: Yazıçı, 1983.- 214 s.

Müəlləfi: Qulamova Zəmfira
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin I dərəcəli redaktoru

MUSTAFA KAMAL ATATÜRK - 125

Mustafa Kamal Atatürk 1881-ci ildə Salonikidə anadan olub. Atatürk soyadı ona Türkiyədə soyadı qəbulu ilə əlaqədar 1934-cü ildə Türkiyə Böyük Millət Məclisi tərəfindən verilmişdir. Atatürk Gənc türklər inqilabında iştirak etmiş, 1909-cu ildə Əbdülhəmidin əksinqilabı qiyamını yatıran “hərəkət ordusu” qərargahının rəisi olmuşdur. Lakin tezliklə “İmmuhad və tərəqqi” partiyasından uzaqlaşmışdır. Atatürk İkinci Balkan müharibələrində və Birinci Dünya müharibəsində Dardanel boğazında böyük şücaət göstərmişdir. 1916-cı ildə ona general və paşa titulu verilmişdir.

O, 1920-ci il aprelin 23-də Ankarada yeni parlament – Türkiyə Böyük Millət Məclisini yaratdı. Atatürk məclisin və təşkil edilən hökumətin sədri seçildi. Ölkədə gedən ingilisyunan müdaxiləçilərinə qarşı milli azadlıq müharibəsinə rəhbərlik edir və həmçinin Sakarya çayı yaxınlığında yunan ordusu üzərində çaldığı qələbəyə görə Türkiyə Böyük Millət Məclisi Marşal rütbəsi və “Qazi” fəxri adı verilmişdir. 1922-ci ildə türk ordusu Atatürkün komandanlığı ilə müdaxiləçiləri tamamilə darmadağın edir. Sultanlığın ləğvindən sonra 1922-ci il noyabrın 1-də Türkiyə respublikası elan edildi. Tezliklə xilafət ləğv olundu, dövlət, inzibati quruluş, ədliyyə, mədəniyyət və məişət sahələrində milli burjua xarakterli bir sıra mütərəqqi islahatlar keçirildi. Sovet hökuməti Türkiyə milli hökumətinə təmənnəsiz yardım göstərmişdir. Atatürkün başçılıq etdiyi Türkiyə hökuməti 1921-ci ildə Moskvada RSFSR ilə dostluq və qardaşlıq, 1921-ci ildə Qarsda Zaqafqaziya Sovet Respublikaları ilə dostluq və qardaşlıq, 1922-ci ildə Sovet Ukraynası ilə dostluq müqavilələri imzalandı. Bu müqavilə Türkiyənin beynəlxalq vəziyyətini daha da yaxşılaşdırdı. O, Sovetlər ölkəsi ilə iqtisadi və mədəni əlaqələri daim inkişaf etdirmək siyasəti aparırdı.

Mustafa Kamal Atatürk 1938-ci il noyabrın 10-da Türkiyədə vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Türküm mənim – Atatürküm (Şerlər).- B.: AzAtam, M., 2004. – 85 s.
- ❖ Əhmədli N. Mustafa Kamal Atatürk (portret cizgiləri). - B. : Az . AzAtam, 2002.- 218 s.
- ❖ Türkiyə Atatürkün, Azərbaycan Heydər Əliyevin əsəridir.- B. : AzAtam, 2002.- 81s.
- ❖ Xəndan R.Z. Atatürkiyə .- B. ,1988.
- ❖ Türkiyə Respublikası və Osmanlı dövləti .- B. : Elm, 2000. – 230 s.

***Müəllifi: Cahangirova Məhəbbət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı***

Ceyhun Hacıbəyli 1891-cı il fevralın 3-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. C.Hacıbəyli istedadlı yazıçı, salnaməçi, jurnalist, tərcüməçi, məhir redaktordur. Müəllifin yaradıcılığı tədqiq olunmadığından, toplanmadığından mühacirətə qədərki əsərləri qəzet səhifələrində pəram-pəram düşmüşdür. Ceyhun Hacıbəyli yaradıcılığının ilk dövründə qələmini felyeton janrında sınımış, amma sonralar felyeton yazmamışdır. Felyetonları arasında “Pristav Ağa” daha çox diqqəti cəlb edir. Əsər “Proqres” qəzetinin 1907-ci il 6 və 7-ci saylarında “Daqestanskiy” imzası ilə çap olunmuşdur.

Ceyhun bəy sonrakı illərdən başlayaraq məhsuldar şəkildə maarif, mədəniyyət, din, dil, xeyriyyəçilik, qaçqınlar mövzularında məqalələr yazır, çap etdirir. Mühacirətdən əvvəl (1919-cı ildən) “Kaspi”, “Proqres”, “Bakı”; “Azərbaycan” və başqa qəzetlərdə yüzlərlə publisistik məqalə, hekayə dərc etdirən C.Hacıbəyli həmin dövrdə “Известия” (Kaspidə) “İttihat” və “Azərbaycan” (rus dilində) qəzetlərinin redaktoru olmuşdur.

1910-cu ildə o, “Hacı Kərim” povestini yazır və 1911-ci ildə kitab şəklində çap etdirir. Lakin həmin povestdən sonra yaradıcılıqdan uzun müddət uzaqlaşmışdır. Ceyhun bəy Fransada yaşayarkən “La Revul du Mond Müsulman”, “La Fiqaro” kimi mətbu orqanlarla əməkdaşlıq etmiş, “La Revul des Deux Mende” adlı jurnallarda çalışmış, Parisdə Fransız dilində nəşr olunan “Qafqaz” və Münhendə Azərbaycan dilində çıxan “Azərbaycan” jurnalının redaktoru olmuşdur. “Azadlıq” radiostansiyasının yaradıcılarından sayılan Ceyhun Hacıbəyli Münhendəki “SSRi-ni Öyrənən Universitetin” müxbir üzvü seçilmişdir.

Ceyhun bəyin “İslam Əleyhinə” kampaniya və onun Azərbaycanda Metodları “ adlı iri həcmli tədqiqat əsəri isə

xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Adı Azərbaycanın Azadlıq tarixinə qızıl hərflərlə yazılan C.Hacıbəyli mühacirətdə yaşadığı bütün dövrdə (1919-1962) əqidə və amalından dönməmiş, son nəfəsinədək sovet imperiyası ilə ideoloji mübarizə aparmış, Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda bacardığını əsirgəməmişdir.

Ceyhun Hacıbəylinin qəbri Parisdədir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- ❖ Hacıbəyli C.Dağıstan məktəblisi: (Şer) //Ədəbiyyat qəzeti.-1992.-7 avq.
- ❖ Hacıbəyli C.Əhməd Cavad faciəsi: “Düşmənlər tikanları” //Ədəbiyyat qəzeti.-1993.- 5 mart.
- ❖ Hacıbəyli C.Azərbaycanın ibtidası: /“Azərbaycan qəzetinin nəşr tarixindən”//Azərbaycan .-1991.- 19 apr.
- ❖ Hacıbəyli C.Rusiya demokratları hansı məqamlarda bolşeviklərlə qovuşurlar? //Azadlıq.-1996.- 6 fevr.-S.5.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Tahirov A. C.Hacıbəylinin imzaları:Açılmamış səhifələr //Azərbaycan.-1994.- 6 dekabr.
- ❖ Tahirov A. Zamanın hökmü: 3 fevral Ceyhun Hacıbəylinin ad günüdür //Azərbaycan.-1998.- 3 fevral.
- ❖ Tahirov A. İki müəllif, iki “Pristav ağa”: /Üzeyir Hacıbəyli və qardaşı Ceyhun Hacıbəylinin ayrı-ayrı vaxtlarda qələmə aldıkları “Pristav ağa” adlı satirik hekayə haqqında //Ədəbiyyat qəzeti.-1996.-12 yanvar.

***Müəllifi: Əhmədova Zəminə
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin baş kitabxanaçısı***

XAN ŞUŞINSKI – 105

Azərbaycan musiqi sənətinin görkəmli nümayəndəsi Xan Şuşinski (İsfəndiyar Aslan oğlu Cavanşirov) 1901-ci il avqustun 20-də Şuşada anadan olmuşdur.

Xan Şuşinski yeniyetmə yaşlarından xanəndəliyə başlamışdır. Məşhur sənətkar İslam Abdullayevin şagirdi olmuşdur.

Geniş diapazonlu, gur səsə malik olan xanəndə hələ gənclik illərində şöhrət qazanmışdır. Ustad sənətkar özünəməxsus ifası ilə Azərbaycan muğamlarını zənginləşdirmiş, bir neçə muğama yeni xallar, guşə və şöbələr əlavə etmişdir.

Xan Şuşinski 1939-cu ildə Bakı şəhərinə köçmüş, həmin ildən də Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti olmuşdur. 1944-cü ildə İranda qastrol səfərində olmuş, Tehran, Təbriz, Ərdəbil, Rəşt, Qəzvin və s. şəhərlərdə çıxış etmişdir.

Klassik Azərbaycan xanəndələrinin layiqli davamçısı olan Xan Şuşinski bir sıra mahnı və təsniflər (“Şuşanın dağları”, “Ay gözəl” və s.) bəstələmişdir. Onun repertuarında Mirzə Hüseyn səgahı, Şahnaz, Qarabağ şikəstəsi, Çahargah, Mahur muğamları və xalq mahnıları başlıca yer tutur.

Xan Şuşinski 1943-cü ildən Azərbaycan Respublikasının Xalq artistidir.

Azərbaycan xanəndəlik sənəti tarixində xüsusi yer tutan sənətkar həmçinin pedaqoji fəaliyyət göstərmiş, gənc istedadların yetişməsində mühüm rol oynamışdır.

1959-cu ildə Moskvada keçirilmiş Azərbaycan İncəsənəti on günlüyündə uğurla çıxış etmişdir. “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

1979-cu il martın 18-də Bakı şəhərində vəfat etmiş, fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Şuşinski X. Yaxşı adamın hekayəti // Azərbaycan gəncləri.
- 1976. - 20 noyabr.
- ❖ Şuşinski X. Nəğmələr susmur //Kommunist.- 1975.
- 1 may.- S.3.
- ❖ Şuşinski X. Səs, söz və ifaçılıq //Ədəbiyyat və incəsənət.
- 1979. - 23 mart.- S 5.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Muxtaroğlu V. Havalansın Xanın səsi.- B.: Azərneşr,
1971.- 104 s.
- ❖ Şuşinski F. Azərbaycan xalq musiqiçiləri.- B. , 1985.- 480s.
- ❖ Çəmənli Mustafa. Muğam dünyasının Xanı: (Xatirələr).-
B., 2001. 271 s.

* * *

- ❖ Babayev Aydın. Xanın səsi //Ədəbiyyat və incəsənət. -
1971. - 25 dekabr. –S.8.
- ❖ Quliyev T. Ölməzliyə qovuşan ömür //Ədəbiyyat və
incəsənət. - 1979. - 23 mart . – S.5.
- ❖ Quliyev C. Muğam dünyamızın parlaq ulduzu //Ədəbiyyat
və incəsənət.-. 1989. - 24 fevral – S. 1.
- ❖ Əliyev T. Çörəyin şəninə şikəstə //Sovet kəndi.- 1986. - 3
aprel.
- ❖ Əliyev T. Nəğməli ömür//Azərbaycan .- 1979. - №8. - S.
194-198.
- ❖ Kərimli Kərim. Sənətkara məhəbbətlə //Qarabağ. - 1991.
- 4 iyul.
- ❖ Şükür Müzəffər. Xan Şuşinskiyə xatirəsi //Ədəbiyyat və
incəsənət. - 1989. - 24 fevral.
- ❖ Quliyev Zəkürə. Şuşanın dağları başı dumanlı... /Xan
Şuşinski –100/ // Azərbaycan –2001.- 4 sentyabr. S.-6.

- ❖ Əliyeva R., Aslanova X. Xan Şuşinski –100 //Mədəni - maarif .-2002.- N1-2 .-S.6-7.
- ❖ Məhərrəmli Z. Muğam mülkünün Xanı /Xan Şuşinski - 100 //Bakı.-2001.- 2-8 noyabr.
- ❖ Çəmənli M. Şur dərsi //Xalq qəzeti. - 2001.- 24 avqust.
- ❖ Şərif. Havalansın Xanın səsi //Yeni Azərbaycan . - 2003. -21 avqust.

Müəllifi: Bəşirova Hicran
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin I dərəcəli redaktoru

SARA AŞURBƏYLI - 100

Sara Aşurbəyli 1906-cı il yanvarın 27-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, 1925-ci ildə Türkiyənin İstanbul şəhərində Janna D Ark adına Fransız kollecini bitirmişdir. 1930-cu ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Şərq fakültəsini, 1941-ci ildə isə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun ingilis dili fakültəsini bitirən Sara xanım hələ ali təhsil aldığı illərdə Respublikanın orta məktəblərində ingilis və fransız dillərindən dərs demişdir.

Sara Aşurbəyli ali təhsilini başa vurduqdan sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin baş müəllimi, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda dekan vəzifəsində çalışmışdır. Ali məktəblərdə Azərbaycan tarixi, Qərb və Şərq mədəniyyətləri haqqında mühazirələr oxumuşdur.

S.Aşurbəyli sonralar Azərbaycan Tarixi Muzeyində Orta əsrlər tarixi şöbəsinin müdiri, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Şərqşünaslıq İnstitutunda baş elmi işçi, Tarix İnstitutunda elmi katib, baş elmi işçi və aparıcı elmi işçi vəzifəsində işləmiş, 1993-cü ildən ömrünün sonuna qədər Akademiyanın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi olmuşdur.

O, Azərbaycan Respublikasının ali mükafatı “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Görkəmli alim 2001-ci il iyulun 17-də 96 yaşında vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Aşurbəyli S. Bakı şəhərinin tarixi: Orta əsrlər dövrü. – B.: Azərnəşr, 1998. – 356 s.
- ❖ Aşurbəyli S. Şirvanşahlar dövləti (VI –XVI əsrlər). -B.: Azərnəşr, 1997. – 405 s.

* * *

- ❖ Aşurbəyli S.Tariximizin ağ səhifələri: /M.Ə Rəsulzadənin “Azərbaycanın paytaxtı” adlı məqaləsi haqqında//Ədəbiyyat və incəsənət.-1989.- 1 dekabr.- S.3,8
- ❖ Aşurbəyli S.Qərəzkarlıq ruhunda: Jan Pyer Alenin “Ermənistan adlı elmi kütləvi kitabı barədə //Odlar yurdu.-1992.-13 avqust.- S.2.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Əsrimizin canlı tarixi: Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev görkəmli alim Sara xanım Aşurbəylinin yubileyində iştirak etmişdir//Azərbaycan.-1996.-30 yanvar.
- ❖ Xaspoladov Ə. İllər hökmünü versə də...:/Tarix elmlər doktoru S.Aşurbəyli haqqında/ //Azərbaycan qadını.-1982.-№ 8.-S.12-13

***Müəllifi: Cahangirova Məhəbbət
Diyarşünaslıq və Milli biblioqrafiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı***

ƏBÜLHƏSƏN ƏLƏKBƏRZADƏ - 100

Ə bülhəsən Ələkbərzadə 1906-cı ildə İsmayilli rayonunun Basqal kəndində kəndli ailəsində anadan olmuşdur. Erkən yaşlarından məşəqqətli əməyin bütün ağırlığını duymuşdur. Bu da onun xarakterini bir çox cəhətdən formalaşdırmış və mətinləşdirmişdir. İnqilabın ilk illərində o, Dərbənd şəhərində ibtidai məktəbdə müəllim işləmiş, böyüməkdə olan nəsələ savad öyrətmişdir. 1933-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunu bitirmişdir.

Ə.Əbülhəsən ədəbiyyata 20-ci illərin əvvəlində gəlmişdir. Onun ilk hekayələri kəndlilərin həyatına həsr olunmuşdur. Yazıçının ilk romanı olan “Yoxuşlar” kənddə bərişməz sinfi mübarizədən bəhs edir. İstedadla yazılmış bu əsər Azərbaycan romanında müasir mövzunun bünövrəsini qoymuşdur. Ə.Əbülhəsənin ədəbiyyatımızda görkəmli hadisəyə çevrilən “Dünya qopur” romanı Sovetlər hakimiyyətinin təşəkkülü və möhkəmlənməsi uğrunda Azərbaycan xalqının mübarizəsinə həsr edilmişdir. Ədibin bunun ardınca yazdığı bir çox povestlər və hekayələr Azərbaycan nəsrinin inkişafına sanballı töhvə olmuşdur. Böyük Vətən müharibəsi illərində Əbülhəsən silaha sarılaraq mənfur düşmənlərə qarşı vuruşmuş, eyni zamanda yaradıcılıq fəaliyyətini də davam etdirmişdir. Müharibədən bəhs edən bir sıra əsərləri vardır. Bunlara “Kırım hekayələri”, “Oğullar və atalar”, “Dostluq qalası” və s. əsərlərini misal göstərmək olar.

Ə.Əbülhəsən uzun müddət “Azərbaycan” ədəbi-bədii jurnalına başçılıq etmiş, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının məsləhətçisi olmuşdur. Üç Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni, SSRİ medalları ilə təltif olunmuşdur. O, Azərbaycan Xalq yazıçısı fəxri adına layiq görülmüşdür.

Əbülhəsən Əlibaba oğlu Ələkbərzadə uzun sürən ağır xəstəlikdən sonra 1986-cı il mayın 21-də 81 yaşında vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Əbülhəsən. Seçilmiş əsərləri: 3 cilddə.- B.: Azərnəşr.- 1984-1985.
- ❖ 1-ci cild. “Dünya qopur”: Roman, 1984.- 388 s.
- ❖ 2-ci cild. Tamaşa qarının nəvələri : Povest, 1984.- 276 s.
- ❖ 3-cü cild. “Utancaq”: Povest; “Sədaqət” : Roman, 1985.- 240 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ İsmayılov Y. Əbülhəsənin yaradıcılığı. – B.: Elm, 1986.- 208 s.
- ❖ Cəfərov M. Ə.Əbülhəsənin nəsrinin dili.- B.: APU, 1992.- 97 s.

***Müəllifi: Cahangirova Məhəbbət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı***

DMITRI ŞOSTAKOVIÇ – 100

Görkəmli rus bəstəkarı, Azərbaycan SSR xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, sənətşünaslıq doktoru, Beynəlxalq Sülh mükafatı laureatı, ABŞ Milli Elmlər Akademiyasının üzvü, Fransa Zərif Sənətlər Akademiyasının fəxri professoru, Meksika Konservatoriyasının fəxri professoru Dmitri Dmitriyeviç Şostakoviç 1906-cı il sentyabrın 25 Peterburqda mühəndis ailəsində anadan olmuşdur. O, Leninqrad Konservatoriyasında oxumuş, fortepiano üzrə Z.V.Nikolayevin, bəstəkarlıq üzrə M.O.Steyenberqin siniflərini bitirmişdir. Bəstəkar 1939-cu ildən Konservatoriyanın professoru, 1960-68 illərdə Bəstəkarlar İttifaqının birinci katibi olmuşdur. 1930-cu ildə “Qızıl əsr” simfoniyasını, 1928-ci ildə N.Qoqolun əsəri üzrə “Burun” operasını bəstələmişdir.. Ən kamil əsərlərindən olan 15-ci simfoniyanı 1971-ci ildə, son əsəri olan Alto və fortepiano üçün sonatanı isə 1975-ci ildə yazmışdır. D.Şostakoviç 35-dən çox kinofilimlərə, o cümlədən, “Maksimın gəncliyi”, “Tüfəngli adam”, “Hamlet” filmlərinə, bir çox dram tamaşalarına bəstələnən musiqinin müəlifidir. Şostakoviçin yaradıcılıq ənənələri sovet və dünya musiqisi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Görkəmli sovet bəstəkarlarından Q.Qarayev, B.İ.Fişşenko, Ə.C.Hacıyev, B.A.Çaykovski Şostakoviçin yetirmələridir. O, dəfələrlə Azərbaycanda olmuş, Azərbaycan bəstəkarları ilə sıx yaradıcılıq əlaqəsi saxlamışdır. Azərbaycanın görkəmli musiqi xadimləri Ü.Hacıbəyov, Q.Qarayev, F.Əmirov haqqında çox qiymətli fikirlər söyləmişdir. Əsərləri Azərbaycan orkestrləri və ifaçılarının repertuarına daxil olmuşdur.

Böyük sənətkar 3 dəfə “Lenin” ordeni, “Oktyabr İnqilabı” və “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordenləri ilə, həmçinin bir çox medallarla təltif edilmişdir.

D.Şostakoviç 1975-ci il avqust ayının 9-da Moskvada vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Данилевич З. Дмитрий Шостакович: Жизнь и творчество.- М., 1980.- 302 с.
- ❖ Лукянова Н.В. Дмитрий Дмитриевич Шостакович.- М., 1980.
- ❖ Хентово С. Шостокович: Жизнь и творчества: Кн. 1-2. - Л., 1985-86.

* * *

- ❖ Айтматов Ҷ. Dmitri Şostakoviç //Qobustan.- 1977.- № 3 -4.- S. 117-122.
- ❖ Qarayev T. Müəllimim haqqında: D.Şostakoviç //Qobustan.- 1977.- № 3-4.- S. 122-124.
- ❖ Ölməz musiqi: D.Şostakoviç-80 //Kommunist.- 1986.-18 okt.
- ❖ Шостакович Д.: Автобиография //Литература и искусство.-1981.- 2 окт.- С. 3.

Müəllifi: Əhmədova Zəminə

Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya

şöbəsinin baş kitabxanaçısı

MIRZƏ İBRAHİMOV - 95

Mirzə Əjdər oğlu İbrahimov 1911-ci ildə Cənubi Azərbaycanın Sərab şəhəri yaxınlığındakı Evə kəndində yoxsul kəndli ailəsində anadan olmuşdur. 1918-28-ci illərdə atası Əjdər neft mədənlərində işləmək üçün iki oğlu ilə bərabər Cənubi Azərbaycandan Bakıya gəlmiş, az sonra atası və qardaşı vəfat etmişdir. 1926-cı ildə o, Fabrik-zavod məktəbinə daxil olmuşdur.

1929-30-cu illərdə M.İbrahimov “Qazılan buruq” şeri ilə bədii yaradıcılığa başlayır. Zabratda təşkil olunmuş fəhlə ədəbiyyat dərnyəsində iştirak etmişdir. 1932-33-cü illərdə Sovet Yazıçılar İttifaqı təşkilat komitəsinin məsul katibi vəzifəsinə seçilmiş və Azərbaycan Dövlət Elmi-tədqiqat İnstitutunun hazırlıq şöbəsində oxumuşdur. 1933-cü ildə partiyanın tapşırığı ilə M.İbrahimov Naxçıvanda çapdan çıxan “Sürət” qəzetinin redaktoru vəzifəsində işləmişdir. Bu illərdə o, “Həyat üçün”, “Sənət aşıqları”, “Qorxulu səs”, “Yol ayrıcında”, “Üfüqlər qızaranda”, “Qaçaq” adlı hekayələrini və “Həyat” dramını yazmışdır.

Ədəbiyyat və incəsənət sahəsində göstərdiyi xidmətlərinə görə Moskvada keçirilən birinci Azərbaycan İncəsənəti dekadasının müvəffəqiyyətləri ilə əlaqədar olaraq “Qızıl Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir. Azərbaycan Yazıçıları İttifaqının birinci katibi və Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutunun XIX əsr Ədəbiyyatı Şöbəsinin müdiri işləmişdir.

Mirzə İbrahimov 1993-cü ildə Bakıda vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ 1.İbrahimov M.Əsərləri: 10 cilddə . – B.: Yazıçı, 1978-1983.
  - 1-ci cild. Hekayələr.- 1973.- 512 s.
  - 2-ci cild. Hekayə və povestlər.- 1978.- 504 s.
  - 3-cü cild. Gələcək gün : Roman.- 1979.- 552 s.
  - 4-cü cild. Böyük dayaq.- 1979.- 596 s.
  - 5-ci cild. Madrid, Məhəbbət; Kəndçi qızı.- 1980.- 339 s.
  - 6-cı cild. Pyeslər, kinossenari, opera librettosu, kino, novella.-1981.-376 s.
  - 7-ci cild. Məqalə, oçerk və yol qeydləri, 1981.- 332 s.
  - 8-ci cild. Məqalə, oçerk və yol qeydləri, 1981.- 303 s.
  - 9-cu cild.- 1982.- 664 s.
  - 10-cu cild.- 1983.- 507 s.

* * *

- ❖ İbrahimov M. Kökü qədimlərdə: /Tarzən Əhməd Bakıxanov haqqında/ //Respublika.- 2003.-18 fevral.-S.5

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Quliyev E. M. İbrahimov: Ədəbi-estetik görüşlər və sənətkarlıq məsələləri.- B.: ADPU,1997.- 96 s.

* * *

- ❖ Anar. Tənha müəllimin son səfəri: /M.İbrahimov haqqında/ //Azərbaycan.-1994.- 2 fevr.
- ❖ Mirzə İbrahimovun xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı //Azərbaycan.-1996.- 6 fevr.

❖ Rəhimqızı S. Bir görüşün xoşbəxtliyi: /M.İbrahimov haqqında//Xalq qəzeti.- 2002.- 16 yanv.- S. 5.

*Müəllifi: Cahangirova Məhəbbət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı*

MARAL RƏHMANZADƏ - 90

Rəhmanzadə Maral Yusif qızı 1916-cı ildə Bakının Mərdəkan qəsəbəsində zərgər ailəsində anadan olmuşdur. Onu 1922 -ci ildə Bakıdakı Hüseyn Cavid adına 8 Nöli qız məktəbinə qoyurlar. M.Rəhmanzadə “Ana dili” kitabını oxuyaraq orada dərc edilmiş xalq nağıllarına və “Aran köçü” hekayəsinə özündən bir sıra şəkillər çəkmişdir.

1928-ci ildə M.Rəhmanzadə 8 mart Qadınlar bayramına həsr edilmiş məktəb yığıncağında öz rəfiqələri ilə birlikdə çadrasını atır və bu onun həyatında böyük dəyişikliklərə səbəb olur.

M.Rəhmanzadə 1930 –cı ildə Əzim Əzimzadə adına Rəssamlıq məktəbinə daxil olur. 1933 – ci ildə Rəssamlıq məktəbini bitirir və həmin il Moskva Dövlət Təsviri İncəsənət İnstitutunun hazırlıq şöbəsinə daxil olur.

1939-1940- cı illərdə M. Rəhmanzadə N.E. Radlov və M.S.Radionovun rəhbərliyi altında illüstrasiyadan, Qrabarın və İstominin rəhbərliyi altında rəngkarlıqdan,D.N. Moorun rəhbərliyi altında plakatdan dərs keçir.

M. Rəhmazadə əsasən qrafika sahəsində fəaliyyət göstərmişdir. Bir sıra xarici ölkələrdə olmuş, həmin ölkələrin həyatından silsilə qravürallar yaratmışdır.

1946-cı ildən başlayaraq onun əsərləri Ümumiyyətlə, Zaqafqaziya respublikaları və bir sıra respublikaların sərgilərində nümayiş etdirilir.

1957-ci ildə rəssamın Moskvada təşkil edilib yüksək qiymət almış şəxsi sərgisindən sonra “Sovetski xudojnik” nəşriyyatı tərəfindən onun xüsusi albomu nəşr edilmişdir. Alboma rəssamın on beş qədər müxtəlif işi daxil edilmişdir.

Əsərləri xarici ölkələrdəki incəsənət sərgilərində nümayiş etdirilmiş, Şrilanka və Kubada fərdi sərgiləri göstərilmişdir.

M.Rəhmanzadə 1964-cü ildə “Azərbaycanın Xalq rəssamı” adına layiq görülmüşdür.O, “Qırmızı Əmək Bayrağı”,

“Şərəf nişanı” ordenləri, həmçinin bir sıra medallarla təltif edilmişdir.1996-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Rəhmanzadə M. Ürəkdə qalmaq üçün:/Xalq rəssamı ilə müsahibə/ //Ədəbiyyat qəzeti.-1996.- 9 avqust.- S.1.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Yusif oğlu Ə.Maral Rəhmanzadə. - B:Azərnəşr, 1962.- 24 s,16 v. şəkil.
- ❖ Hacıyev P. Zamanın boyaları. – B.: Gənclik ,1979 - S. 59-60.

* * *

- ❖ Наджафов.М. Марал Рахманзаде. -М.: Сов. художник, 1970.- 50 s.10 l. ill.

* * *

- ❖ Əliyev H.Xalq rəssamı Maral xanım Rəhmanzadəyə: /80 illiyi münasibəti ilə təbrik/ //Azərbaycan.-1996.-23 iyul
- ❖ Abdullayev M.Vətənə vurğun sənətkar/Rəssam M. Rəhmanzadə haqqında/ //Azərbaycan qadını.-1992.-N1-2.- S. 4-5.
- ❖ Rzalı.R. Azərbaycan qrafikasının ustadı: /Maral Rəhmanzadənin anadan olmasının 85 illiyinə həsr olunmuş “Gözəlikdən doymur ürək” yubiley sərgisi haqqında/ //Azərbaycan. – 2001.- 30 sentyabr.- S.6.

***Müəllifi: Bəşirova Hicran
Diyarşünaslıq və Milli biblioqrafiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı***

LÜTFİ ZADƏ – 85

Kibernetika və riyaziyyat sahəsində dünyanın ən qüdrətli alimlərindən biri olan Lütfi Zadə 1921-ci il fevralın 4-də Bakıda anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini 16 saylı məktəbdə alıb. 1931-ci ildə ailələri İrana köçüb. Gənc Lütfi əvvəlcə Tehranda Amerikanın Alborts kollecini, sonra isə 1942-ci ildə Tehran Universitetini bitirib və elektrotexnika ixtisası üzrə bakalavr dərəcəsi alıb. Maddi cəhətdən çox varlı olduqları üçün İranda ağır təzyiqlərlə üzləşdiklərindən 1944-cü ildə ABŞ-a köçmək məcburiyyətində qalır və oranı özlərinə ikinci vətən seçirlər. Lütfi Zadə elə həmin il uğurla imtahan verib məşhur Massaçuset Texnoloji İnstitutuna daxil olur və 1946-cı ildə oranı elektrotexnika ixtisası üzrə maqistr dərəcəsi ilə bitirir. Sonra Kolumbiya Universitetində müəllim kimi fəaliyyətə başlayır.

Lütfi Ələsgərzadə 28 yaşında “qeyri-sabit dövrlərin tezliyinin təhlili” məsələlərinə həsr olunmuş ilk doktorluq dissertasiyasını müdafiə edir.

O, 1959-cü ildən bugünədək ABŞ-ın Kaliforniya ştatının Berkli Unuversitetinin fəxri professoru, kafedra müdiri, həmçinin ABŞ Elektronika Cəmiyyətinin sədridir.

Xaricdə əsasən Zadə ilə tanınan L.Ələsgərzadə ötən əsrin 60-cı illərində yaratdığı “Qeyri- səlislə mənfiq və qeyri dəqiq çoxluqlar” nəzəriyyəsi ilə dünya alimlərini bir daha heyrdə qoymuş və onun bu qiymətli kəşfi 1989-cu ildə Yaponiyada elm və texnika sahəsində ən böyük uğurlar üçün ayrılan 100 min ABŞ dolları həcmində Honda mükafatına layiq görülmüşdür.

Lütfi Zadənin qeyri-səlislə mənfiqə əsaslanan nəzəriyyəsi əsasında kompüterlər, rəngli televizorlar, elektron aparatları, vidiotexnika, ən müasir minik avtomobillər, hərbi texniki qurğular, vertalyot və təyyarələrin, elektron cihazların hazırlanmasında, kosmanavtika və astrofizika sahəsində,

tibbdə, iqtisadiyyatda, zəlzələ ilə əlaqədar tektonik və seysmik proseslərin öyrənilməsində də geniş istifadə edilməkdədir.

Lütfi Zadə Azərbaycanda son dəfə 1975-ci ildə olmuş, haqqında 4 seriyalı sənədli film çəkilmişdir. Professor R.Əliyevin zəhmətilə Azərbaycanda “L.Ələsgərzadə irsi və süni intellekt” assosiasiyası yaradılıb.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Səməd Möhbəddin. Dünya dahilərsiz yaşaya bilmir. -B.:Az.Ensiklopediyası NPB, 2000.- 208. s.

* * *

- ❖ Xəlilzadə F. Azərbaycanlı olmağım ilə fəxr edirəm : (Lütfi Ələkbərzadə haqqında) //Azərbaycan.- 2005.- 4 fevral.

***Müəllifi: Vəliyeva Mədinə
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin müdiri***

ZIYA BÜNYADOV - 85

Ziya Bünyadov 1921-cü ildə dekabr ayının 21-də Astara şəhərində anadan olmuşdur. 1939-cu ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər məktəbində təhsilini davam etdirmişdir. İkinci Dünya Müharibəsi dövründə vuruşaraq Berlinədək şərəfli döyüş yolu keçirmişdir. 1945-ci il 27 fevralda ona Sovet İttifaqı Qəhramanı adı verilmişdir.

Z. Bünyadov ordudan tərxis olduqdan sonra 1946-cı ildə Moskva Şərqsünaslıq İnstitutuna daxil olmuş, 1950-ci ildə həmin institutun aspiranturasına qəbul edilmişdir. Sonra o, Azərbaycan EA-nın Tarix İnstitutunda elmi axtarışlarını davam etdirmişdir. O, Xilafət və Azərbaycanın VII-XIII əsrlər tarixinin tədqiqatçılarından biridir. Z. Bünyadov alban tarixçisi M. Qoşun "Alban xronikası" əsərini 1960-cı ildə ingilis dilindən, Ə. Bakuvinin "Abidələr" in xülasəsi və qüdrətli hökmüdarın möcüzələri" 1971-ci ildə və Nəsevini "Sultan Cəlaləddin Mankburnin həyatının təsviri" əsərini 1973-cü ildə Ərəb dilindən Rus dilinə tərcümə etmişdir.

1964-cü ildən Yaxın və Orta Şərq Xalqları İnstitutunda "Orta əsirlər tarixi" şöbəsinin rəhbəri olmuşdur. Elə həmin ildə o, tarix elimləri doktoru elmi dərəcəsi və 1965-ci ildə isə professor adına layiq görülmüşdür. 1967-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1973-cü ildə akademiyanın həqiqi üzvi seçilmişdir.

1981-ci ildən isə Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, 1990-cı ildə Azərbaycan EA-nın vitse- prezidenti seçilmişdir. Ziya Bünyadov Qırmızı Bayraq, Aleksandır Nevski, 2-ci dərəcəli vətən müharibəsi, Qırmızı Ulduz ordenləri və medallarla təltif edilmişdir.

1997-ci il fevral ayının 21-də nəməlum cinayətkarlar tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Bünyadov Ziya. Azərbaycanın Atəbəyləri dövləti.- B.: Elm, 1985. – 268 s.
- ❖ Bünyadov Ziya. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə- B.: Azərnəşr, 1989.– 335 s
- ❖ Bünyadov Ziya. Qırmızı terror.- B.: Azərnəşr, 1993.- 329 s.
- ❖ Bünyadov Ziya, Əliyev Mövsüm. Fətəlixan Xoyski.- B.: Şərq –Qərb, 1997.- 40 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Z.M.Bünyadov: Bibliografiya /Azərbaycan EA Şərqşünaslıq ins-tu, Mərkəzi Elmi Kitabxana.- B.: Elm, 1988. - 85 s.
- ❖ Yurdumuzun Ziyası. –B., 1997.
- ❖ Öldürülmüş qalaktika.-B., 1999.

***Müəllifi: İbrahimova Mətanət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin bölmə müdiri***

BALAŞ AZƏROĞLU - 85

Balaş Azəroğlu 1921-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur.Orta təhsilini də Bakıda almışdır. Bədii yaradıcılığa hələ uşaqlıq yaşlarından başlamışdır.İlk mətbu şeri “Dnepr” 1937-ci ildə Bakıda çapdan çıxmışdır. 1938-ci ildə ailəliklə Cənubi Azərbaycanın Ərdəbil şəhərinə köçdüklərindən burada fərs ibtidai məktəbində təhsil alır. Ərdəbildə və Təbrizdə ilk şerlər kitabı 1943-1945-ci illərdə dərc olunmuşdur.

1947-52-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin-filalogiya fakultəsində təhsil alır. Eyni zamanda oxuduğu illərdə Cənubi Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində çalışır.1963-82-ci illərdə isə Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat institutunun Orta əsrlər ədəbiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi işləmişdir. Çoxcildlik “ Azərbaycan ədəbiyyatı”nın müəlliflərindən biridir. SSRİ Yazıçılar İttifaqının və Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının qurultaylarında nümayəndə və qonaq kimi iştirak etmişdir.Azərbaycan Yzıçılar Birliyi Ağsaqqallar Şurasının üzvü seçilmişdir. Əsərləri MDB və xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur.

Xidmətlərinə görə “Şərəf nişanı”, “ Xalqlar dostluğu” ordenləri ilə , “21Azər”, “Firdovsi” və digər medallarla, iki dəfə Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir. 1997-ci il 19 martda Azərbaycan Respublikası prezidentinin fərmanı ilə ona “ Şöhrət” ordeni verilmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Azəroğlu Balas. Seçilmiş əsərləri.- B.: Ondər, 2004.- 287 s. (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı)

- ❖ Azəroğlu Balaş. Seçilmiş əsərləri: 2 cilddə.- B.: Azərnəşr, 1991.- 323 s.
- ❖ Azəroğlu Balaş. Ağğa: Şərlər və poemalar. B.: Gənclik, 1991.- 51s.
- ❖ Azəroğlu Balaş. Bir kürsü istəyirəm: Şərlər.- B.: Yazıçı, 1989.- 245 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Əmirov S. Azəroğlu.-B.: Yazıçı, 1986.-142 s.

***Müəllifi: Cahangirova Məhəbbət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin böyük kitabxanaçısı***

ƏZİZƏ CƏFƏRZADƏ - 85

Azərbaycanın görkəmli yazıçı-alimi Əzizə Məmməd qızı Cəfərzadə 1921-ci il dekabrın 29-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra 1945-1946-cı illərdə ADU-nun filologiya fakültəsində ekstern təhsil almışdır. 1942-1944-cü illərdə Əzizə xanım Ağsu rayonunun Çaparlı kənd məktəbində müəllim, 1944-46 cı illərdə C.Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında ssenari şöbəsinin rəisi, 1947-49-cu illərdə Teatr məktəbində müdir işləmişdir. 1948-50-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin aspirantı olmuşdur. Sonralar Qiyabi Pedaqoji İnstitutda dosent, kafedra müdiri, Kamçatka Pedaqoji İnstitutunda dosent, Azərbaycan EA Əlyazmalar fondunda baş elmi işçi, şöbə müdiri olmuşdur.

Ə.Cəfərzadə 1970-ci ildə filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsinə almışdır. 1974-cü ildən BDU-nun Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasında professor vəzifəsində çalışmışdır. 1983-1990-cı illərdə Azərbaycan Qadınlar Şurasının sədri olmuşdur.

Əzizə Cəfərzadə ədəbi fəaliyyətə 1937-ci ildə “Ədəbiyyat” qəzetində çap etdirdiyi “Əzrayıl” adlı ilk hekayəsi ilə başlamışdır. Bu vaxtdan dövrü mətbuatda öz hekayələri ilə çıxış edir.

Yazıçı 1971-78-ci illərdə “Aləmdə səsim var mənim”, “Vətənə qayıt”, “Yad et məni” romanlarından ibarət trilogiyanı, 1980-cı ildə “Bakı –1501” tarixi romanını, XIX əsr Azərbaycan şairlərinin, qadın şair və aşıqlarının əsərlərini toplayıb nəşr etdirmişdir.

Ə.Cəfərzadə “Xalqlar dostluğu” ordeni ilə, 2001-ci ildə Azərbaycan Respublikası prezidenti tərəfindən “Xalq yazıçısı” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Əzizə Cəfərzadə 2003-cü il 4 sentyabrda vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Cəfərzadə Ə. Seçilmiş əsərləri.-B.: Azərnəşr, 1986.- 488 s.
- ❖ Cəfərzadə Ə. Pişik dili: (Nəvələrim, nəticələrim üçün).- B.: Şirvannəşr, 2001.- 10 s.
- ❖ Cəfərzadə Ə. Zərrintac-Tahirə (Nəsr-90).-B.:Göytürk, 1996. - 206s.
- ❖ Cəfərzadə Ə. Bəla: (Tarixi povest).-B.: Şirvannəşr, 2001.- 135s.
- ❖ Cəfərzadə Ə. Eldən- elə: Roman. –B.: Gənclik ,1992. -353 s.
- ❖ Cəfərzadə Ə. İşığa doğru: (Roman) .- B.: Şirvannəşr,1998.-175 s.
- ❖ Cəfərzadə Ə. “Gülüstən”dan öncə.: (Tarixi roman).- B.: Şur, 1996. – 147s.
- ❖ Azərbaycanın aşiq və şair qadınları /Tərt. edəni Ə.Cəfərzadə.- B.,1991.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Zeynallı A. Qüdrətli sənətkar / Tərt. edəni V.Sultanlı .-B., 2001
- ❖ Bir nəslin tarixi fonunda ədəbiyyatımızın inkişafı: (Ə.Cəfərzadə haqqında) //Azərbaycan.- 2002.- 27 yanvar.
- ❖ Rzalı R. Xalq yazıçısının yubileyi. //Azərbaycan. –2002.-14 mart.

***Müəllifi: Vəliyeva Mədinə
Diyarsünəşliq və Milli bibliografiya
şöbəsinin müdiri***

CAHANGIR CAHANGIROV – 85

G örkəmli Azərbaycan bəstəkarı C.Cahangirov 1921-ci il iyunun 26-da Bakı yaxınlığındakı Balaxanı kəndində anadan olmuşdur.

Orta təhsilini başa vurduqdan sonra Bakı Musiqi Məktəbində oxumuş, 1951- ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmişdir.

Cahangir Cahangirov 40-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında Mahnı və Rəqs ansamblının Xor qrupuna, Sazçı Qızlar ansamblına, 1944-60 -cı illərdə Azərbaycan Radio Verilişləri Komitəsi nəzdindəki xora rəhbərlik etmişdir.

Böyük bəstəkarın yaradıcılığının əsas hissəsini təşkil edən “Xor” əsərləri Azərbaycan xor musiqisinin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Onun “Füzuli” (1959) və “Nəsimi” (1973) kontataları dillər əzbəri olmuşdur.

C.Cahangirov “Koroğlu”, “Yenilməz batalyon”, “Dəli Kür” kinofilmlərinə musiqi bəstələmişdir.

Azərbaycan musiqisində əhəmiyyətli yer tutan C.Cahangirov 1963-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, 1959-cu ildə Azərbaycan Respublikası Əməkdar İncəsənət xadimi adına layiq görülmüşdür.

1950-ci ildə “SSRİ Dövlət mükafatı” laureatı, 1978-ci ildə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

C.Cahangirov uzun müddət Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında “Xor dirijoru” kafedrasının müdiri işləmişdir.

1992 il mart ayında Bakı şəhərində vəfat etmiş, Fəxri Xiyabanda dəfn olunmuşdur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Cahangirov C. Böyük vətəndaş, görkəmli sənətkar //Kommunist.- 1980 -18 sentyabr.
- ❖ Cahangirov C Böyük Sabirə məhəbbətlə: M.Ə.S abir-125 // Ədəbiyyat və incəsənət .- 1987. -29 may.-S. 5.
- ❖ Cahangirov C .Dünya şöhrətli sənətkar //Bakı.- 1982.-22 noyabr.
- ❖ Cahangirov C Mahnı, opera,. kino..//Kommunist.- 1983. - 20 sentyabr.
- ❖ Cahangirov C.. Göylərə yüksələn bayraq... //Mədəniyyət.- 1992.-4 iyun -S.4.
- ❖ Cahangirov C Sevdiiyim şair: /S.Rüstəm-80/ //Ədəbiyyat və incəsənət-1986.-14mart.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Mehmandarova L. Cahangir Cahangirov.-B. : Azərnəşr, 1967.- 46s
- ❖ Xəndan Rəfiq Zəka. Ömür bitər, yol bitməz.-. B. :Yazıçı, 1983
- ❖ Axıb gedən günlərimiz.- B. : Gənclik, 1984.

* * *

- ❖ Касимова С. Джангир Джангиров.- В. , 1964.
- ❖ Quliyev X. Sənətkar yetkinliyi : C.Cahangirov-60 //Ədəbiyyat və incəsənət. –1981.- 11 dekabr.-S.5.
- ❖ Əliyev A. “O gecə ülvı gecəydi... “ //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1988.-11 mart.- S. 8.
- ❖ Əhmədovlu N. C.Cahangirov-80 // Mədəni maarif.- 2002.- N1-2.- S.16.

- ❖ Zöhrabov R. Lirik nəfəsli sənətkar: (C.Cahangirov-70)
//Kommunist.-1991.-20 iyun.
- ❖ 15. Şəfəq Rəşid. Bitən ömrün bitməyən akkordları
//Qobustan.-2001. № 2.-S.32-34.

Müəllifi: Bəşirova Hicran
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin I dərəcəli redaktoru

SEYFƏDDİN DAĞLI – 85

A zərbaycanın görkəmli yazıçısı Süyfəddin Əliağa oğlu Abbasov (Seyfəddin Dağlı) 1921-ci il avqustun 27-də Abşeronun Xızı kəndində anadan olmuşdur. 1927-ci ildə Bakıda yeddi illik məktəbi qurtardıqdan sonra N.Nərimanov adına Sənaye texnikomunun Kimya fakültəsində təhsil almışdır. Tələbə ikən “Kommunist” qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri və məsul katib vəzifələrində işləmişdir. 1956-cı ilin avqustundan 1959-cu il aprel ayınadək Dövlət Radio Komitəsində baş redaktor, Bakı Telestudiyasının direktoru və sədr müavini vəzifəsində çalışmışdır. Sonra “Kirpi” jurnalının baş redaktoru olmuşdur. 1980-ci ilin mayından ömrünün sonunadək “Yazıçı” nəşriyatında redaktor vəzifəsində işləmişdir.

Ədəbi yaradıcılığa 1938-cı ildən dövrü mətbuatda çap etdirdiyi felyetonlarla başlamışdır. O, Böyük Vətən Müharibəsi illərində bir əlində qələm, birində silah düşmənlərlə vuruşmuş, müharibədən sonra isə on ildən artıq hərbi xidmətdə olmuşdur. Jurnalistik fəaliyyəti ilə yanaşı Seyfəddin Dağlı bədii yaradıcılıqla da məşğul olmuşdur. İlk kitabı “Məşəl”dən tutmuş “Mənzilimiz mübarək” adlı son kitabına qədər qırx ilə yaxın məhsuldar və mənalı yaradıcılıq yolu keçmiş, hekayələri, povestləri, romanları və dramları ilə geniş oxucu kütlələrinin rəğbətini qazanmışdır.

“Bahar oğlu” romanı və “Aydınlığa doğru” pyesi yazıçıya xüsusi şöhrət gətirmişdir. S.Dağlının nəsr və səhnə əsərləri təkcə respublikamızda deyil, Ümumittifaq miqyasda da maraqla qarşılanmışdır. S.Dağlı iti qələmli publisist və fəal ictimai xadim idi. O, ölkənin adlı-sanlı satira-yumor ustalarından biridir. Onun əsərləri ayrı-ayrı mütərcimlər tərəfindən tərcümə olunmuşdur. Moskvada rusca nəşr olunmuş “Dama s muzıkoj” kitabı və “Karyera noqtalarova” kitabı tərcümə olunmuşdur.

Yazıçı vətən qarşısında xidmətlərinə görə on iki medalla təltif edilmişdir.

1983-cü il yanvarın 28-də Bakıda vəfat etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Dağlı Seyfəddin.Aldada bilməzsən: Hekayələr və povest. - B.: Azərənəşr,1977.- 296 s.
- ❖ Dağlı Seyfəddin. Mənziliniz mübarək: Pyeslər, povest və hekayələr.- B.: Yazıçı, 1981.- 279 s.
- ❖ Dağlı Seyfəddin. Məşəl yanır: Hekayə, povest və roman. - B.: Yazıçı, 1985.- 360 s.
- ❖ Dağlı Seyfəddin .Şirin duz: Roman.- B.:Azərənəşr, 1988. – 214 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Qabil.Vida sözləri: /S.Dağlının vəfatı münasibətilə/ //Ədəbiyyat və incəsənət.-1983.-21 yanvar.-S.7.
- ❖ Gülnarə Ə. Sözündə doğru addamları sevərdi:Seyfəddin Dağlı-75 //Ədəbiyyat qəzeti.-1996.-6 sentyabr.-S.3.

***Müəllif: Əhmədova Zəminə
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin baş kitabxanaçısı***

NÜRƏDDİN BABAYEV – 85

Tanınmış yazıçı, publisist Nurəddin Babayev qışın öz ömrünü başa çatdırdığı baharın asta qədəmlərlə torpağa ayaq basdığı gündə – 21 mart 1921-ci ildə anadan olmuşdur.

Hər bir sənətkarın həyatında unudulmaz anlar, yaradıcılıq qələbəsinə gətirib çıxaran günlər, aylar olur. N.Babayevin həyatında bəlkə də ən unudulmaz an o gün idi ki, mətbuat aləminə ayaq basdığı gün. O, 20-yə yaxın kitabın müəllifidir, yüzlərlə elmi məqalə onun qələmindən çıxıb. İndi Nurəddin Babayevin bütün respublikada və ölkəmizin hər yerində istedadlı yetişdirmələri çalışır, onun yolunu davam etdirirlər. Doğrudan da, Nurəddin müəllim bütün yaradıcılığını publisistikaya həsr edilib. Bu fikri biz iki mənada işlədirik. Birincisi, N.Babayevin bir publisist kimi yaradıcılıq fəaliyyəti nəzərdə tutulur, ikincisi, onun Azərbaycan jurnalistikası üçün gördüyü elmi-təşkilatı işləri xatırlayırıq.

İlk gəncliyindən onu gənc nəslin tərbiyəsi, cavan adamın formalaşdırılması və yetişməsi maraqlandırır. Vətən övladının vətəndaşlıq nümunələrindən söhbət açan oçerkləri, publisistik çıxışları ilə gənclikdə yüksək vətənpərvərlik duyğuları oyatmağa çalışır. Bu əsərlərin qayəsi təkcə Vətənə məhəbbət hissləri ilə məhdudlaşmır, ona övlad ürəyi ilə xidmət etmək, yeri gələndə bütün çətinliklərə dözmək, məhrumiyətlərə sinə gərmək, onu abadlaşdırmaq, xalqa sədaqət göstərərək hər bir fəaliyyətinə rəvnəq vermək kimi yüksək niyyətlərlə sərtlənir. N.Babayevin deyildiyi kimi 16-17 yaşlarından başlamış jurnalistlik, oçerklik fəaliyyətini davam etdirməklə, nəhayət, bədii və elmi yaradıcılığın çoxcəhətli geniş yoluna çıxmışdır.

Nurəddin Babayev hər şeydən əvvəl, gözəl oçerklər müəllifidir. Onun «Bahar övladları» (1959), «İşiq və məhəbbət» (1963), «Oğluma məktublar» (1966), «Qızlar sözü sizədir» (1972), «Qızlar söz istəyir» (1977), «Gəlin

kişilikdən danışmaq» (1986) kitablarında toplanan oçerklər sözüün həqiqi mənasında bu janrın dolğun nümunələridir. Bu oçerklərdə bədii obrazla publisistik düşüncələr bir-birini tamamlayır. Bu vəhdət oxucuya emosional təsir göstərir. N.Babayevin publisistik əsərləri povest, hekayə kimi maraqla oxunur.

Nurəddin Babayev Azərbaycanda jurnalistikanın inkişafında da böyük işlər görüb. İlk dəfə, 1945-ci ildə Bakı Dövlət Universitetində jurnalistika şöbəsi təşkil olunur. Görkəmli Azərbaycan jurnalisti Həsən Şahgəldiyev bu şöbənin ilk təşkilatçısı və onun ilk müəllimi olur. Əllinci illərin əvvəllərindən N.Babayev də həmin şöbədə müəllim kimi fəaliyyətə başlayır. Jurnalistika şöbəsi fakültəyə çevrildəndə onun ilk dekanı seçilir. Bu fakültənin bir çox problemlərinin həllində Nurəddin müəllim əsl fədakar kimi çalışıb. Gələcək jurnalistlər üçün tədris vəsaiti yox idi, məhz Nurəddin müəllimin yaxından köməyi və müəllifliyi ilə iki hissəlik «Jurnalistika məsələləri» kitabı çap olunur. Nurəddin Babayevin «Elə yaz ki...» (1957), «Oçerk sənətkarlığı» (1978) kitabları jurnalistikanın bir sıra aktual problemlərini əhatə edir. Lakin bütün bunlardan daha mühümü onun son dərəcə qaynar, emosional və gur keçən açıq dərsləri olubdur. Neçə nəsil bu dərslərdən həyata, jurnalistika aləminə atılıb, özünü təsdiq edib.

Nurəddin Babayev 25-dən artıq kitabın müəllifidir. «Biz Azərbaycandanıq», «Ürəyimdə sözüm var», «İzləri itirmirik» kimi oçerk kitabları, «İşıq və məhəbbət», «Təzə dostlar», «Səni unutmuruq», «Ürəklər bir olanda», «Ulduzlar sönmür» kimi povestlərini oxucular rəğbətlə qarşılamışlar və sevə-sevə oxuyurlar.

Müəllifin əmək qəhrəmanlarından, müasir insanların hünər və rəşadətindən bəhs edən əsərləri Moskvada, qardaş respublikaların nəşriyyatlarında çap edilmiş, bir çox xarici dillərə tərcümə olunmuşdur. Onun əsərləri iki dəfə

Respublika Jurnalistlər ittifaqının «Qızıl qələm» mükafatına layiq görülmüşdür, Ümumittifaq mətbuatında qeyd edilmişdir.

İnamımız budur ki, Nurəddin Babayevin dolğun, tərəvətli, hərarətli əsərləri bundan sonra da uşaqları razı salacaqdır, cavanlara sərrast həyat yolu göstərən müdrik məsləhətçi olacaqdır.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Babayev N. Adamın özü və sözü.- B.: Yazıçı, 1992.- 290 s.
- ❖ Babayev N. Açıq söhbət (Publisistik düşüncələr). Red. S.Məmmədova.- B.: Gənclik, 1982.- 312 s.
- ❖ Babayev N. Babam-nənəm, atam-anam və biz. B.: Azərənşr, 1988.- 317 s.
- ❖ Babayev N. Bahar övladları. (Oçerklər).- B.: Uşaqgəncənşr, 1959.- 152 s.
- ❖ Babayev N. Bacılar. (Oçerk).- B.: Uşaqgəncənşr, 1949.- 38 s.
- ❖ Babayev N. Biz Azərbaycandanıq. (Oçerk).- B.: Azərənşr, 1965.- 96 s.
- ❖ Babayev N. Qəhrəmanların izi ilə. Oçerklər və sənədli povestlər.- B.: Gənclik, 1968.- 69 s.
- ❖ Babayev N. Qızımın nəğmələri. (Məktəb yaşına çatmamış uşaqlar üçün).- B.: Uşaqgəncənşr, 1959.- 32 s.

Publisistik məqalələri

- ❖ Babayev N. Azərbaycanın təbiəti: (Eyni adlı albom – kitab haqqında) // Kommunist.- 1981.- 18 yanv.
- ❖ Babayev N. İnsanlıq qurğusu //Kommunist.- 1989.- 21 mart.

- ❖ Babayev N. Təəssüf hissi: (Mənəviyyat mövzusunda) //Kommunist.- 1983.- 10 avq.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının idarə heyəti. Əziz qələm dostumuz Nurəddin Babayev!: N.Babayev – 60. //Ədəb. və incəsənət.- 1981.- 27 mart.- S. 7.
- ❖ Bayramov Bayramov. Vətəndaşlıq naminə: N.Babayev – 60 // Ədəb. və incəsənət.- 1981.- 27 mart.- S. 7.
- ❖ Quliyev Nəcəf. Bir ömürdən səhifələr: (Nurəddin Babayevin 70 yaşı) //Azərbaycan.- 1991.- № 4.- S. 158-160.
- ❖ Mənsurzadə Ağəddin. Gənclik həvəsi ilə: N.Babayev – 60 // Azərb. müəllimi.- 1981.- 3 apr.
- ❖ Xəlil Qulu. Xeyirxah insan.: (Nurəddin Babayevin vəfatı, münasibətilə) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1991.- 4 okt.- S.7.
- ❖ Şahməmmədov Şamil. Nurlu bir təbəssüm: Nurəddin Babayev – 70: Təbrik //Ədəbiyyat qəzeti.- 1991.- 12 apr.- S. 6.

***Müəllifi: Zeynalova Samirə
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin baş kitabxanaçısı***

MƏDİNƏ GÜLGÜN – 80

Azərbaycanın görkəmli şairi, əməkdar incəsənət xadimi Ələkbərzadə Mədinə Nurulla qızı (Mədinə Gülgün) 1926-cı il yanvarın 17-də Bakıda fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. Burada İbtidai məktəbi bitirmişdir. 1938-cı ildə ailəliklə Cənubi Azərbaycanın Ərdəbil şəhərinə köçmüşlər. Sonra Təbriz şəhərində yaşamış, əmək fəaliyyətinə burada toxuculuq karxanasında başlamışdır. Gənc yaşlarından demokratik hərəkata qoşulmuşdur. Sonralar Təbriz Dram Teatrında çalışmışdır. “Azərbaycan qəzeti” redaksiyasında xüsusi müxbir işləmiş Mədinə Gülgün 1945-1946-cı illər Cənubi Azərbaycan Milli Azadlıq hərəkatının fəal iştirakçısı və öz mübariz şerləri ilə ömrü boyu bütün həmin inqilabın carcısı olmuşdur. O, 1948-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur.

Mədinə Gülgün şerlərini 1945-ci ildə Təbrizdə “Vətən yolunda”, “Azərbaycan” qəzetində çap etdirmişdir. Onun əsərləri bir sıra xarici ölkələrin dillərinə tərcümə olunmuşdur. Onun poeziyası ildən-ilə, kitabdan-kitaba zənginləşərək, əhatə dairəsi genişlənməmişdir. Dünya xalqlarının azadlıq və istiqlaliyyət uğrunda mübarizəsini bir humanist şair kimi daim izləmiş, kəsərli sözləri ilə onların səsinə səs vermişdir. Şairin Bakıda və Moskvada “Təbrizin baharı”, “Çinar olaydı”, “Arzu bir ömürdür”, “Yora bilməz yollar məni”, “Könlümü ümidlər yaşadır” və onlarca digər şer kitabı dərc olunmuşdur. Bu kitabların başlıca mövzusu insan, azadlıq, Təbriz həsrəti, insanlara canı yanan bir ana qəlbinin arzu və istəkləridir. Onun lirik şerləri və mahnıları dillər əzbəridir.

O, Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fəxri fərmanları (1960, 1974, 1986), “Şərəf Nişanı” ordeni (1980), “21 Azər” (1946), “Əmək veteranı” (1948) və digər medallarla təltif olunmuşdur. Respublikanın Əməkdar İncəsənət xadimi fəxri adına layiq görülüb.

Mədinə Gülgün 1992-ci ildə fevralın 17-də Bakıda vəfat etmiş, Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Gülgün M. Seçilmiş əsərləri: Şerlər və poemalar.- B.: Azərənəşr, 1986.- 304 s.
- ❖ Gülgün M. Arzu da bir ömürdür: (Şerlər və poemalar).- B.: Gənclik, 1976.
- ❖ Gülgün M. Dünya şirin dünyadır.- B.: Gənclik, 1989.- 200 s.
- ❖ Gülgün M. Mən bu ömrü yaşadım: (Şerlər).- B.: Tədris, 1997.- 87 s.

* * *

- ❖ Gülgün M. Qürbət elə qürbətədi; Bir dəli rüzgarım...; Danışım danışmayım...: (Şerlər) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1993.- 26 fevral.
- ❖ Gülgün M. Novruz bayramına həsr olunmuş şer //Respublika.- 2003.- 20 mart.
- ❖ Gülgün M. Yaşadı; Sarı bülbül; Ehey...: (Şerlər) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1992.- 1 may.- S.8

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Nəsim D. Bir şəkil-bir xatirə:/M. Gülgün ilə bağlı xatirə/ // Ədəbiyyat qəzeti.-1998.-26 iyun.-S.2.
- ❖ Nəbioğlu S.Susmayan rübab: /Mədinə Gülgün haqqında/ //Xalq qəzeti.-1996.-14 fevral.
- ❖ Yusifli V.Bahrı soraqlayırdı: Mədinə Gülgün-70/ //Yeni Azərbaycan.-1996.-6 yanvar.
- ❖ Qabil. Sevənlərin ürəyində: /Mədinə Gülgün haqqında/ //Ədəbiyyat qəzeti.- 1993.- 26 fevral.- S.4.

- ❖ Rüstəzadə V.Səni: M.Gülgünün əziz xatirəsinə: /Şer/ // Ədəbiyyat qəzeti.-1991.- 22 fevral.
- ❖ Paşayeva M.Mədinə Gülgünlə ilk tanışlıq və son görüş //Vətən səsi.-1991.-30 aprel.

Müəllif: Əhmədova Zəminə
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin baş kitabxanaçısı

SÖHRAB TAHİR - 80

A zərbaycanın xalq şairi, nasiri, publisisti Tahiri Şöhrab Əbülfəz oğlu 1926-ci il avqustun 6-da Cənubi Azərbaycanının Astara şəhərində sənətkar ailəsində anadan olmuşdur. “Səadət” və “Şahpur” məktəblərində 9-cu sinifədək oxumuş, ailə vəziyyətinin ağırlığı üzündən atası ilə “İran-İngilis neft şirkəti”ndə işləməyə məcbur olmuşdur.

Sovet ordusunun İrana daxil olmasından sonra xalq hərəkatında fəal iştirak etmişdir. 1946-cı ildə Bakıya təhsil almağa göndərilmişdir. 1950-ci ildə Bakı dış həkimliyi və feldşernik məktəbini bitirmişdir. O, 1952-1957-ci illərdə ADU-nun Filalogiya fakultəsində təhsil almışdır. 1959-1961-ci illərdə Moskvada M.Qorki adına Ali Ədəbiyyat kurslarında müdavim olmuşdur. 1962-1966-cı illərdə ADF-in Bakı komitəsində birinci katib, “Azərbaycan” qəzeti və jurnalı redaksiyalarında bədii şöbələrdə müdir, “Səhər” ədəbi – tarixi jurnalında baş redaktor müavini, 1984-cü ildən “Azərbaycan” jurnalının redaktoru olmuşdur.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi idarə heyətinin , “Литературный Азербайджан” jurnalı redaksiya heyətinin, “Yazıçı” nəşriyyatının bədii şurasının, Azərbaycan Ədəbiyyat Fondu idarə heyətinin üzvü, SSRİ ədəbiyyat fondu plenumunun üzvü, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi şer şurasının sədri (1986-1991) olmuşdur. 1991 – ci ildə Bədii ədəbiyyat təbliğat bürosu idarə heyətinin sədri təyin olunmuşdur.

İnqilabi, ədəbi –ictimai fəaliyyətinə görə Təbrizdə “21 Azər” medalı və bir sıra başqa, medallarla Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət heyətinin fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Tahir Söhrab. Vətənlə sevgi arasında: Şerlər və poemalar. - B.: Yazıçı, 1986.-344s.
- ❖ Tahir Söhrab. Qonşu qızın məktubları: Povest və roman.- B.: Gənclik, 1985.- 272 s.
- ❖ Tahir Söhrab. Əmanət: PovestlərB.:Gənclik, 1991.- 421 s.
- ❖ Tahir Söhrab. Lirikə.- B.:Azərb.Resp. “Kitab” cəmiyyəti, 1992.- 85s.
- ❖ Tahir Söhrab. Sevgi əfsanəsi: Şerlər və poemalar.- B.: Yazıçı, 1983.- 284 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Arzumanlı V. 75 yaşın pillələri: /Söhrab Tahir-75. Ömürdən yarpaqlar/- B.: Qartal, 2001.- 378 s.

* * *

- ❖ Babayev A. Ölümdən güclü...: /Söhrab Tahirin eyni adlı kitabı haqqında/ // Kommunist.-1982.-22 avqust.
- ❖ Duyğun R. Mübariz poeziya: /Şair Söhrab Tahir haqqında/ //Bakı.-1986.-7 iyun.
- ❖ Əbilov A. Təbrizdən Turana gedən yol:Bu Söhrab Tahirin məslək və tale yoludur: /Esse/ //Yeni Azərbaycan.- 2001.-21 aprel.-S.6.
- ❖ Mütəllibov T. Yaş artıqca gəncləşən ürək: /Şair S.Tahir haqqında/ //Azərbaycan gəncləri.- 1986.- 26 iyul.

***Müəllifi: İbrahimova Mətanət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin bölmə müdiri***

İ mamverdiyev Qabil Allahverdi oğlu 1926-cı il avqustun 12-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

O, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun nəzdində olan hazırlıq kursunda orta təhsil attestatı alıb, 1944-cü ildə Dil və ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuşdur. 1948-ci ildə institutu bitirdikdən sonra M.F.Axundov adına Yardımlı orta məktəbində müəllim, sonra isə Bakıda 40 nömrəli fəhlə - gənclər orta məktəbində dərs hissə müdiri olmuşdur. Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasında laborant, 1951-54-cü illərdə “Azərbaycan müəllimi”, “Kommunist” qəzet redaksiyalarında əməkdaşlıq etmişdir.

Qabil 1954-1956-cı illərdə Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutu nəzdində olan ikillik Ali ədəbiyyat kurslarında müdavim olmuşdur. 1957-1958-ci illərdə Bakıda Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində Ədəbi-dram verilişləri redaksiyasının məsul redaktoru, 1960-1972-ci illərdə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti redaksiyasında poeziya şöbəsinin müdiri, 1975-1979-cu illərdə isə “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında şer üzrə ədəbi işçi, baş redaktorun müavini vəzifələrində işləmişdir. Sonralar Qabil öz qüvvəsini tamamilə yaradıcılığa həsr etmişdir.

Şair 1949 –cu ildən Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. “Gəl baharım” adlı ilk şeri “Ədəbiyyat” qəzetinin 2 aprel 1944-cü il tarixli nömrəsində dərc olunmuşdur. Bundan sonra bir müddət öz şerlərini Qabil Nikbin təxəllüsü ilə çap etdirmişdir. Həmin vaxtdan fəal poetik yaradıcılıqla məşğul olur. 30-a qədər kitabı işıq üzü görmüşdür. Əsərləri bir çox xarici dillərə tərcümə olunmuşdur.

Qabil 1976 cı ildə Azərbaycan Dövlət Mükafatı laureatı, 1984-cü ildə Əməkdar İncəsənət xadimi, 1992-ci ildə isə Azərbaycan Xalq şairi adına layiq görülmüşdür.

1996-cı ildə anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə Qabil Azərbaycan prezidentinin fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir.

2001-ci ildə “Azərbaycan Telefilm Yaradıcılıq Birliyi”şairə həsr etdiyi “Qabil” adlı film istehsal etmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Qabil. Dənizlər mavidir, meşələr yaşıl: Şerlər və hekayə. – B.: Şirvanəşr, 2003.- 216 s.
- ❖ Qabil. Dostlarım, tanışlarım: (Şerlər, məqalələr, çıxışlar və povest) .-B.: Şirvanəşr, 2002.- 572 s.
- ❖ Qabil. Rübailər.- B: Şirvanəşr, 2004.- 280 s.
- ❖ Qabil. Neyləməli göz görür, aqlım kəsir: Məqalələr, çıxışlar, müsahibələr.- B.: Şirvanəşr, 1998.-322 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Mustafayev Ə. Yox özgə şərhə ehtiyac...: (Qabil – 70) //Azərbaycan .- 1996.- 10 avqust.
- ❖ Nəbiyev B. Mən onu belə tanıyıram:(Qabil poeziyası haqqında) //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1992.- 6 noyabr.

***Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin müdiri***

M

ƏLİ KƏRİM – 75

Öz xarakterinə, öz manerasına, öz şairlik simasına sadıq qalan şair – Əli Kərim 1931-ci il mart ayının 22-də Azərbaycanın Göyçay şəhərində fəhlə ailəsində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra M.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun Teatrşünaslıq fakültəsində 3 il təhsil almışdır. Buranı fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. O, əmək fəaliyyətinə «Azərbaycan» jurnalı redaksiyasında ədəbi işçi kimi başlamışdır. Sonra ömrünün sonunadək poeziya şöbəsinə rəhbərlik etmişdir. Bədii yaradıcılığa 1948-ci ilin «Azərbaycan pioneri» qəzetində çap etdirdiyi «Təzə müəllim» şeirlə başlamışdır. Sonra dövrü mətbuatda müntəzəm çıxış etmişdir. 1957-ci ildə Moskvada keçirilən «Gənclərin və tələbələrin VI ümumdünya festivalı»nda «İlk simfoniya» poeması mükafata layiq görülmüşdür. 1969-cu il iyun ayının 30-da Bakıda vəfat etmiş, Göyçayda dəfn olunmuşdur. Orada büstü qoyulmuşdur.

Əli Kərimin nəsrri çox maraqlıdır. «Pillələr» müasir nəsrimizin fondunda sənət nöqteyi-nəzərindən bəlkə də bir elə əsaslı əhəmiyyət kəsb etmir. Ancaq bu əsərin hər bir sətrində, hər sözündə gözlərini gen-gen açıb, bu dünyaya uşaq heyranlığı və vurğunluğu ilə tamaşa edən Ə.Kərimin sadəlövh, saf və sədaqətli ürəyi döyünür.

Şerlərin məzmunundan və ideyasından belə bəlli olur ki, sətri tərcüməsi göstərir ki, Əli Kərimov istedadlı adamdır. Onun bəzi şerləri son dərəcə poetikdir. İlk növbədə, «İki sevgi». «Bakı küləyi», «Qaytar ana borcunu», «Mələhət» şerlərini göstərmək istərdim.

Ə.Kərim «İki sevgi» şerində özünün nakam məhəbbətini qələmə almışdır.

Kərimovun şerləri əsl xalq poeziyası təsiri bağışlasa da, eyni zamanda muasir əlvən boyalarla zəngindir və şairin fərdi yaradıcılıq dəsti-xəttinin olduğunu göstərir. Bu zəmində «İki sevgi şeri» xüsusilə xarakterikdir.

Qızın saf su ilə, sonrakı misralarda işıqla, səslə müqayisə edilməsi xalq yaradıcılığından irəli gəlir. Sonra müqayisənin inkişaf edilməsi iki obraza ayrılır: biri müəllifin hissi, baxışı, o biri rəqibinin baxışı. Bu iki kişi xarakterin münəqişəsi, iki nəfər kişinin bir qıza olan münasibəti şerin son misrasınadək davam edən konflikt – şairin şəxsi ideyasının məhsuludur.

*«Gözəl qız, sən saf susan,
İki qəlb arzususan,
Mənsə səni sevirəm
susuzluğun od vurub köz kimi yandırdığı
dodaq su sevən kimi
O isə səni sevir,
rahatca bardaş qurub,
Kabab üstən sərin su pis olmaz,
deyən kimi...»*

Əli Kərim şerdə yığcamlığın vurğunu idi.

Ə.Kərim poeziyamıza «Qaytar ana borcunu» kimi ünlü bir şer bəxş edib. Şirin sonluğu məhkəmə qərarı kimi qəti, kəskindir. Ana qarşısında günahı olan hər bir adam bu şeri axıra qədər oxuya bilməz.

*«Sən ki dərd verdin oğul, sənə gülüş verənə,
Oğul demərəm sənə!»
Deyirəm ki, o boyu, buxunu qaytar geri!
Deyirəm ki, varını, yoxunu qaytar geri!
Qaytar onun borcunu,
Gülüşünü, adını, sözünü qaytar geri!
Qaytar onun borcunu,
O borc sənin özünsən, özünü qaytar geri!»*

Əli Kərim yaradıcılıq məsələlərinə son dərəcə məsuliyyətlə yanaşan şair idi. Onun əsərlərinin bəziləri

avtobioqrafik xarakter daşıyır. O, «Xatirələr» adlı əsərini «həyat səhifəsi» adlandırır. Yazı, doğrudan da həyat səhifəsidir. Burada Əli, vaxtilə sevdiyi qızla özünün tərcümeyi halını yazır.

Əli Kərimovun «Üçüncü atlı» poeması məşhur rus şairi Lermontovun Azərbaycana səyahətini təfsir edir. Poema ilham və məhəbbətlə qələmə alınmışdır.

Əli Kərimin şerləri istedadlı yazılardır. Onun bir çox şerləri insana xoş ovqat bəxş edir. Onun şerlərində o qədər enerji, o qədər nikbinlik vardır ki, onlar şairə qarşı yaxşı mənada yaradıcılıq həsədi doğurur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Kərim Ə. Seçilmiş əsərləri: 2 cilddə.
C. 1- B.: Azərneşr, 1991.- 267 s.
- ❖ Kərim Ə. Seçilmiş əsərləri: 2 cilddə.
C. 2: Poemalar.- B.: Azərneşr, 1975.- 186 s.
- ❖ Kərim Ə. Qayıt: (Şerlər və poemalar).- B.: Yazıçı, 1983.- 288 s.
- ❖ Kərim Ə. Qız və kəpənək: (Şerlər və poemalar). Kiçik yaşlı məktəblilər üçün.- B.: Gənclik, 1992.- 37 s.
- ❖ Kərim Ə. Adın şərəflidir sənin ey qadın. B.: Azərneşr, 1975.- 31-32.
- ❖ Mavi nəğmənin sahilində: Povest, hekayələr, pyeslər, məqalələr.- B.: Yazıçı, 1991.- 197 s.
- ❖ Kərim Ə. Neyləyim, şerlə dərd söyləyirəm: (Şerlər).- B.: Yurd, 1999.- 93 s.
- ❖ Kərim Ə. Pillələr: roman.- B.: Yazıçı, 1987.- 262 s.
- ❖ Kərim Ə. Tənbel ayı balası. (Məktəb yaşı çatmamış uşaqlar üçün).- B., 1973.- 15 s.

- ❖ Kərim Ə. Uşaqlar və ulduzlar. (Şerlər və poemalar).- B.: Gənclik, 1971.- 75 s.
- ❖ Kərim Ə. Həmişə səfərdə. (Şerlər).- Bakı.: Azərənəşr, 1963.- 63 s.
- ❖ Kərim Ə. Səfərdən sonra. (Şerlər, poemalar).- B.: Azərənəşr, 1972.- 192 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Vahabzadə B. Cavan şair dostum (Əli Kərim haq-da) Sadəliklə böyüklük.- B.: Yazıçı, 1978.- S.167-170.

***Müəllifi: Mehrəliyeva Saqibə
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin bölmə müdiri***

ABUZƏR XƏLƏFOV - 75

Azərbaycan kitabxanaşünaslıq elminin banisi, milli kitablarımızın tarixinin görkəmli tədqiqatçısı, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, Kitabxanaşünaslıq-informasiya fakültəsinin yaradıcısı, BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Alı oğlu Xələfov 1931-ci ildə Qərbi Azərbaycanda anadan olmuşdur .

O, 1941-1946-cı ildə kolxozda işləmiş və “1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində “Rəşadətli əməyinə görə” medali ilə təltif edilmişdir.

A.Xələfov 1950-ci ilə Krasnoselsk rayonunun Toxluca kəndində orta məktəbi bitirib, S.M.Kirov adına ADU-nun Kitabxanaçılıq şöbəsinə daxil olur. 1955-ci ildə təhsilini başa vurduqdan sonra əla oxumasını, ictimai fəaliyyətini nəzərə alıb onu Azərbaycan Dövlət Universitetində müəllim vəzifəsində saxlayırlar.

1961-ci ildə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinə dair namizədlik, 1974-ci ildə isə doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. Məhz onun təşəbbüsü və işgüzarlığı sayəsində Universitetin Kitabxanaçılıq şöbəsi müstəqil fakültəyə çevrilmiş və görkəmli alim 25 il həmin fakültəyə rəhbərlik etmişdir. 1978-ci ildə ona professor elmi adı verilmişdir.

A.Xələfov kitabxana işinin tarixinə və kitabxanaşünaslığın aktual elmi-nəzəri və nəzəri-təcrübi sahəsinə dair çoxsaylı dərslük, dərslər vəsaitləri, monoqrafiyalar və elmi məqalələrin müəllifidir, 14 nəfər elmlər namizədinin elmi rəhbəri olmuşdur. Azərbaycan elminin bu sahəsinin inkişafındakı xidmətlərinə görə professor A.Xələfov 1969-cu ildə Azərbaycanın əməkdar mədəniyyət işçisi, 2001-ci ildə əməkdar elm xadimi fəxri adlarına layiq görülmüşdür.

Son 20 il ərzində o, Respublika Kitabxana Şurasına rəhbərlik etmiş, 1998-ci ildə isə ilk dəfə olaraq Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyəti yaratmış və onun ilk prezidenti seçilmişdir.

Xələfov Abuzər Alı oğlu Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Azərbaycan Respublikasının əməkdar mədəniyyət işçisi, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidentidir.

A.A.Xələfov elm, mədəniyyət və təhsilin inkişafındakı xidmətlərinə görə 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikasının ən yüksək Dövlət mükafatı olan “Şöhrət” ordeninə layiq görülmüşdür.

Amerika Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən “İlin adamı – 2004” seçilmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Xələfov A. Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi: Dərslik: (iki hissədə)/ Red.: tex. elm. nam., dos. T.F.Quliyev, ped. elm. nam. Knyaz Aslan.- B.: Bakı Universiteti, 2004.
I hissə. (Ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər).- 2004.- 326, [1] s.
- ❖ Xələfov A. Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı.- B.: Maarif, 1987.- 129, [3] s., şək
- ❖ Xələfov A. Heydər Əliyev: Biblioqrafik məlumat kitabı.- B., 2003.

* * *

- ❖ Xələfov A.Yeni tərəqqi və nailiyyətlər ili: /İlham Əliyevin prezidentliyi fəaliyyətinin bir ili münasibətilə/ //Respublika.- 2004.- 31 oktyabr.- S. 9.

- ❖ Xələfov A. Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinin formalaşmasında Heydər Əliyev irsinin rolu // Azərbaycan.- 2001.- 10 oktyabr.- S. 3.
- ❖ Xələfov A. Kitab öz ünvanına çatdıqda oxunur,yaxud müasir dövrdə kitabxana – nəşriyyat münasibətlərinin bəzi xüsusiyyətləri //Azərbaycan.- 2002.-7 iyul.- S. 5.
- ❖ Xələfov A. İnformasiyalaşdırılmış Cəmiyyətin xüsusiyyətləri və problemləri // Respublika.- 2002.- 17 aprel.- S 4.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Bir dəfə deyilən mühazirə: [BDU-nun kitabxanaçılıq fakültəsinin əsasını qoyan alimin ömür yolu] //Yeni Azərbaycan.- 2001.- 25 dekabr.- S. 6.
- ❖ Quliyev Tacəddin. Kitabxanaçılıq işinin tarixi: [Professor A.A.Xələfovun bu yaxınlarda “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər adlı iki hissəlik dərsliyinin birinci hissəsi (2004) çapdan çıxması haqqında] //Azərbaycan.- 2005.- 12 mart.- S .5.
- ❖ Azərbaycan alimi Amerikada “İlin adamı – 2004” seçilmişdir: [Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaçılıq kafedrasının müdiri professor Abuzər Xələfovun Amerika Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən “İlin adamı – 2004” seçilməsi haqqında] //Azərbaycan.- 2004.- 7 mart.-S. 3.
- ❖ Aslan Knyaz. Kitab tarixinin ensiklopediyası: [Professor A.Xələfovun “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” adlı dərsliyinin I hissəsinin çapdan çıxması haqqında] //Xalq qəzeti.- 2005.- 27 fevral.- s. 6.

***Müəllif: Sadıxova Dilşad
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin baş kitabxanaçısı***

NƏRİMAN HƏSƏNZADƏ - 75

Azərbaycanın Xalq şairi Həsənzadə Nəriman Əliməmməd oğlu 1931-ci il fevralın 18-də Qazax rayonunun Poylu qəsəbəsində anadan olmuşdur. Burada orta məktəbi bitirdikdən sonra 1949-1953-cü illərdə Gəncə Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Dil və ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır.

Əmək fəaliyyətinə Radio Verilişləri Komitəsində böyük redaktor kimi başlamışdır. 1957-1961-ci illərdə Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunda təhsilini davam etdirmiş, Azərbaycan Dövlət Universitetinin aspiranturasını qurtarmışdır. “Azərbaycan-Ukrayna ədəbi əlaqələri” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.

1965-1967-ci illərdə “Azərbaycan gəncləri” qəzeti redaksiyasında Ədəbiyyat və incəsənət şöbəsinin müdiri, 1967-1975-ci illərdə “Azərbaycan” jurnalı redaksiyasında Poeziya şöbəsinin ədəbi işçisi, 1975-1978-ci illərdə SSRİ Ədəbiyyat Fondu Azərbaycan şöbəsinin direktoru işləmişdir. 1978-1991-ci illərdə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin baş redaktoru vəzifəsində çalışmışdır. 1991-1993-cü illərdə Dövlət Mətbuat Komitəsinin sədr müavini olmuş, Azərbaycan Respublikası Mətbuat və İnformasiya Nazirinin birinci müavini işləmişdir.

İlk şeirlər toplusu “Çoban Əfqan” 1954-cü ildə kütləvi tirajla buraxılmışdır. “Dostlar gözləyir məni” (1956), “Könlüm şər istəyir” (1964), “Mənim gecəm, gündüzüm” (1973), “Zümrüd quşu” (1976), “Sən bağışladın” (1979), “Fikir eləmə” (1982) və s. şeir toplularının müəllifidir.

Şair N.Həsənzadənin N.Nərimanova həsr olunmuş “Nəriman” (1968) poeması və “Bütün Şərq bilsin” (1981) pyesi, XII əsr Azərbaycan həyatından bəhs edən “Atabəylər” (1983) mənzum dramı, “Nabat xalanın çörəyi” (1974) povesti oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır. Əsərləri MDB xalqları dillərinə tərcümə olunmuşdur Şair özü də A.S.Puşkin,

T.Q.Şevçenko, N.A.Nekrasov, İ.Franko, L.Ukraunka və b. əsərlərindən tərcümələr etmişdir.

1972-1978-ci illərdə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı ilk partiya təşkilatı katibi işləmişdir. Dəfələrlə rayon Sovetinin deputatı olmuşdur. 1978-ci ildə Bakı şəhər Sovetinin deputatı olmuşdur. Nümayəndə Heyətinin tərkibində Yuqoslaviya, Hindistan, Belçika və Lüksemburqda rəsmi səfərlərdə olmuşdur.

1975-ci ildə Belorusiya Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı və bir medalla, 1978-ci ildə “Şərəf nişanı” ordeni ilə təltif edilmişdir. O, 1981-ci ildə Əməkdar İncəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Həsənzadə N. 2001-ci ildə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmişdir. O, 2002-ci ildən Respublika Prezidentinin fərdi təqaüdəçüsüdür.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Həsənzadə N. Seçilmiş əsərlər: /Şərlər, poemalar/.- B.:Azərneşr, 1987.- 373 s.
- ❖ Həsənzadə N. Kimin sualı var: Poema.- B.: Gənclik, 1984.- 128 s.
- * * *
- ❖ Həsənzadə N. Tariximiz, talehimiz: /“Ponpeyin Qafqaza yürüşü” əsəri haqqında/ //Mədəni–maarif.- 2002.- №10.- S.40-45.
- ❖ Həsənzadə N.Ayrılıq və mübarizə illəri: /S. Tahirin anadan olmasının 70 illiyi münasibəti ilə/ //Ədəbiyyat və incəsənət.-1986.- 6 iyun.- S.7.
- ❖ Həsənzadə N. Arı və Alı; Ay xanım gəl oynayaq (Şərlər) //Göyərçin.-1989.- № 6.-S.1.

- ❖ Həsənzadə N. Arxada uçurum, qarşıda zaman; Latın əlifbası; Şair taleyindən yarıya bilmir; Zavllı; Oğul; Ölənləri xatırlamaq, ölənlərdən yadigardır; Daş ana: (Şerlər) //Ədəbiyyat qəzeti.-1997.- 31 yanv.-S.3.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Əliyev H. Şair Nəriman Həsənzadəyə:/70 illik yubileyi münasibəti ilə təbriki//Azərbaycan.-2001.-4 dek.-S.3.
- ❖ Abbasov A .Nəriman Həsənzadə:/Tariximiz, taleyimiz//Respublika.- 2003.- 12 apr.
- ❖ Xəlilzadə F. Etiraflar poeziyası:/ Nəriman Həsənzadənin 70 illiyi münasibəti ilə//Azərbaycan.-2001.-28 fevral.- S.5.

***Müəllifi: İbrahimova Mətanət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin bölmə müdiri***

ZEYNƏB XANLAROVA - 70

Görkəmli Azərbaycan müğənnisi Zeynəb Yəhya qızı Xanlarova 1936-cı il dekabrın 12-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

İbtidai və orta təhsilini şəhər məktəbində almış, sonra isə M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Texnikumunda davam etdirmişdir. 1956-sı ildə Asəf Zeynallı adına Bakı Musiqi Məktəbinə daxil olmuş, 1960-cı ildə S.Şuşınskinin sinfini bitirmişdir.

1961-ci ildən M.F.Axundov adına Azərbaycan Opera və Balet Teatrının solisti kimi səhnə fəaliyyətinə başlamışdır. Ü.Hacıbəyovun “Leyli və Məcnun”, “Əsli və Kərəm” operalarında Leyli və Əsli obrazlarını çox yüksək səviyyədə yaratmışdır.

Zeynəb Xanlarova xanəndə kimi də geniş şöhrət qazanmışdır. Onun repertuarında “Şahnaz”, “Qatar”, “Bayatı-şiraz”, “Mahur” muğamları, “Şur”, “Çahargah”, “Dilkeş” təsnifləri, xüsusən də xalq mahnıları mühüm yer tutur.

Eyni zamanda Zeynəb Xanlarova Azərbaycan bəstəkarlarından C.Cahangirovun, A.Məlikovun, F.Əmirovun, T.Quliyevin, E.Sabitoğlunun, Ə.Tağıyevin və b. əsərlərini yüksək professionalıqla ifa etmişdir. Bundan başqa müğənninin Şərq xalqlarının (İran, Ərəb, Əfqan, Türk, Tacik və s.), dünya xalqlarının mahnılarının da populyarlaşmasında çox böyük rolu olmuşdur.

Zeynəb Xanlarova qadın xanəndələri içərisində “Çahargah” muğamının ilk ifaçılarındanır. Çıxışlarında rəqs elementlərindən geniş istifadə edən müğənni demək olar ki, səhnədə inqilab etmiş, özünəməxsus artistizm və ifaçılığı ilə fərqlənmişdir.

Lirik soprano səsi olan müğənninin ifa tərzində temperament, gur zəngülələri olan yaddaqalan mahnıları onu xalqın sevimlisinə çevirmişdir.

Zeynəb Xanlarovanın bir çox mahnıların müəlif kimi də xidməti böyükdür. O, dünyanın müxtəlif yerlərində qastrol səfərində olmuş, konsertlər vermişdir (ABŞ, Fransa, İsveç, İtaliya, Kanada, Yaponiya, Türkiyə).

1986-cı ildə ona Ümumittifaq “Melodiya” firmasının “Qızıl valı” verilmiş, “Şərəf nişanı”, “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur. Müğəni 1975-ci ildən Azərbaycanın Xalq artisti, 1980-ci ildən isə SSRİ Xalq artistidir.

Görkəmli müğəni dəfələrlə Azərbaycanın Respublikası Milli Məclisinə deputat seçilmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Müsahibələri

- ❖ Xanlarova Z. “Azərbaycan bülbulü” İsraili fəth edir //Kommunist .-1989.-17 iyun.
- ❖ Xanlarova Z. Amerikada gördüklərim: Səfər xatirələri //Kommunist.- 1989.-3 may.
- ❖ Xanlarova Z. “Araqato, Xanlarova”...:/ Müəllifin Yaponiyadakı qastrol səfəri haqqında/ //Ədəbiyyat və incəsənət.-1984.-27 iyul.- S.-5.
- ❖ Xanlarova Z. Qeyri –adi konsert //Kommunist .-1989.-30 mart.
- ❖ Xanlarova Z. 42 gün Amerikada //Azərbaycan .-1997.-20 sentyabr.
- ❖ Xanlarova Z. Novruz dualarımız çin olsun //Azərbaycan.-1998.-26 mart.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Rəhmanzadə F. Nəğmə dolu könül.- B.: Işıq, 1985.-176s.

- ❖ Qaziyev A. Zeynəb ürəklərə yol salır mahnıların ... //Azərbaycan .- 2002.- 8 sentyabr.- S.-6 .
- ❖ Quliyev Tofiq. Parlaq istedad //Ədəbiyyat və incəsənət. - 1987.-1 yanvar.- S.-5.
- ❖ Dilbazi M. Zeynəb Xanlarovaya: (Şer) //Azərbaycan. -1989.- N7.- S.3-4.
- ❖ Mütəllibov T. Dünyanın xoşbəxti //Azərbaycan gəncləri. -1986.-31 dekabr.
- ❖ Tağızadə Ş. Nə gözəl yaraşır dünyaya muğam //Bakı . -2001.- 27 iyul.
- ❖ Süleymanoğlu N. Zeynəb Xanlarova Azərbaycan gerçəkliyi fonunda sərt həqiqəti deyir //Azərbaycan .-2002. -4may. -S.6.
- ❖ Ülkü İrfan. Z.Xanlarovanın sənət yolu //Azərbaycan . – 2002.-21iyul.-S.5.

***Müəllifi: Bəşirova Hicran
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin I dərəcəli redaktoru***

R.MUSTAFAYEV ADINA AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İNCƏSƏNƏT MUZEYİ - 70

Xalqımızın qədim yaradıcılığını əks etdirən ilk sənət nümunələri indiki Tarix Muzeyinin bir küncündə yerləşirdi. Onları Maarif Komissarlığı yanındakı şöbədə ötən əsrin 20- ci ilində yığmaq mümkün oldu. 1924- ci ildə bu binada xudmani “Ölkəşünaslıq muzeyi”nin təməl daşı qoyuldu və o, “Azərbaycan Dövlət Muzeyi” adını aldı.

İlk illərdə muzeyin fonduna dövlət Tretyakov qaleriyasından, Dövlət Rus muzeyindən, Evmitajdan, Puşkin adına Təsviri Sənət muzeyindən hədiyyə olunmuş işlər və XIX, XX əsrin əvvəllərində rus rəssamlarının Bakıda və başqa şəhərlərimizdə işlədikləri maraqlı rəsmlər daxil olundu.

1936- ci ildə Xalq Komissarlığının göstərişi ilə Dövlət Muzeyinin İncəsənət şöbəsi əsasında müstəqil “Azərbaycan Dövlət İncəsənət muzeyi” yarandı.1943-cü ildə muzeyə rəssam Rüstəm Mustafayevin adı verildi.

Ağır müharibə illərini İncəsənət Muzeyi indiki Nizami adına Ədəbiyyat Muzeyinin binasında keçirdi.1942-ci ildə rəssam Kazım Kazımzadə İncəsənət Muzeyinin direktorunu əvəz etdi və sonradan 50 il muzeyə rəhbərlik etdi.

Azərbaycan Dövlət İncəsənət muzeyi 1951-ci ildə yeni binaya köçürüldü.

Bu gün Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyi respublikamızın mötəbər incəsənət ocağıdır. Muzeydə tez-tez müxtəlif tədbirlər, “Heydər Əliyev və mənəvi dəyərlərimiz”, “Mir Mövsüm Nəvvabın 170 illiyi,” “K.Kazımzadənin 90 illiyi”, “Muzey işinə aid konfrans”, “Xocalı harayı”, “Səhnə Üfüqləri” və s. kimi tədbirlər keçirilir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- ❖ Qasımova Elmira. İncəsənət muzeyi// Respublika.-2003.-18 may.
- ❖ Qasımova Elmira. Gözəllik duyğusu varsa...və ya muzeylər mədəniyyətimizin saxlanç yeridir: /R.Musrafayev adına Azərb. Dövlət İncəsənət Muzeyi haqqında/ //Bakı.-2001.- 29 iyunş, 5 iyul.
- ❖ Əsədullayeva S. Estetik tərbiyə keşiyində:/R.Mustafayev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət muzeyi haqqında/ //Qobustan.-1982.- №4.- S. 44-47
- ❖ Yunis. Mədəniyyət incilərimiz: /R.Mustafayev İncəsənət muzeyi/ //Yeni Azərbaycan.- 1998.-16 oktyabr.
- ❖ Yusifoğlu Ə. Azərbaycanın öz “Ermitajı” var, bizim isə bundan xəbərimiz yox...: /Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyi haqqında / //Xalq qəzeti.-1997.- 22 iyun.- S.9.

Müəllifi: İbrahimova Mətanət
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin bölmə müdiri

ELDAR QULIYEV – 65

Azərbaycanın görkəmli kino rejissoru Eldar Tofiq oğlu Quliyev 1941-ci il yanvarın 18-də Bakıda anadan olmuşdur . Eldar Quliyev hələ orta məktəbdə oxuyarkən “Durnalar uçur” filminə baxandan sonra sənət yolunu əbədilik müəyyənləşdirdi.1967-ci ildə Ümumittifaq Dövlət Kinomatoqrafiya İnstitutunu bitirmişdir. Həmin ildən “Azərbaycanfilm” kinostudiyasının rejissorudur. E .Quliyev 1982-ci ildə Azərbaycanın xalq artisti, 1986-cı ildə isə Azərbaycan Kinomatoqrafçılar İttifaqı İdarə heyətinin birinci katibi olmuşdur.

1969-cu ildə Rüstəm İbrahimbəyovun “Doqquzuncu Xrebtovi”da hekayəsi əsasında ekranlaşdırdığı ilk filmi -“Bir cənub şəhərində” onun çox uğurlu işi sayılsa da, tamaşaçılar tərəfindən birmənalı qarşılanmadı. Bu ekran əsəri barədə mətbuatda bir-birinə zidd fikirlər dərc olundu. Daha sonra Salam Qədirzadənin ssenarisi əsasında “Biri vardı, biri yoxdu”, “Baş müsahibə”(1971), «Var olun qızlar» (1973), Çexoslavakiya kinomatoqrafçıları ilə müştərək çəkdiyi «Səmt küləyi» (1974), Rüstəm İbrahimbəyovun “Şirə bənzər” hekayəsinin motivləri üzrə «Ürək...ürək...» (1976), «Sevinc buxtası» (1977), «Babək» (1979), «Mosfilm» və «Azərbaycanfilmin» istehsalı olan «Nizami» (1982), İsi Məlikzadə ilə birgə «Gümüş göl əfsanəsi» (1985), «Burulğan» (1986), “Təxribat” və son on ilin sanballı yaradıcılıq işi olan «Nə gözəldir bu dünya» filmlərini çəkərək ekran ömrü verdiyi müxtəlif taleli adamların orijinal tiplər qalereyasını yaratdı.

Bunlardan başqa “Abşeron ritmləri” (1970) musiqili filmi, “Dostuma məktub”, “Özüm və zaman”, “Səməd Vurğun” (1966) sənədli filmləri yaşamaq hüququ qazandı və çox çəkmədi ki, Leninqrad və Daşkənd Kino festivallarının ən yüksək mükafatlarını aldı. E .Quliyev 1982-ci ildə

Azərbaycanın xalq artisti adına layiq görülmüşdür. O, 1986-cı ildə Azərbaycan Kinomatoqrafçılar İttifaqı İdarə heyətinin birinci katibi olmuşdur.

Kinorejissorlar Gildiyasının prezidenti, “Debüt” studiyasının rəhbəri, respublika Dövlət Mükafatı laureatı, görkəmli kinorejissor, professor Eldar Quliyev 2001-ci il yanvarın 17-də Azərbaycan Respublikası prezidentinin fərmanı ilə “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Müsaibələri

- ❖ Quliyev E. Azərbaycan kinosu dünən, bu gün və... // Azərbaycan.-1995.-16 dekabr
- ❖ Quliyev E. Kino hıyatın aynasıdır // Ədəbiyyat və incəsənət.-1987.-14 avqust
- ❖ 3 Quliyev E., Məlikzadə İ. Uca dağlar başında: /Kinopovest/ // Azərbaycan.-1977.-№ 9.-S.104-138.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ E.T. Quliyevin “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilməsi haqqında: Azərb.Respub. Prezidentinin fərmanı // Azərbaycan.- 2001.- 18 yanvar.- S.1
- ❖ Əliyev Heydər.Xalq artisti E.Quliyevə: /60 illik yubileyi münasibəti ilə təbriki/ // Azərbaycan.- 2001.-18 yanvar.- S.1
- ❖ Məhərrəmoğlu. “Biri vardı, biri yoxdu”:/ Kinorejissor Eldar Quliyev haqqında/ // Qobustan.-1971.- № 4.- S. 25-29.
- ❖ Talıbzadə A. Bir şəhərin yarımçıq kinopovesti: /Eldar Quliyev haqqında/ // Xalq qəzeti.- 1997.- 5- 11 dekabr.
- ❖ Şirinov Ş.”Ürək... ürək...”: /Eldar Quliyevin çəkdiyi eyni adlı film haqqında/ // Mədəni-maarif işi.-1976.- № 2.- S.30-31.

- ❖ Qonaq Ə. Hələ ki $10+1=60$: /Eldar Quliyevin 60 illiyi münasibətilə/ // Azərbaycan.-2001.-26 yanvar.-S.6
- ❖ Nəzərli E. “Bir az da sevinək gözəlliklərə” //Qobustan.-2001.-№ 1.-S.36-40
- ❖ Tofiq Ş. Öz dəsti-xətti olan rejissor // Bakı.-2001.- 26 yanvar.-1 fevral.

Müəllif: Sadıxova Dilşad
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin baş kitabxanaçısı

İSA İSMAYILZADƏ – 65

*Mənim doğulduğum il,
Naməlum bir əsgərin.
Adı, ünvanı oldu.
Mənim doğulduğum il,
Səngərlər də doğuldu,
Tüstülər də doğuldu...*

İ.İsmayilzadə.

1960-cı ildən mətbuat səhifələrində səmimi, təbii, məzmunlu şeirləri ilə çıxış edən bu, gənc, istedadlı şair 1941-ci il martın 15-də Gürcüstanın Qarayazı rayonunda anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nun filologiya fakültəsində təhsil almışdır. Əmək fəaliyyətinə tələbəlik illərində «Aprel çiçəkləri» almanaxında və «Azərbaycan gəncləri» qəzetində çap etdirdiyi ilk şeri ilə başlamışdır. O, Qardabanidə orta məktəb müəllimi işləmişdir. Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində redaktor, Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası Baş redaksiyasında elmi redaktor, «Ədəbiyyat və incəsənət» qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri, baş redaktorun müavini, «Ulduz» jurnalı redaksiyasında şöbə müdiri olmuşdur. Hazırda «Azərbaycan» jurnalı redaksiyasında baş redaktorun müavini vəzifəsində işləyir. Şer və poemaları keçmiş SSRİ xalqlarının dillərinə, habelə bir sıra xarici dillərə tərcümə edilir. Sosialist ölkələri yazıçılarının Moskvada keçirilən 1-ci Beynəlxalq simpoziumlarında, Asiya və Afrika ölkələri yazıçılarının Yurmalada keçirilən seminar-müşavirəsində iştirak etmişdir.

1960-cı ildən mətbuat səhifələrində İsa İsmayilzadə öz səmimi, təbii, məzmunlu şeirləri ilə çıxış etmişdir.

1968-ci ildə İsa İsmayilzadənin «Ulduzların ad günü» adlı ilk şeirlər kitabı çap olundu. Oxucular bu kitabı rəğbətlə qarşıladılar.

İsa İsmayılzadə «Güllər demədi» şerində boy atdığı kəndin gənclərinin müxtəlif talelərindən söhbət açır. Həmin gənclərin bir qismi cəbhədən alınacaq, üzüağ qayıtdısa, bir qismi Vətən, xalq yolunda namusla həlak oldu.

*Getdilər, getdilər Berlinə sarı,
Getdilər, getdilər ölümə sarı.
Güllələr demədi: geri qayıdın,
Güllələr demədi: geri qayıdın,
Qəlpələr demədi: geri qayıdın,
Hələ uşaqsınız, nə yaşınız var?*

İlk şerlərindən həyatla, həyat hadisələri ilə bağlı İ.İsmayılzadənin yaradıcılığında Vətən məhəbbəti, torpaq eşqi, dostluq hissi əsas yer tutur.

“Xalq” şerində zəncirləmələrin, ayaqlı, cığalı təcnislərin müsbət təsiri onun yaradıcılığında özünü göstərir. «İşıqlı yarpaqlar» kitabında toplanan şerlərində İsa İsmayılzadəni düşündürən tariximiz, dünənimiz və müasir həyatımızdan bəhs edilir. Respublika Lenin Komsomolu mükafatı laureatı, İ.İsmayılzadənin «Anamla söhbət» kitabı 25 illik yaradıcılıq yolunun yekunu olmaqla, onun müasir şerimizdəki yerini, poetik nəfəsinin tərəvəti və gücünü, əsərlərindəki axtarış meyli və obrazlığı aydın göstərir. Boya-başa çatdığı Qarayazı torpağının sehri, pıçılığını dinlədiyi ana Kürün ovsunu, doğma ocağa bağlılıq, el-obaya dərin məhəbbət hissi onun şerlərinin «damarından» qaynar qan kimi axır...

Kitabda şairin «Bir səs gəlir üstümüzə», «Anamla söhbət» və «İndicə zəng çalınacaq» poemaları da verilir.

İsa İsmayılzadənin «Heykəllə söhbət» şeri 20 yaşında Böyük Vətən müharibəsi cəbhələrində həlak olmuş Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədovun xatirəsinə həsr olunmuşdur.

«Ad günü» poemasında ilk baxışda çox adi görünən bir məsələyə-yenicə doğulan körpələrə verilən adlar məsələsinə

toxunulmuşdur. Şair bu adı məsələnin fonunda çox ciddi bir problemi – özlük problemini ortaya atır.

«Torpaq nəğməsi» kitabı onun üçüncü kitabıdır. Kitabdakı şeirlər doğrudan da torpağın nəğməsidir, torpağın ətri ilə doludur. Şairin şeirlərində doğulduğu el-obaya, uşaqlıqda gəzib dolaşdığı, qoynunda boy atdığı meşələrə, düzlərə, tanış cığırlara dərin bir sevgi, həzin bir həsrət duyulur.

Biz əminik ki, doğru yolda olan istedadlı həsas şairimiz İsa İsmayilzadənin yaradıcılığında Vətən, xalq məhəbbəti, həqiqi mənada öz hərtərəfli əksini tapacaqdır.

FAKTLAR VƏ RƏQƏMLƏR

- 1941** İsmayilzadə İsa Mustafa oğlu Gürcüstanın Qardabani rayonunda anadan olmuşdur.
- 1958-61** ADU-nun filologiya fakültəsində təhsil almışdır.
- 1959** «Aprel çiçəkləri» almanaxında «Azərbaycan gəncləri» qəzetində ilk şeirləri çap edilmişdir.
- 1963-64** Qardabanidə orta məktəbdə müəllim işləmişdir.
- 1966-68** Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində redaktor, Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası Baş redaksiyasında elmi redaktor işləmişdir.
- 1968** «Gənclik» nəşriyyatında «Ulduzların ad günü» adlı ilk şeirlər kitabı çap olunmuşdur.
- 1968-81** «Ədəbiyyat və incəsənət» qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri, «Ulduz» jurnalı

redaksiyasında şöbə müdiri vəzifəsində çalışmışdır.

- 1977** Sosialist ölkələri yazıçılarının Moskvada keçirilən birinci Beynəlxalq simpoziumunda iştirak etmişdir.
- 1978** Asiya və Afrika ölkələri yazıçılarının Yurmalada keçirilən seminar-müşavirəsində iştirak etmişdir.
- 1981** «Azərbaycan jurnalı» redaksiyasında baş redaktorun müavini vəzifəsində işləmişdir.
- 1994** Azərbaycan Televiziya və Radio Şirkətinin musiqili verilişləri baş redaksiyasında musiqi mətnləri şöbəsinin müdiri işləmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Ulduzların ad günü.- B.: Gənclik, 1968.- 98 s.
- ❖ Işıqlı yarpaqlar.- B.: Gənclik, 1972.- 37 s.
- ❖ Torpaq nəğməsi.- B.: Gənclik, 1977.- 96 s.
- ❖ Ömürdən keçən qatar.- B.: Gənclik, 1980.- 128 s.
- ❖ Salam, yer kürəsi.- B.: Gənclik, 1982.- 230 s.
- ❖ Anamla söhbət.- B.: Yazıçı, 1985.- 131 s.
- ❖ Yelləncəkdə yellənən külək.- B.: Gənclik, 1985.- 104 s.
- ❖ Gedim anamdan soruşum.- B.: Gənclik, 1987.- 157 s.
- ❖ Bir ömürlük gecə (Şerlər və poemalar).- B.: Yazıçı, 1989.- 192 s.
- ❖ İsa İsmayılzadə. Seçilmiş əsərləri.- B.: Azərənşr, 1991.- 350 s.
- ❖ Vurağan, tutağan, yatağan.- B.: Gənclik, 1992.- 24 s.

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Vahabzadə B. Aydınlıq və səmimiyyət. (İsa İsmayılzadə haq-da) Sadəliklə böyüklük. - B.: Yazıçı, 1978.- S.162-166.

*Müəllifi: Mehrəliyeva Saqibə
Elmi-metodik Kitabxanaşünaslıq
şöbəsinin bölmə müdiri*

SABİR RÜSTƏMXANLI – 60

Azərbaycanın görkəmli şairi və publisisti Sabir Xudu oğlu Rüstəmxanlı 1946-cı il mayın 20-də Azərbaycanın Yardımlı rayonunda anadan olmuşdur. Yardımlıda onbirillik məktəbini bitiridikdən sonra, 1963-1968-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universtetinin Filologiya fakültəsində təhsil almışdır.

On bir yaşında yazdığı ilk şeri 1967-ci ildə “Yeni kənd” rayon qəzetində dərc edilmişdir. 1964-cü ildə “Azərbaycan gəncləri” qəzetində çıxan “Kənd yolu” şeri ilə respublika mətbuatına yol açmışdır. 1967-ci ildən fəal ədəbi yaradıcılığa başlamış, dövrü mətbuatda şer, hekayə, ədəbi -tənqidi, publisist məqalələri və tərcümələri ilə müntəzəm çıxış etmişdir.

Əmək fəaliyyətinə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetində kiçik ədəbi işçi kimi başlamış, sonra işçi , xüsusi müxbir , teatr və kino, tənqid və ədəbiyyatşünaslıq şöbələrini müdiri vəzifələrində işləmişdir (1967-1978).

Sabir Rüstəmxanlı 1976-cı ildə filologiya elmləri namizədi, 1978-ci ildən Yazıçılar Birliyinin üzvü, 1982 –ci ildə Azərbaycan komsomolu mükafatı laureatı 1989-cü ildə M.F.Axundov adına ədəbi mükafat laureatı, bir neçə il Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin deputatı olmuşdur. “Yazıçı” nəşriyyatında incəsənət redaksiyasının müdiri, baş redaktorun müavini, baş redaktor olmuşdur (1978-1990). 1989-1991-ci illərdə “Azərbaycan” qəzetinin baş redaktoru işləmişdir 1991-ci ildə isə Azərbaycan Respublikası Mətbuat və İnformasiya naziri olmuşdur. Elə həmin ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi İdarə heyətinin üzvü seçilmişdir.

Sabir Rüstəmxanlı keçmiş SSRİ Yazıçılar İttifaqının VII və VIII qurultaylarının nümayəndəsi olmuşdur. Moskvada Azərbaycan Şer günlərində, Ukraynada Azərbaycan Ədəbiyyatı və İncəsənəti günlərində iştirak etmişdir. Asiya və Afrika

ölkələri gənc yazıçılarınin IV konfransında (Frunze, 1982) Azərbaycanı təmsil etmişdir.1988-ci ildən milli azadlıq hərəkatının liderlərindən biri olmuşdur. Türkiyə, İran, Misir, Almaniya və başqa ölkələrdə, Quzey Kıprıs Türk Cümhuriyyətində və Türk-İslam dünyasının müxtəlif qurultaylarında milli mücadiləməzlə bağlı çıxışlar etmişdir. Demokratik mətbuat ənənələrinin bərpası və inkişafında xidmətlərinə görə Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin mükafatına (1990) və “Qızıl qələm” kamil sənətkar diplomuna (1993) layiq görülmüşdür. Hal-hazırda Vətəndaş Həmyərliyi partiyasının sədridir

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə 12 iyul 2005-ci il tarixdə S.Rüstəmخانلیya Xalq şairi adı verilmişdir.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Əsərləri

- ❖ Rüstəmخانlı S. Atomun ruhu: (Povest , pyes və hekayələr). - B.: Adiloğlu, 2002.-321 (2) s.
- ❖ Rüstəmخانlı S. Bu sənin xalqındır – B.: Şərq-Qərb, 1995. -679 (1) s.
- ❖ Rüstəmخانlı S. Zaman məndən keçir.- B.: Azərənəşr, 1995.- 591(1) s.
- ❖ Rüstəmخانlı S. Ömür kitabı.-B.:Gənclik ,1988. -364 (2) s.
- ❖ Rüstəmخانlı S.Sağ ol ana dilim: Şerlər və poemalar.- B.: Gənclik, 1983.- 206 (1.) s.

* * *

- ❖ Rüstəmخانlı S. Ənvər Məmədxanlı bu dünyanın ən nadir adamlarından biridir //Yazıçı.- 2003.- fevral.- № 1.- S.12

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Bəyzadə Qənirə. Sabir Rüstəmxanlı yaradıcılığının linqvopoetik tədqiqatı/ Elmi red.: Nizami Cəfərov, Kamal Abdulla.- B.: Elm, 2001.-502s.
- ❖ Hüseynova Sərvaz. Ruhla Zaman arasında: /Sabir Rüstəmxanlı haqqında/.- B.: Azərnəşr, 2001.-136 (3)s.
- ❖ Cəfərli Elşad. Sabir Rüstəmxanlının yaradıcılıq üslubu: Monoqrafiya.-B.: Qanun, 2003.-206(2)s.

* * *

- ❖ Mustafayev Əmir. Işıqlı sabahlara qovuşana qədər: Sabir Rüstəmxanlı-50 //Azərbaycan.-1996.- 21 may
- ❖ 11. Hacıyeva M. Yaddaşda izlər qalır: /Sabir Rüstəmxanlının “Qan yaddaşı” kitabı haqqında//Azərbaycan müəllimi. –1987.-24 iyun.
- ❖ Həbibbəyli İsa. Dayaq nöqtəsi: /Sabir Rüstəmxanlının “Bu sənin xalqındır” kitabı haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. –1996.-1mart.- S.6

*Müəllif: Sadıxova Dilşad
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin baş kitabxanaçısı*

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Salatın Əsgərova 1961-ci il dekabrın 16-da Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, Bakıdakı M.Müşfiq adına 18 sayılı orta məktəbdə təhsil almışdır. Məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Neft Akademiyasına daxil olmuş, 1984-cü ildə geofizik ixtisası üzrə mühəndis diplomu almışdır. Bu sahədə bir il çalışmışdır.

Uşaqlıqdan kiçik şer, hekayə yazan Salatını jurnalistika özünə daha çox çəkirdi. Güzəranımızdan yazmaq, öz qələmi ilə kiməsə kömək etmək, Dağlıq Qarabağ problemi, Azərbaycanın bütövlüyü, ermənilərə qarşı vuruşan igid oğullarımızın həyatından yazmaq onun qismətinə düşmüşdü. Məhz buna görə də o, 1984-cü ildə “Bakı” qəzetində, 1988-ci ildən isə “Молодеж Азербайджана” qəzetində işləməyə başlayır. Peşəsinə sadıq olan bu qorxmaz qadın Qarabağın ən qaynar nöqtələrində olurdu. Döyüşçülərlə söhbət edir, problemin kökünü tapmaq istəyirdi. Bu amalla düşməyə nifrət hissi yaradan oçerklər, məqalələr yazarkən onun ürəyi alovlanır, qəlbi intiqam hissi ilə yanırı. Salatın Qarabağa növbəti ezamiyyətdən qayıtmadı.

1991-ci il yanvarın 9-da Qarabağa növbəti ezamiyyətə gedən S.Ələsgərova və rus zabitlərinin mindikləri maşın Laçın-Şuşa yolunda, Qaladərəsi deyilən yerdə erməni silahlıları tərəfindən vəhşicəsinə gülləbaran edildi. O faciədən bir neçə gün sonra S.Ələsgərova SSRİ Kosmonavtika Federasiyası tərəfindən respublika federasiyasının təqdimatı ilə gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsində, kosmik nailiyyətlərin təbliğində əməyinə görə “Naxçıvan-90” aerokosmik eksperimentində şəxsi iştirakı və həmin tədbiri mətbuatda işıqlandırdığı üçün Y.A.Qaqarın medalı ilə təltif edildi.

Salatın Ələsgərova ölümündən sonra 1992-ci il noyabr ayının 6-da Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə

“Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adına layiq görülmüşdür.

O, Beynəlxalq Jurnalistlər İttifaqı Konfederasiyasının laureatı adına layiq görülmüşdür. Bakı şəhərində küçələrdən birinə S.Əsgərovanın adı verilmişdir. Qətlə yetirildiyi kəndi isə Salatın kəndi adlandırılmışdır.

TÖVSIYƏ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Haqqında olan ədəbiyyat

- ❖ Zeynalov R. Əsgərova Salatın Əziz qızı (1961-1991)
//Zeynalov R. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanlar.-
B.:Gənclik, 1996.- S. 26.
- ❖ Məhərrəmli Z. Sözün kəsərinə tapınanda və ya Salatın haqqında ballada //Məhərrəmli Z. Qırx qız dastanı: Sənədli hekayələr və portret oçerklər.- B., 2003.- S. 61-67.
- ❖ Nazim Nəcəf. Əsgərova Salatın Əziz qızı (1961-1991)
//Nazim Nəcəf. İstiqlal ulduzları: (Azərbaycanın Milli qəhrəmanları).- B.:Azərnəşr, 1995.- S. 50-51.

***Müəllifi: Vəliyeva Mədinə
Diyarşünaslıq və Milli bibliografiya
şöbəsinin müdiri***

MÜNDƏRİCAT

<i>BAŞ REDAKTORDAN</i>	3
2006-CI İL ÜÇÜN KİTABXANA İŞÇİLƏRİNİN İKİGÜNLÜK SEMİNAR MƏŞGƏLƏRİNİN TƏXMİNİ MÖVZULARI.....	5
KİTABXANA FONDUNUN UÇOTU.....	13
SAHİBKARLARA KİTABXANA XİDMƏTİ.....	24
KİTABXANALARDA KÜTLƏVİ TƏDBİRLƏRİN KEÇİRİLMƏSİ METODİKASI.....	36
NƏSRƏDDİN TUSİ – 805.....	44
MİKAYİL ABDULLAYEV - 85.....	53
NİZAMİ GƏNCƏVİ- 865.....	68
AŞIQ ƏLƏSGƏR- 185.....	71
CABBAR QARYAĞDIOĞLU- 145	73
CƏLİL MƏMMƏDQULUZADƏ- 140	75
SULTANMƏCİD QƏNİZADƏ – 140.....	78
MUSTAFA KAMAL ATATÜRK - 125.....	84
CEYHUN HACİBƏYLİ – 115.....	86
XAN ŞUŞİNSKİ – 105	88
SARA AŞURBƏYLİ – 100	91
ƏBÜLHƏSƏN ƏLƏKBƏRZADƏ – 100.....	93
DMİTRİ ŞOSTAKOVİÇ – 100	95
MİRZƏ İBRAHİMOV – 95.....	97
MARAL RƏHMANZADƏ - 90.....	100
LÜTFİ ZADƏ – 85	102
ZİYA BÜNYADOV – 85.....	104
BALAŞ AZƏROĞLU – 85.....	106
ƏZİZƏ CƏFƏRZADƏ – 85	108
CAHANGİR CAHANGİROV – 85.....	110
SEYFƏDDİN DAĞLI – 85	113
NURƏDDİN BABAYEV – 85.....	115
MƏDİNƏ GÜLGÜN – 80.....	119
SÖHRAB TAHİR – 80	122
QABİL – 80	124

ƏLİ KƏRİM – 75.....	126
ABUZƏR XƏLƏFOV – 75.....	130
NƏRİMAN HƏSƏNZADƏ	133
ZEYNƏB XANLAROVA – 70	136
R.MUSTAFA YEV ADINA AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İNCƏSƏNƏT MUZEYİ – 70	139
ELDAR QULİYEV – 65	141
İSA İSMAYİLZADƏ – 65.....	144
SABİR RÜSTƏMXANLI – 60	149
SALATIN ƏSGƏROVA – 45	152